

RAPORT ANUAL 2019

CUPRINS

CONDUCEREA ROMATSA ÎN ANUL 2019

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

Lupu Valeriu	președinte (de la 18.12.2019)
Biban Mircea	președinte (de la 01.01.2019 până la 31.02.2019)
Titea Dragoș Virgil	președinte (de la 29.03.2019 până la 06.12.2019)
Costaș Bogdan	membru (de la 26.09.2019 până la 26.10.2019)
	membru (de la 06.12.2019 până la 31.12.2019)
Dumea Mihai Bogdan	membru (de la 31.10.2019 până la 06.12.2019)
Ferencz Ștefania Gabriela	membru (de la 06.12.2019)
Nedelcu Corvin	membru (de la 06.12.2019)
Ilea George Bogdan	membru (de la 06.12.2019 până la 31.12.2019)
Lupu Valeriu	membru (de la 16.12.2019)
Nițu Mărioara	membru (până la 21.11.2019)
Tărteață Cristina	membru (până la 06.12.2019)
Andronic Cristina Mădălina	membru (până la 31.02.2019)
Gâdea Adrian Ionuț	membru (până la 06.12.2019)
Udroiu Mihaela	membru (până la 06.12.2019)
Pâslaru Florin-Costin	membru (până la 06.12.2019)

ECHIPA MANAGERIALĂ

Bogdan Costaș	director general (de la 01.10.2019)
Mircea Boștină	director general (până la 30.09.2019)
Cârnu Fănică	director general adjunct
Șerban Adrian Remus	director departament operațional
Cimpuieru Valentin	director departament tehnic dezvoltare
Cojoc Adrian	p. director economic (de la 08.03.2019)
Baboș Marietta	p. director economic (de la 31.01 până la 07.03.2019)
Kramer Alexandru	p. director economic (până la 30.01.2019)
Cătinean Pavel	director siguranță și calitate (de la 18.10.2019)
Miroiu Valentin	director siguranță și calitate (până la 17.10.2019)
Dumitrescu Cosmin	director tehnic

ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ, TEHNICĂ, SIGURANȚA ȘI CALITATEA SERVICIILOR FURNIZATE

ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ

Managementul Activității de Rută

Activitățile desfășurate în anul 2019, au fost următoarele:

1. Optimizarea structurii de rute ATS pentru conformarea cu structura ERNIP în vigoare

Planul de îmbunătățire a rețelei de rute la nivel european:

- o modificarea segmentelor de rute ATS în vecinătatea unor CTR-uri astfel încât să fie asigurată evoluția continuă a aeronavelor într-un spațiu aerian controlat continuu; au continuat activitățile pentru implementarea proiectelor/activităților prevăzute în ERNIP, ediția în vigoare.

- 1.1 Analiza fluxurilor de trafic aerian din FIR București în contextul propunerilor transmise de Statul Major al Forțelor Aeriene de înființare a unor zone de antrenament pentru aeronavele multirol MIG-21 Lancer și F-16 în FIR București. Rezultatele unei analize preliminare au fost discutate în luna mai 2019. Au fost desfășurate toate activitățile necesare, suplimentar analizei menționate anterior și anume: elaborarea evaluării de siguranță, actualizarea procedurilor operaționale (unde a fost cazul), emiterea bazei de amendament. Activitatea a fost finalizată la data de ciclu AIRAC 07 NOV 2019.
- 1.2 Activitățile privind implementarea unei structuri de rute modificate în vecinătatea CTR Craiova.

Au fost modificate următoarele rute ATS:

- o T 139 – s-au înființat două segmente noi;
 - o T226 – s-au eliminat două segmente și s-au înființat patru segmente noi;
 - o T285 – s-a desființat un segment și s-a introdus 1 segment nou;
 - o T899 – s-a modificat limita inferioară a rutei. Modificările au intrat în vigoare la data de ciclu AIRAC 07 NOV 2019.
- 1.3 Activitățile de modificare a structurii de rute ATS în FIR București – spațiul aerian inferior, astfel încât să se asigure evoluția continuă într-un spațiu

aerian controlat a aeronavelor care decolează/aterizează pe aeroporturile din România, suplimentar activităților menționate la pct. 1.1 și 1.2.

- o a fost acordată prioritate pentru modificarea structurii de rute ATS în vecinătatea CTR-urilor unde se înregistrează creșteri ale volumului de trafic. S-a efectuat analiza situației din zona CTR-urilor Bacău și Iași, în urma căreia a rezultat, ca primă măsură, ridicarea nivelului maxim al celor două CTR-uri la nivel 105 ceea ce a condus și la modificări în structura de rute ATS în spațiul aerian inferior. S-a întocmit documentația necesară pentru ridicarea FL min al rutelor ATS din vecinătatea celor două CTR-uri, astfel încât rutele respective să nu le mai intersecteze. Activitatea este în desfășurare și termenul de implementare estimat este dat de ciclul AIRAC cel mai curând disponibil din 2020.
 - o modificarea structurii de rute ATS în spațiul aerian inferior în vecinătatea CTR Oradea (3 rute), în vecinătatea CTR Satu Mare (2 segmente) și în vecinătatea CTR Baia Mare (1 segment). Activitatea este în desfășurare. Termen de implementare estimat: al doilea trimestru al anului 2020.
 - o modificarea structurii de rute ATS în spațiul aerian inferior în vecinătatea CTR Tulcea – modificare un segment de rută; aceasta a intrat în vigoare pe 07 noiembrie 2019.
- 1.4 Activitățile privind implementarea a două noi rute ATS la interfața cu Ucraina – au fost implementate la data de ciclu AIRAC 07 noiembrie 2019. A fost obținută aprobarea din partea CMSA, s-a elaborat documentația de acceptare a modificării sistemului ATM, a fost obținută aprobarea de la partea AACR și s-a emis baza de amendament.
- 1.5 Analiza evoluției fluxurilor din FIR București în contextul evoluției traficului aerian internațional și al implementării de către NM EUROCONTROL a măsurilor ATFM pentru sezonul de vară 2019 pentru a identifica efectele aplicării acestora asupra fluxurilor de trafic aerian din FIR București cu utilizarea aplicațiilor pentru proiectarea spațiului aerian SAAM/NEST.

2. Planificarea capacității operaționale pe termen mediu

Anual se efectuează planificarea capacității operaționale cu timpul sezonului de vară. Se analizează prognoza STATFOR Base privind evoluția traficului pe termen mediu și se estimează, cu ajutorul funcționalităților aplicației NEST, numărul de sectoare necesar a fi disponibile în cursul săptămânii și pe durata zilelor de weekend, pe parcursul sezonului de vară a anului în curs, cu respectarea următoarelor aspecte (în ordinea enumerată): încadrarea în capacitățile declarate de sector, reducerea overload-ului CTA, reducerea numărului de poziții de lucru utilizate, încadrarea în capacitățile declarate de sector, reducerea overload-ului CTA, reducerea numărului de poziții de lucru utilizate. În perioada noiembrie-decembrie a fost elaborat planul de capacitate pentru anul 2020.

3. Participarea la activitățile privind extinderea operării FRA H24 între CTA București, Budapesta și Sofia – proiectul SEE FRA: emiterea AIC referitor la implementarea

SEE FRA, lista de verificări privind impactul implementării modificării asupra siguranței, actualizarea LoAs între unitățile ATS afectate de implementarea FRA H24, bază de amendament AIP. Activitate finalizată la data de 07 noiembrie 2019.

4. Activități privind optimizarea sectorizării în FIR/CTA București: participarea la activitățile de simulare organizate la ACC București – analize de trafic, mostre de trafic etc., elaborarea documentației privind sectorizarea modificată la ACC București (lista de evaluări, evaluarea de siguranță, actualizarea procedurilor operaționale – LoAs între unitățile ATS ale ROMATSA – elaborarea planului de implementare, concept operațional etc. Termen estimat inițial de implementare: 26 martie 2020.
5. Participarea la analiza proiectelor de acte normative și reglementărilor trimise spre consultare de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română, Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor (reglementarea RACR-ATS, propuneri de amendament pentru PIAC-ATS, Reglementarea RACMR-MSA-UFSA etc.), respectiv furnizarea pe linia de responsabilitate a opiniei privind noi propuneri legislative. Participarea la analiza proiectelor de documente elaborate de organizațiile internaționale la care România este parte – EASA, EUROCONTROL, ICAO.
6. Coordonarea, elaborarea sau actualizarea, după caz, a procedurilor operaționale aplicabile cu precădere în domeniul serviciilor de trafic aerian de rută și în spațiul aerian de clasa G, precum și a procedurilor de coordonare între unitățile ATS ale ROMATSA și ACC București și unitățile ACC adiacente (LoAs). Au fost elaborate 6 proceduri PIN, 4 amendamente la PIN-uri și au fost efectuate 37 de amendamente la LoAs.
7. Coordonarea elaborării evaluărilor de risc pentru modificările sistemului ATM aferente activității de furnizare a serviciilor de trafic aerian de rută și urmărirea aplicării măsurilor de reducere a riscurilor. Au fost elaborate 4 evaluări de siguranță și 6 liste de verificări.
8. Indicatori de performanță- în acest context se înscrie și participarea la revizuirea părții aferente României din Planul de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019) și la elaborarea Planului de Performanță pentru cea de-a treia perioadă de referință – RP3.
9. Dezvoltarea Danube FAB din perspectivă operațională: a continuat cooperarea cu partenerii bulgari pentru analiza operațională pentru identificarea modalităților optime de colaborare, din perspectiva siguranței traficului aerian și a fluidizării fluxurilor de trafic, inclusiv pentru extinderea operațiunilor Free Route Airspace în regim H24.
10. Colaborarea civil-militară în scopul aplicării conceptului de utilizare flexibilă a spațiului aerian – activitate permanentă. În acest context se menționează elaborarea sau actualizarea, după caz, a unor protocoale și/sau proceduri de colaborare civil-militară, a procedurilor de management pre-tactic și tactic al

spațiului aerian, respectiv participarea la activități militare cu impact asupra activității de rută.

11. Elaborarea propunerilor de măsuri corective, pe linia de activitate, în urma inspecțiilor și auditurilor și urmărirea implementării acestora.
12. Analiza evenimentelor de siguranță raportate (REAC) și urmărirea implementării măsurilor corective, dacă a fost cazul. Participarea experților managementului de rută în comisiile de cercetare ulterioară a unor evenimente ATM.
13. Coordonarea înființării unor noi zone restricționate pentru activități specifice combaterii căderilor de grindină și elaborarea și/sau completarea/actualizarea corespunzătoare a procedurilor specifice. Dat fiind impactul tot mai important al restricționării de spațiu aerian pentru lansarea rachetelor antigrindină asupra traficului aerian civil, se va continua solicitarea/recomandarea dezvoltării Sistemului Național Antigrintină prin utilizarea de către operatorii sistemelor respective și a altor metode de disipare a agentului antigrintină (generatoare de sol sau aeronave specializate). Au fost înființate două noi zone de lansare antigrintină, care au devenit operaționale începând cu data de 20 iunie 2019. Sun în curs de implementare încă 48 de noi zone antigrintină, termen de implementare al doile trimestru al anului 2020.
14. Întocmirea bazelor de amendare AIP România în conformitate cu modificările de spațiu aerian aferente competenței. Au fost emise 19 baze de amendament AIP și trei circulare de informare aeronautică.
15. Participarea la încheierea de protocoale, proceduri, reglementări în colaborare cu instituțiile interne – MTIC, AACR, SMFA și utilizatorii spațiului aerian – TAROM, AOPA, ARCA etc.
16. Participarea în cadrul echipelor de specialiști la dezvoltarea și implementarea Sistemului ATM 2015+. Participarea în cadrul echipelor de specialiști la dezvoltarea și implementarea Sistemului ATM 2015+. Au fost elaborate următoarele documente: versiunea în limba română a Manualului ATCO Sistem ATM – INDRA, ed. 1 și a Manualului Supervisorului – INDRA, ed. 1 (versiunile în limba engleză au fost elaborate de ACC București) și Procedura Safety Nets, Instrucțiunile de furnizare FIS și ALRS cu Sistemul ATM 2015+ INDRA, Procedurile de lucru în cazul cedării sistemului INDRA Faza 1 și comutării pe sistemul Leonardo Faza 5. Specialiștii participă, de asemenea la Grupul de Management al Transferului de la sistemul Leonardo la Sistemul ATM 2015+ - INDRA.
17. Coordonarea implementării obiectivului FCMo6 – Traffic Complexity Assessment, definit în European ATM Master Plan – Implementation Plan 2016 (ESSIP 2016), aplicabil României, având termen de finalizare în decembrie 2021.
18. Activități pe linia obiectului de activitate privind implementarea Regulamentului (UE) 2017/373 de stabilire a unor cerințe comune pentru furnizorii de management

al traficului aerian/servicii de navigație aeriană și de alte funcții ale rețelei de management al traficului aerian și pentru supravegherea acestora: participarea la activitățile de certificare pentru funcțiile ATFM și ASM – contribuția la elaborarea expozeului ROMATSA, elaborarea fișelor de proces de bază și proces de management pentru ATFM și ASM, actualizarea și elaborarea procedurilor interne (PIN) pentru conformarea cu cerințele regulamentului (patru proceduri) etc.

19. Efectuarea inspecțiilor operaționale planificate la ACC București conform planificării aprobate.
20. Participarea la reuniuni RNDSDG/ICAO (Route Network Development Sub Group – ICAO EUR Region), RDGE/ICAO (Route Development Group – Eastern Part of the ICAO EUR Region), APDSG (ATM Procedures Development Sub-Group), subordonat NETOPS, CPSG (Capacity Planning Group), subordonat NETOPS, CECM/CANSO.
21. Participarea la activitățile de selecție a personalului care va urma un curs de pregătire în vederea obținerii licenței CTA stagiar.
22. Participarea specialiștilor la activitățile de instruire a personalului CTA ab-initio și CITA ab-initio pe domeniul de competență.
23. Participarea la examinarea personalului CTA din cadrul ACC București în vederea avansării/promovării.
24. Alte activități permanente ale experților managementului de rută:
 - 24.1 optimizarea aplicațiilor SAAM/NEST, dezvoltate de EUROCONTROL/NM;
 - 24.2 utilizarea aplicației NEST – dezvoltată de EUROCONTROL – pentru analiza schemelor de închidere/deschidere a sectoarelor și în contextul actualizării planurilor de capacitate pentru LSSIP (material pregătit pentru lucrările grupului CAPLAN);
 - 24.3 optimizarea structurii de spațiu aerian prin utilizarea de aplicații dedicate, astfel:
 - o NEST (Network Strategic Tool), dezvoltată de EUROCONTROL – analiză preliminară;
 - o RAMS (ISA Software) – simulare de tip Fast Time.
 - 24.4 protocoale, proceduri, reglementări în colaborare cu instituțiile interne (MTIC, AACR, SMFA) și utilizatori ai spațiului aerian (TAROM, AOPA, ARCA etc.)
 - 24.5 activități specifice colaborării civil-militare și programe de executare zboruri fără echipaj la bord (RPA).

Managementul Activității de Terminal

Principalele activități desfășurate în anul 2019, în domeniul managementului activității de terminal, au fost:

1. Optimizarea spațiului aerian:
 - o FIR București – En-route
 - elaborarea propunerilor de optimizare a rutelor în regiune Iași/Bacău pentru stabilirea configurației de rute noi (niveluri minime, puncte raport noi, distanțe etc.) și formularea de propuneri pentru extinderea limitei superioare CTR Bacău și Iași (la nivel 105);
 - coordonarea modificării limitelor orizontale CTR Băneasa
 - coordonările AACR – extindere CTR BM.
 - o FIR București – Terminal
 - coordonarea implementării sau optimizării procedurilor de zbor instrumental (coordonarea formularelor de cerințe operaționale ale CTA/operatori aerieni/SMFA, coordonarea cu proiectantul, coordonarea pentru validarea din zbor, coordonarea procesului de aprobare AACR și procesului de publicare);
 - coordonarea implementării procedurilor Tulcea;
 - coordonările AACR – cerințe implementare proceduri de apropiere instrumentală GNSS/LNAV în FIR București (în condițiile indisponibilității acoperirii EGNOS pe partea de Est a României);
 - elaborarea caietului de sarcini pentru contractarea unui furnizor de servicii de proiectare a procedurilor.
2. Activitatea de coordonare a aeroporturilor FIR București
 - o Asigurarea suportului de înființare a Aeroportului Brașov (elaborarea punctelor de vedere, cerințelor, participarea la ședințele mixte de lucru etc.);
 - o Coordonarea și finalizarea acordurilor de furnizare a Serviciilor de Navigație Aeriană și procedurilor locale comune cu majoritatea operatorilor de aerodrom (aplicarea Regulamentului 139/2014);
 - o Coordonarea/elaborarea documentelor specifice pentru proiectele de modernizare a unor aeroporturi (proceduri de apropiere instrumentală, analize de risc, coordonări ale planurilor).
3. Proiecte de infrastructură
 - o Participarea la grupul de lucru ATM 2015+
 - completarea <adaption data> pentru configurarea sistemului (introducerea modificărilor amendamentelor AIP);
 - coordonarea grupului de lucru TWR – implementarea EFS;
 - participarea grupului de management al transferului de la sistemul Leonardo la sistemul INDRA;
 - asigurarea secretariatului GMT.
 - o Dezvoltarea echipamentelor de radionavigație

- întocmirea rapoartelor de evaluare și reducere a riscurilor pentru instalarea noilor echipamente de redionavigație sau înlocuirea acestora.
 - o Tranziția la utilizarea frecvențelor în ecart 8,33 kHz
 - oferirea suportului pentru întocmirea documentației pentru acceptarea modificărilor de către AACR;
 - oferirea suportului pentru subunitățile TWR privind implementarea noilor frecvențe;
 - actualizarea documentelor specifice (LoA, Manuale Operaționale etc.).
4. Pregătirea/informarea CTA
- o Informarea CTA privind intrarea în vigoare a unor noi reglementări sau modificarea acestora, stabilirea nivelului de pregătire CTA;
 - o Informarea CTA privind intrarea în vigoare a unor noi modificări operaționale, stabilirea nivelului MBI;
 - o Asigurarea examinării teoretice și practice pentru candidații CTA;
 - o Participarea în comisiile de evaluare pentru avansarea sau promovarea CTA;
 - o Asigurarea cursurilor teoretice și SIM de către trei specialiști ai managementului de terminal pentru pregătirea ab-initio.
5. Centralizarea situației mișcărilor în FIR București și în zona terminală
- o Centralizarea lunară a situației mișcărilor pe toate aeroporturile din România;
 - o Centralizarea lunară a situației mișcărilor în FIR București;
 - o Transmiterea trimestrială a datelor către AACR.
6. Activități în coordonare cu AACR
- o În domeniul navigației aeriene:
 - elaborarea cerințelor de implementare a procedurilor de apropiere instrumentală GNSS/LNAV în FIR București (în condițiile indisponibilității ecoperirii EGNOS pe partea de Est a României);
 - organizarea de întâlniri pentru stabilirea mijloacelor de implementare a procedurilor GNSS în România (aprobarea documentației de proiectare, discuții privind utilizarea GPS, discuții privind verificarea din zbor a procedurilor GNSS etc.);
 - coordonarea activității de proiectare și implementare a procedurilor PBN în România, inclusă în programul cu finanțare europeană SPICE. Participarea în grupul de lucru SPICE, completarea documentației de raportare a progresului, coordonarea cu AAR (Asociația Aeroporturilor din România) pentru sincronizarea activităților din program (proiectarea vs. elaborarea studiilor de teren și obstacolare).
 - o În domeniul reglementărilor:
 - Participarea la consultări privind modificările legislative și propunerea de amendamente.

7. Alte activități operaționale

- o Inspecții operaționale
 - monitorizarea aplicării planurilor de măsuri stabilite în urma auditurilor sau inspecțiilor operaționale;
 - efectuarea inspecțiilor operaționale și elaborarea rapoartelor de inspecții.

- o Monitorizarea activității unității TWR și APP
 - monitorizarea riscurilor aferente activității specifice turnurilor de control de aerodrom (TWR) și unităților de control de apropiere (APP), analiza Raportării Evenimentelor de Aviație Civilă (REAC), formularea de cerințe sau recomandări pentru reducerea riscurilor;

- o Consultări cu operatorii aerieni
 - participarea sau elaborarea propunerilor mandatului de participare la întâlnirile Asociației Aeroporturilor din România, întâlniri AOPA, AROPA, întâlniri cu Aeroclubul României;
 - cinsultări cu operatorii aerieni, AACR și DSC în privința sesizărilor privind zgomotul în zona aeroporturilor – formularea răspunsurilor către petenți.

- o Participarea la grupurile de lucru
 - Grup de lucru Aeroport Brașov;
 - Grup de lucru Regulament 373;
 - Grup de lucru Implementare PBN;
 - Grup de lucru proiect SPICE;
 - Grup de lucru Remote Tower;
 - Grup de lucru GMT.

- o Participarea la seminarii și ședințe operaționale;
- o Participarea în comisii de examinare pentru avansare/promovare CTA TWR/APP
- o Participarea la ședințele RP3 și oferirea suportului la întocmirea documentației
- o Coordonarea activității studenților aflați în practică
- o Coordonarea implementării Clearance Delivery Otopeni
- o Elaborarea documentației specifice domeniului de activitate
 - întocmirea rapoartelor de evaluare și reducerea riscurilor pentru instalarea de noi echipamente de radionavigație sau înlocuirea acestora;
 - coordonarea elaborării bazelor de amendament AIP;
 - emiterea bazelor NOTAM;
 - actualizarea Manualelor Operaționale TWR, APP;
 - participarea la consultări privind modificările legislative și propunerile de amendamente (cod aerian, RACMR MSA UFSa etc.);

- coordonarea întocmirii procedurilor de colaborare între subunitățile DSNA și aeroporturi și obținerea acceptului AACR de punere în serviciu;
- coordonarea elaborării de proceduri de colaborare pentru spectacole/concursuri aeriene, lansări de baloane cu aer cald;
- participarea la elaborarea de proceduri de colaborare pentru exercițiile militare ce au loc în spațiul aerian terminal;
- coordonarea elborării de proceduri de colaborare între unitățile TWR și operatorii VFR;
- coordonarea elaborării de proceduri RWY INC și EXC;
- coordonarea amendării procedurilor pentru implementarea 3NM în TMA BUC;
- coordonarea actualizării documentației (proceduri operaționale, manuale operaționale, ROF etc.) pentru conformarea cu Regulamentul 373 și certificarea ASM/ATFM;
- coordonarea actualizării LoA între subunități;
- coordonarea cu DSNA Bacău, DSNA Craiova, DSNA Suceava și AACR pentru modificarea programului de lucru al subunităților TWR (trecerea la programul H24);
- formularea de răspunsuri către judecătorii privind întârzierile/anulările curselor;
- formularea de răspunsuri/avize la solicitări privind lansarea focurilor de artificii/activități zbor drone (Mogoșoaia, Romexpo, otopeni, Bacău etc.);
- consultări cu operatorii aerieni, AACR și DSC în privința sesizărilor privind zgomotul în zona aeroporturilor – formularea răspunsurilor către petenți.

În anul 2019 nu au fost înregistrate diferențe în raport cu obiectivele.

Managementul Pregătirii Profesionale și Organizarea resurselor CTA

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2019, în domeniul Managementul Pregătirii Profesionale (SMPP) au fost următoarele:

Pregătirea profesională a CTA:

1. Organizarea și urmărirea desfășurării cursurilor de pregătire CTA:
 - o de pregătire inițială pentru șase CTA stagieri pentru TWR Tulcea;
 - o de pregătire inițială pentru cei 82 de cursanți din cei 106 selectați în 2019;
 - o pentru obținerea autorizării de unitate (UTP) pentru toți CTA stagieri;
 - o pentru obținerea de autorizări de unitate suplimentare la ACC București, TWR Otopeni etc.;
 - o de perfecționare (refresher) pentru toate subunitățile;
 - o de conversie pentru toate subunitățile;
 - o de formare OJTI;

- o de perfecționare (refresher) OJTI.
2. Organizarea, desfășurarea și finalizarea selecției pentru cursul CTA Ab-initio:
 - o elaborarea documentației necesare;
 - o organizarea colaborării cu British Council pentru proba la limba engleză;
 - o organizarea și derularea testării FEAST;
 - o organizarea și desfășurarea probei interviu;
 - o ierarhizarea rezultatelor candidaților;
 - o gestionarea contestațiilor;
 - o asigurarea comunicării cu toți candidații;
 - o repartizarea candidaților declarați admiși.
 3. Elaborarea și supunerea spre aprobarea AACR a cursurilor și documentației Organizației de Pregătire CTA ROMATSA:
 - o ediții noi ale cursurilor de perfecționare;
 - o ediții noi ale cursurilor de bază și de calificare pentru obținerea licenței de CTA stagiar;
 - o ediție nouă a Manualului de Management al Pregătirii CTA;
 - o ediție generică UTP, UCS, curs de perfecționare.
 4. Contractarea și derularea de cursuri organizate de terți pentru CTA ROMATSA:
 - o derularea contractului cu PAIFA;
 - o derularea contractului pentru cursul de obținere a certificatului RTF și pentru cursul de refresher;
 - o încheierea contractului pentru cursuri IANS desfășurate on-site – NMO-FMP-4-C și HUM-CCA-R;
 - o contract pentru asigurarea pregătirii la limba engleză în cadrul cursului Ab-initio;
 - o cumpărarea materialelor de pregătire pentru cursul de bază, adaptarea lor.
 5. Activitatea de Focal Point IANS pentru toți angajații ROMATSA:
 - o solicitarea, centralizarea și susținerea spre aprobare în CD a propunerilor de participare la cursuri IANS pentru tot personalul ROMATSA – activitate semestrială;
 - o urmărirea înscrierilor la IANS, aprobarea lor, gestionarea modificărilor;
 - o asigurarea comunicării cu IANS pentru toate aspectele colaborării în cadrul licence agreement.
 6. Colaborarea cu alte organizații de pregătire – participarea bi-anuală la întâlnirile ATT.

Organizarea resurselor CTA:

1. Urmărirea asigurării necesarului minim CTA pentru fiecare subunitate;
2. Participarea la concursurile organizate pentru ocuparea posturilor la subunități;

3. Urmărirea asigurării necesarului minim de personal în contextul:
 - o deschiderii de noi poziții operaționale – TWR Otopeni, TWR Cluj,
 - o modificării orarului de funcționare.
4. Asigurarea numărului necesar de instructori și evaluatori raportat la numărul de CTA din fiecare subunitate;
5. Efectuarea inspecțiilor operaționale la toate subunitățile;
6. Urmărirea menținerii competenței de către CTA – evidența tuturor autorizărilor și certificatelor, organizarea măsurilor necesare revalidării acestora;
7. Organizarea de întâlniri semestriale cu training managerii și supervizorii subunităților;
8. Participarea la auditurile externe – AACR, Bureau Veritas;
9. Participarea la auditurile interne;
10. Participarea la elaborarea de proceduri interne;
11. Monitorizarea respectării prevederilor regulamentelor europene și naționale care definesc certificarea ROMATSA – 2015/340, 2018/1139, 2017/373, PIAC-LCTA;
12. Menținerea legăturii cu AACR pentru toate aspectele legate de licențierea CTA și asigurarea necesarului de CTA.

Managementul Informațiilor Aeronautice

Principalele activități desfășurate în perioada 1 ianuarie 2019 – 31 decembrie 2019, în domeniul Managementul Informațiilor Aeronautice, au fost următoarele:

1. Managementul AIS:
 - o participarea la dezvoltarea proiectului SEE FRA (activități legate de domeniul AIS);
 - o asigurarea funcției de Client Security Officer (CSO) pentru ROMATSA în legătură cu Baza Europeană de date AIS-EAD, gestionarea utilizatorilor și drepturile acestora în lucrul cu EAD, modulele SDO, PAMS, INO;
 - o au fost realizate următoarele achiziții directe:
 - servicii de tipografie digitală în vederea tipăririi hărților aeronautice elaborate în anul 2019;
 - servicii de certificare a semnăturii electronice;
 - servicii de furnizare de date de declinație magnetică;

- servicii de cartografie – achiziție de date actualizate, în format vectorial, în proiecție conformă (ortomorfică) necesare pentru redactarea hărții VFR a României.
- o selecția și pregătirea personalului de informare aeronautică:
- participarea în comisiile de concurs/examen extern ROMATSA organizate în vederea selecției de personal care să participe la cursul de pregătire inițială CITA Stagiari pentru ocuparea posturilor vacante de la Biroul NOTAM Internațional;
 - organizarea și coordonarea următoarelor cursuri pentru personalul de informare:
 - cursul de pregătire de specialitate CITA Briefing;
 - cursul de pregătire recurentă pentru CITA Instructor.
 - susținerea materiilor de specialitate (informare aeronautică) la cursurile pentru personalul CITA și MET.
- o modernizarea sistemelor pentru serviciile de informare aeronautică în vederea realizării obiectivului INF 01 au fost derulate următoarele activități:
- ca urmare a primirii unor solicitări de clarificare în SEAP de la potențiali ofertanți și luând în considerare rezultatul analizei detaliate a răspunsurilor la acestea, membrii comisiei de evaluare au constatat faptul că, prin aceste răspunsuri, se modifică substanțial atât conținutul Caietului de sarcini și al anexelor la acesta, cât și clauze contractuale, modificări cu impact în elaborarea ofertelor și asupra prețului inclus de ofertanți în oferta financiară. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 212 alin. (1) lit. c) coroborat cu prevederile alin. 2 din Legea 98/2016 cu modificările și completările ulterioare precum și în conformitate cu principiul asumării răspunderii prevăzut la art. 2 alin (2) lit. f), în data de 07.03.2019, comisia de evaluare a decis:
 - anularea procedurii de achiziție;
 - reanalizarea cerințelor caietului de sarcini;
 - revizuirea clauzelor contractuale și
 - reluarea procedurii de achiziție.
 - până la sfârșitul anului 2019 au fost desfășurate următoarele activități:
 - au fost reanalizate cerințele caietului de sarcini și anexele la acesta; noul Caiet de sarcini a fost aprobat de conducerea regiei;
 - noul proiect de contract a fost avizat pentru includere în documentația de atribuire;
 - procedura de achiziție a fost publicată pe portalul electronic SEAP;

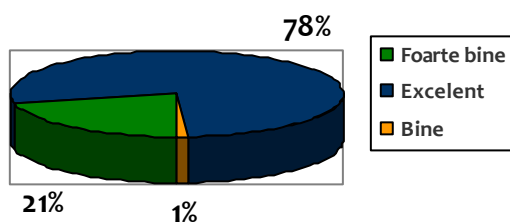
- la solicitarea potențialilor ofertanți termenul limită de depunere a ofertelor a fost decalat pentru data de 01.10.2019;
- până la data limită de depunere a ofertelor, în etapa de evaluare, au fost înscriși doi ofertanți: FREQUENTIS AG și IDS AIR NAV;
- ședința de inventariere a ofertelor a avut loc la data de 02.10.2019, când au fost declarate admise ambele oferte;
- în prezent, ofertele sunt în analiză tehnică.

2. Furnizare AIS

- o primirea și analizarea bazelor AIS de la originatori, transmiterea de observații în vederea corectării și transmiterea lor spre aprobarea AACR, în vederea publicării;
- o publicarea documentelor de informare aeronautică, care conțin, pe scurt, următoarele modificări la AIP România:
 - implementarea frecvențelor 8,33 KHz pentru aeroporturile LRCL, LRIA, LRSB, LRTM, LROP, LRBS, LRCV, LRSM, LRIA, LRSB, LRSV, LRTC, LRCK, LROD;
 - implementarea frecvențelor 8,33 KHz pentru furnizarea serviciului de informare a zborurilor, și pentru furnizarea serviciului de control în CTA București, TMA București, TMA NAPOC și TMA Constanța și actualizarea hărților aeronautice aferente;
 - implementarea procedurilor instrumentale de apropiere la aeroportul LRBM;
 - actualizarea informațiilor referitoare la legislația aeronautică aplicabilă în România;
 - actualizarea procedurilor în condiții de vizibilitate redusă la aeroportul LRAR;
 - actualizarea informațiilor referitoare la infrastructura aeroporturilor LRCK, LRTM, LRTC, LRAR, LRSB, LRSV, LRTR;
 - actualizarea informațiilor legate de statutul aerodromurilor certificate din România;
 - publicarea zonelor noi antigrindină;
 - modificarea limitelor verticale ale zonelor militare LRD10 – Cincu și LRD39 – Smârdan-Mălina;
 - modificarea rutelor RNAV Z650;
 - actualizarea declinației magnetice pe hărțile de rută la epoca 2019;
 - actualizarea referințelor punctelor semnificative de pe rutele RNAV și a direcției magnetice a acestora ca urmare a modificării declinației magnetice la epoca 2019;
 - modificarea limitelor orizontale a zonei interzise Cernavodă și implementarea zonei restricționate din jurul acesteia;
 - actualizarea declinației magnetice pentru mijloacele de radionavigație de rută;

- actualizarea izogonelor pe hărțile de rută publicate pentru FIR bucurești;
 - actualizarea procedurilor în condiții de vizibilitate redusă la aeroportul LRBM;
 - actualizarea datelor de obstacolare la aerodromurile: LRTC, LRCL, LRSL, LRCK;
 - publicarea informațiilor legate de poziția sistemelor de observare a RVR la aeroportul LRCV;
 - actualizarea informațiilor referitoare la timpul de răsărit și apus al soarelui pentru toate aerodromurile/heliporturile publicate în AIP România;
 - publicarea informațiilor legate de operarea în SEE FRA;
 - modificarea rutelor RNAV L746, L850, T74, T139, T226, T285, T889;
 - implementarea noilor rute RNAV T490, T491;
 - actualizarea listei punctelor semnificative, inclusiv relevanța FRA a acestora;
 - desființarea zonelor de exerciții și antrenamente militare LRTRA 1A, LRTRA 1B, LRTRA 1C și LRTRA 1D și înființarea unei zone rezervate temporar: LRTRA1;
 - modificarea limitelor CTR Băneasa și publicarea unor noi hărți de apropiere la vedere pentru rute VFR pentru categoriile A și H;
 - publicarea procedurilor de zbor revizuite pentru aeroportul Tulcea ca urmare a revizuirii declinației magnetice în această locație;
 - actualizarea tarifului pentru serviciile de navigație aeriană de rută și a tarifului pentru serviciile de navigație aeriană terminală (TANC reglementat);
- o actualizarea hărții de rute;
 - o actualizarea hărților de rută pentru spațiul aerian inferior și spațiul aerian inferior și a hărții FRA;
 - o publicarea ediției 4 a hărților VFR România: LR-NW, LR-SW, LR-NE și LR-SE
 - o publicarea AIC privind disponibilitatea ediției 4/2019 a hărților VFR pentru România;
 - o publicarea AIC privind introducerea operațiunilor „Free Route” în spațiul aerian transfrontalier sud-est european între regiunile de control (CTA) Budapesta – București – Sofia (SEE FRA);
 - o publicarea AIC privind extinderea perioadei de operare în spațiul aerian transfrontalier SEEN FRA;
 - o menținerea datelor aeronautice în Baza de date AIS europeană – EAD, modulele SDO (Static Data operations) și PAMS (Published AIP Management System);
 - o postarea pe site-ul propriu, www.aisro.ro, a elementelor Pachetului Integrat de Informare Aeronautică publicate;
 - o ca urmare a analizei răspunsurilor la Chestionarele privind furnizarea AIS de către ROMATSA, completate de la abonații la documentele AIS pentru serviciul AIS, a fost obținut rezultatul prezentat în diagrama de mai jos.

STATISTICA RASPUNSURILOR LA
CHESTIONARUL PRIVIND FURNIZAREA AIS
DE CATRE ROMATSA IN ANUL 2019

Managementul Informațiilor Meteorologice

În anul 2019 au fost realizate următoarele categorii de activități:

Asistența meteorologică:

- o implementarea distribuirii mesajelor OPMET în format IWXXM în vederea alinierii la recomandările cuprinse în Amendamentul 78 la Anexa 3 ICAO. Ca urmare a modernizării Sistemului de Procesare Mesaje Meteorologice, mesajele METAR, TAF și SIGMET pentru România sunt distribuite și în format IWXXM în regim operațional, la nivel european, prin intermediul Centrului OPMET Regional Viena. A fost anunțată implementarea mesajelor, folosind procedura EUR OPMET Update.
- o implementarea produsului SIGMET Grafic pentru ATS – au fost parcurse următoarele etape legate de emiterea acestui produs: pregătirea personalului, configurarea sistemului pentru editarea și transmiterea mesajelor, afișarea produsului prin intermediul terminalelor NIDS. Cu prilejul implementării noii versiuni NIDS în mediul operațional, acest produs va deveni disponibil pentru personalul ATC ROMATSA.
- o întocmirea și livrarea studiilor climatologice pentru aerodromurile Constanța/Mihail Kogălniceanu (aprilie 2019), Suceava (noiembrie 2019) și Craiova (februarie 2019).
- o implementarea în fluxul operațional a datelor de la modelul de prognoză numerică Arpege obținute de la Meteo France, în baza unui acord bilateral. Aceste date sunt utilizate în activitatea curentă operațională din cadrul CNPMNA.
- o preluarea datelor de vânt în altitudine din rapoartele MODE-S de la aeronave: evaluare/monitorizare preoperațională, împreună cu CNPMNA. A fost testată, de asemenea, integrarea datelor MODE-S ROMATSA în programul european EMADDC (coordonat de către KNMI – Serviciul Meteorologic Olandez) și, în urma evaluării favorabile din punct de vedere al calității și disponibilității, a fost stabilit un flux continuu, regulat de distribuire a datelor ROMATSA către centrul european. Urmează ca, în perioada următoare să se stabilească și un flux invers, de la centrul european către ROMATSA, prin aceasta asigurându-se un volum suplimentar de informații meteorologice validate ce vor putea fi utilizate în activitatea operațională de veghe meteorologică;

- o activități în cadrul procesului continuu de monitorizare a calității și disponibilității mesajelor meteorologice;
- o efectuarea inspecțiilor operaționale la compartimentele meteorologice ROMATSA;
- o urmărirea și actualizarea stadiului planurilor de măsuri rezultate în urma auditurilor interne, externe și inspecțiilor operaționale la compartimentele meteo.

Derularea Planului Anual de Achiziții ROMATSA:

- o a fost semnat contractul pentru achiziția unui sistem de detecție a forfecării vântului la nivel jos, bazat pe LIDAR, la AIHCB;
- o a fost încheiat contractul pentru achiziția serviciilor de asistență software corectivă pentru Sistemul de Procesare Date Meteorologice;
- o participarea la implementarea proiectului „Extindere sistem ROMAWOS la aeroportul din Craiova – senzori suplimentari la RWY 27 și MID”. Senzorii au fost puși în funcțiune începând cu 31 ianuarie 2019 și a fost obținută autorizarea AACR;
- o a fost încheiat contractul pentru modernizarea Sistemului de Procesare Date Meteorologice. Această modernizare prevede extensia sistemului în vederea furnizării informațiilor meteorologice prin servicii web către beneficiari interni și externi ROMATSA. Au fost derulate acțiuni legate de instalarea și configurarea sistemului la amplasament (AC ROMATSA) iar testarea la amplasament (SAT) a fost încheiată în luna decembrie 2019;
- o s-a asigurat derularea contractului cu ANM pentru furnizarea de servicii de meteorologie pentru perioada martie 2019 – martie 2020;
- o participarea la activitățile din cadrul procedurii de achiziție a unui Sistem ATM la DSN Iași în cadrul comisiei numite prin decizie DG: evaluarea ofertelor, cereri de clarificare, atribuire. După semnarea contractului: pregătire și participare la activitățile de testare la fabrică (FAT) în luna decembrie 2019;
- o elaborarea cerințelor operaționale pentru achiziția unui Sistem de conversie a imaginii radar meteo în format Asterisc cat. 09 pentru afișarea pe consolele Sistemului ATM 2015+.

Selecția și pregătirea profesională:

- o coordonarea activităților și participarea la selecția pentru angajare a personalului MET la BMA Bacău (1 post), Satu Mare (2 posturi), Birou Meteo Aeronautic București (1 post), Stația Meteo Otopeni (1 post);
- o susținerea de cursuri în cadrul Centrului de Pregătire în Meteorologie Aeronautică (CPMA) pentru pregătirea personalului stagiar (ianuarie, februarie, mai și iunie 2019), pentru promovarea personalului (mai – iunie 2019) și pentru menținerea competenței personalului meteorologic operațional (ianuarie – aprilie 2019);
- o susținerea de cursuri de meteorologie aeronautică pentru personalul ATC ROMATSA: curs ADV Rating pentru ATS-TWR/APP în aprilie și iunie 2019, curs conversie APP-ACC în iunie 2019;
- o actualizarea manualelor de pregătire utilizate în cadrul CPMA (Manualul de meteorologie sinoptică și aeronautică pentru MAT, Meteorologie radar pentru MAT);

- o coordonarea activităților și participarea la selecția pentru angajarea personalului MET la BMA Iași (1 post), Baia Mare (a post), Cluj (2 posturi);
- o actualizarea procedurii de selecție a personalului meteorologic;
- o susținerea de cursuri de pregătire a instructorilor pentru personalul CTA ROMATSA: 2 serii a câte o săptămână fiecare;
- o susținerea de cursuri de pregătire a instructorilor pentru personalul PNA ROMATSA: 2 serii a câte o săptămână fiecare.

Expertiza de specialitate:

- o participarea la Danube FAB Training Board: finalizat în ianuarie 2019;
- o prezentarea Sistemului de Management al Competențelor în cadrul Congersului Mondial ATM (martie 2019, Madrid);
- o participarea la activitățile de monitorizare a mesajelor meteorologice (februarie 2019) în cadrul grupului de lucru ICAO Data Management Group;
- o participarea la Convocarea Anuală privind Colaborarea Civil-Militară (iunie 2019), unde a fost făcută o prezentare asupra unor teme de interes comun în domeniul meteorologic;
- o coordonarea acțiunilor pentru punerea în funcțiune operațională a stațiilor meteo pentru temperatură și umezeală cu transmisie la distanță, instalate la aerodromurile din Târgu Mureș, Baia Mare, Satu Mare, Timișoara, Craiova, Tulcea, Oradea, Suceava și Sibiu. Elaborarea Instrucțiunilor de operare și distribuirea lor la compartimentele meteo;
- o elaborarea Instrucțiunilor de operare sistem AWOS APP pentru CTA (în urma recomandărilor de siguranță);
- o implementarea modificării sistemului ROMAWOS Craiova la configurație Cat II – întocmirea documentației pentru Notificare AACR conform PIAC SSNA p. IV și completări la aceasta solicitate de AACR. Modificarea a fost inclusă în AIP România în urma autorizării AACR;
- o verificarea și actualizarea informațiilor MET conținute în AIP România: coordonarea revizuirii datelor privind amplasarea senzorilor meteo la o serie de aeroporturi (LR0P, LRBS, LRCK, LRTR, LRSM);
- o participarea în cadrul grupului de lucru ROMATSA privind asigurarea conformității cu cerințele Regulamentului European 373/2017 (intrat în vigoare începând cu 2 ianuarie 2020);
- o elaborarea documentației în sprijinul demonstrării conformării cu prevederile Regulamentului 373/2017 (matrice de conformare Anexa V MET);
- o actualizarea procedurilor de lucru în vederea asigurării conformării cu Regulamentul 373: Proceduri colaborare MET/CTA, Procedura cadru pentru elaborarea Manualului Operațiunilor pentru compartimentele operaționale MET;
- o îmbunătățirea aplicațiilor „Baza de date echipamente” și „Baza de date personal”, baze de date utilizate de compartimentele meteorologice pentru centralizarea informațiilor;
- o organizarea Seminarului MET Office Aviation Seminar, în colaborare cu Organizația Meteorologică Mondială (octombrie – noiembrie 2019, București);
- o încheierea unui acord de aderare a ROMATSA la organizația europeană a serviciilor meteorologice EUMETNET, în calitate de membru cooperant;

- o participarea la activitățile grupului de lucru regional eGAFOR, proiect co-finanțat INEA prin CEF CALL 2016, având ca obiect dezvoltarea unui produs de prognoză grafică unitară a fenomenelor meteorologice periculoase pentru aviație pe rețeaua de rute a aviației generale.

Colaborarea civil-militară

În cursul anului 2019, activitățile specifice colaborării civil-militare în domeniul managementului traficului aerian au asigurat continuitatea și coerența necesare aplicării constante a reglementărilor SES în planificarea și desfășurarea unor activități complexe, în scopul îndeplinirii atribuțiilor generale și specifice stabilite, în conformitate cu legislația și reglementările aeronautice naționale și internaționale.

În acest context, unitățile civile de trafic aerian au asigurat, în condiții de siguranță, controlul segmentelor GAT ale zborurilor militare, suportul operațional pentru unele misiuni speciale (zbor în formație, tactici speciale) și, împreună cu unitățile de trafic militar, au realizat coordonarea zborurilor GAT-OAT și managementul pre-tactic și tactic al spațiului aerian. În perioada menționată, a fost menținut nivelul ridicat al intensității și complexității zborurilor militare în spațiul aerian al României, manifestat în cursul anilor precedenți. În acest sens, au continuat dislocările în România a unor detașamente ale forțelor NATO, care au efectuat zboruri intense cu avioane de luptă în zone cu trafic aerian civil semnificativ. De asemenea, aeronavele NATO E-3A AWACS au executat zboruri aproape zilnic în spațiul aerian al României, majoritatea misiunilor fiind efectuate și cu alimentare în aer. În același context, a fost efectuată prima dislocare în România a aeronavelor fără pilot la bord din clasa Medium Altitude Long Endurance – MALE și operarea acestora pentru trei luni într-un mediu integrat cu traficul aerian civil. Totodată, au continuat misiunile executate, cu o frecvență medie de două zboruri pe săptămână, efectuate de aeronavele militare ale SUA fără pilot la bord RQ-4 „Global Hawk” din clasa High Altitude Long Endurance – HALE. Faptul că aceste activități militare complexe au fost desfășurate fără evenimente de trafic majore, demonstrează eficiența întregului mecanism de colaborare civil-militară, care a cuprins managementul spațiului aerian, prin alocarea zonelor specifice și gestionarea lor în dinamica, precum și coordonarea traficului civil și militar în timp real, prin intermediul structurilor dedicate.

În categoria activităților militare complexe sunt considerate și exercițiile, antrenamentele, zborurile demonstrative sau cele efectuate cu ocazia zilei naționale sau a altor sărbători. În acest sens, în anul 2019 a fost asigurată coordonarea civil-militară pentru 30 de activități complexe, care au necesitat elaborarea unor protocoale dedicate, prin care au fost agreate elementele concrete de rezervare și utilizare flexibilă a spațiului aerian și de coordonare tactică a traficului aerian general cu cel operațional.

În vederea asigurării condițiilor de desfășurare a unor activități de zbor sportive fără afectarea cerințelor operaționale militare, în perioada menționată au fost încheiate trei protocoale între ROMATSA, Aeroclubul României și Statul Major al Forțelor Aeriene dedicate zborurilor cu planeare în curenți ondulatorii, zborurilor cu balonul cu aer cald pentru stabilirea recordurilor de înălțime și Campionatul Național de planorism.

Pentru îndeplinirea cerințelor privind coordonarea civil-militară a unor zboruri cu caracter special, au fost încheiate trei protocoale între ROMATSA, Statul Major al Forțelor Aeriene și operatori aerieni privați privind desfășurarea unor zboruri aerofotogrammetrice și de măsurare a parametrilor atmosferici.

În perioada 11-13.06.2019, la Cluj, a fost desfășurată Convocarea anuală de analiză a colaborării civil-militare în managementul traficului aerian. Convocarea a fost organizată sub coordonarea specialiștilor în domeniul operațional, cu participarea experților din domeniul tehnic și siguranță și calitate, a direcțiilor regionale ROMATSA, precum și a reprezentanților Autorității Aeronautice Civile Române și Aeroclubul României. Din partea militară, au participat reprezentanți ai Statului major al Forțelor Aeriene, Statului Major al Forțelor Navale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Român de Informații și Centrului de Încercări în Zbor Craiova.

De asemenea, în cursul acestei perioade, Compartimentul Colaborare Civil-Militară a desfășurat și următoarele activități:

- o participarea efectivă, în limitele responsabilităților specifice ROMATSA, la întregul proces de planificare, pregătire și desfășurare a celor două evenimente majore organizate în România în cursul anului 2019 – Summitul UE de la Sibiu și vizita apostolică a Sfântului Părinte Papa Francisc;
- o continuarea sprijinului acordat în implementarea Local and Sub-Regional Airspace Management System – LARA, prin participarea la reuniunea Grupurilor de Utilizatori LARA;
- o organizarea a două întâlniri ROMATSA – SMFA la nivel de specialiști în domeniul tehnic, pentru derularea programelor comune în privința datelor radar, comunicațiilor radio și sistemelor tehnice utilizate în comun;
- o participarea la analiza activităților de intervenție activă în atmosferă prin utilizarea rachetelor antigrindină și elaborarea noilor proceduri de coordonare pentru aceste activități;
- o organizarea a trei reuniuni ale grupului de lucru ROMATSA – SMFA pentru redefinirea zonelor militare, în contextul implementării FRA și intrării în operare a noului tip de avion de luptă;
- o finalizarea și pregătirea intrării în vigoare a noilor ediții ale Procedurilor de coordonare civil-militară a zborurilor și Procedurilor de cooperare privind siguranța zborurilor în cazul executării activităților potențial periculoase pentru aeronave în poligoanele terestre, maritime și fluviale;
- o pregătirea propunerilor și pozițiilor ROMATSA pentru deciziile Consiliului de Management al Spațiului Aerian;
- o relaționarea cu operatorii aeronavelor fără pilot la bord în vederea asigurării desfășurării activităților cu aceste tipuri de aeronave fără impact asupra siguranței zborurilor aflate în responsabilitatea ROMATSA;
- o reprezentarea ROMATSA în cadrul comitetelor relevante pentru colaborarea civil-militară organizate la nivelul EUROCONTROL și NATO.

Sisteme ATM

Activitățile desfășurate în anul 2019, au fost:

1. Coordonarea implementării SEE FRA (South East Europe FRA). FRA H24 trilateral România, Bulgaria, Ungaria a fost implementat conform planificării, pe data de 07 noiembrie 2019. Activități desfășurate: participarea la întâlnirile operaționale, prevalidarea operațională în cadrul EUROCONTROL NMOC, efectuarea demersurilor în vederea acceptării modificării sistemului ATM.
2. Coordonarea operațională GMT Indra și AviBit: coordonarea operațională a activității grupului de management al transferului în operare al sistemelor Indra și AviBit.
3. Elaborarea de proceduri, norme, instrucțiuni (PIN-uri), manuale specifice activității și proceselor derulate sau specifice operării Sistemului ATM. Această activitate implică participarea la elaborarea de proceduri noi sau actualizarea celor existente. Experții Sisteme ATM au participat la elaborarea procedurilor operaționale de lucru cu noile sisteme AviBit și Indra. De asemenea, a fost elaborat Planul de transfer. A fost realizată analiza rezultatelor testelor tehnice OLDI în vederea amendării corespunzătoare a LoA cu partenerii externi.
4. Modernizarea sălii ACC, etaj 2.
5. Participarea la derularea Programului de Dezvoltare și implementarea Noului Sistem ATM ROMATSA 2015+. Experții au participat la activități cum ar fi testarea sistemului, pregătirea, introducerea, actualizarea și verificarea în sistem a datelor de configurare (Adaption Data). A fost asigurat managementul configurației proiectului ATM 2015+, al datelor de configurație și al documentației proiectului. Au fost realizate activitățile legate de: rezolvarea de către Indra a observațiilor considerate critice de către ROMATSA pentru intrarea sistemului în operare, precum și a datelor legate de simulator și de implementarea sistemului la unitățile TWR. Specialiștii au participat la testarea funcționalităților implementate conform Actului adițional nr. 9 dar și a corecțiilor software (bug-uri, optimizări, configurări). A fost coordonată activitatea de testare integrată ACC-APP-TWR desfășurată în trimestrul I premergător transferului în operare. Au fost analizate observațiile din fișele de monitorizare și din REAC-uri, urmărind implementarea corecțiilor software. S-au coordonat activitățile aferente transferului (conform etapelor detaliate în Planul de transfer). Sistemul a fost transferat în operare în data de 08 aprilie 2019, monitorizarea operațională fiind încheiată pe 31 iulie 2019. Au fost validate patch-urile contractuale 7.1 (transferat în operare) și 7.2 (documentația transmisă la AACR). Urmează etapele aferente implementării Fazei II a proiectului.
6. Data-Link. Elaborarea Planului de implementare la nivel ROMATSA, transmis și către AACR, participarea la întâlniri cu reprezentanții AACR pe această temă.
7. Activități specifice Sistemului Leonardo. Îmbunătățirea sistemului Leonardo (revizuirea documentației sistemului și testarea versiunii software, implementarea upgrade CDB6 și DataLink. Testarea geografiei aferente AIRAC. De asemenea, a avut loc testarea la furnizor și în TDS a noii versiuni software (upgrade menționat mai sus).
8. A-SMGCS. S-a asigurat coordonarea activităților pentru punerea în exploatare operațională a componentei de benzi electronice (DIFLIS) a sistemului de

supraveghere a mișcărilor pe suprafața de mișcare a aerodromului AIHCB (componentă a A-SMGCS), corelat cu implementarea sistemului Indra. În urma SAT DIFLIS (2017) și pregătirii CTA TWR Otopeni au rezultat o serie de propuneri de îmbunătățire, pentru care a fost încheiat un contract cu ADB Safegate, funcționalitățile fiind implementate coordonat cu sistemul Indra, la fel ca și testarea integrată. Sistemul a fost transferat în operare simultan cu sistemul Indra și este în administrarea DSNA București.

9. SESAR. Participarea la lucrările grupului de lucru ROMATSA (GL SESAR) pentru pregătirea participării regiei la faza de dezvoltare și la nivelurile de management și de implementare ale fazei de punere în practică a Programului SESAR.
10. Îmbunătățire NIDS. Elaborarea cerințelor operaționale și coordonarea activităților privind modificarea/îmbunătățirea/testarea NIDS. Aceste activități au loc atunci când apare necesitatea customizării NIDS/implementării unor îmbunătățiri, propuse de către utilizatorul final (CTA) și evaluate operațional ca fiind fezabile.
11. Coordonarea elaborării documentului LSSIP România. Asigurarea coordonării elaborării edițiilor anuale ale documentului LSSIP România. Aceasta este o activitate permanentă care presupune atât coordonarea activităților specifice din cadrul ROMATSA cât și colaborarea cu celelalte instituții (MTIC, AACR, SMFA, AIHCB). Au fost finalizate activitățile specifice pentru elaborarea LSSIP România 2018 și demarate cele pentru elaborarea LSSIP România 2019.
12. Participarea la elaborarea Planului de Afaceri Strategic ROMATSA și a Planului de Afaceri Anual. Participarea la corelarea obiectivelor LSSIP cu obiectivele definite în Planul de Afaceri Strategic și la analiza impactului și stadiului de implementare a prevederilor Regulamentelor Europene.
13. Danube FAB. Participarea la activitățile Danube FAB, pe parte operațională: ATM development, ConOps, OSC. Specialiștii sistemelor ATM au participat la corelarea termenelor obiectivelor conținute în edițiile naționale ale LSSIP România și respectiv LSSIP Bulgaria cu angajamentele și obiectivele definite la nivelul Danube FAB, în cadrul Danube FAB Strategic Programme și respectiv, Annual Plan. De asemenea, au participat la elaborarea materialelor operaționale pentru ANSP Board și Governing Council.
14. Evaluarea performanței. Participarea la lucrările grupului de lucru pentru consultarea pieței și estimarea valorii achiziției serviciilor de consultanță în vederea elaborării și implementării procedurii privind evaluarea performanței personalului ROMATSA. Activitatea comisiei s-a încheiat cu raportul cuprinzând obiectul contractului de achiziție și valoarea estimată a acesteia.
15. Planul de performanță. Participarea la activitățile grupului de lucru privind deschiderea și revizuirea Planului de Performanță pentru RP2, pe domeniul operațional. Aceste activități au stat la baza emiterii Deciziei favorabile a Comisiei Europene privind demersul de revizuire al României (Decizia de punere în aplicare (UE) 2018/2021 a Comisiei din 17.12.2018). De asemenea, participarea la activitățile grupului de lucru pentru elaborarea Planului de Performanță pentru cea de-a treia perioadă de referință transmis spre aprobare Comisiei Europene.
16. SRS. Efectuarea demersurilor, pe linie operațională, în sensul utilizării aplicației în regim de monitorizare a traficului pentru unitățile TWR. Au fost elaborate cerințele operaționale în acest sens, testate, având loc discuții cu AACR privind această nouă utilizare a sistemului.

17. Implementarea Regulamentului (CE) nr. 73/2010. Participarea la elaborarea documentației de achiziție pentru sistemul integrat computerizat AIS.
18. CR1. Participarea la activitățile de implementare a CR1, precum și la cele de autorizare a CR1. Activitatea a fost finalizată.
19. Modernizarea TWR-urilor. Activități legate de modernizarea TWR Bacău și TWR Suceava din punct de vedere operațional.
20. Analiza, din punct de vedere operațional, a documentelor: Network Strategy Plan, Network Performance Plan, Airspace Architecture Study.
21. Alte activități:
 - o coordonarea studiului EUROCONTROL privind conformarea sistemului ATM cu cerințele PCP;
 - o implementarea „Traffic Complexity Tool”; implementarea obiectivului FCMo6 – Traffic Complexity Assessment, definit în European ATM Master Plan – Implementation Plan 2018, aplicabil României. În derulare: studiul de fezabilitate;
 - o elaborarea procedurilor, normelor, instrucțiunilor, manualelor specifice activității și proceselor derulate sau specifice operării sistemului ATM;
 - o analiza și avizarea documentațiilor privind obiectivele de investiții ROMATSA cu impact operațional;
 - o menținerea evidenței implementării măsurilor din domeniul operațional stabilite în urma inspecțiilor și auditurilor;
 - o actualizarea bazei de date de aeronave;
 - o actualizarea bazelor de date ale sistemului ATM: coordonarea actualizării periodice bazată pe Ciclul AIRAC a geografiei sistemelor Leonardo și Indra și verificarea și testarea implementării modificărilor în aceste sisteme. Activitate recurentă la data ciclului AIRAC;
 - o revizuirea Planului general de acțiune în situații speciale; acesta a fost actualizat având în vedere noile sisteme Indra și AviBit dar și mutarea CR1;
 - o SAF: participarea la analiza evenimentelor specifice ANS/ATM ce privesc componentele FDP, RDP, NIDS, RSUR, raportate prin formularea REAC-03;
 - o participarea la LSSIP Expert Group având ca principal obiectiv îmbunătățirea procesului de elaborare anuală a edițiilor naționale LSSIP;
 - o elaborarea și susținerea cursurilor interne de reconversie profesională la materiile aeronave, navigație aeriană, echipamente de bord, proceduri de urgență pentru cursul CTA Ab-initio și rating 2018/2019 desfășurate la DSNAR Constanța;
 - o participarea la CANSO EASA Task Force – grup de lucru dedicat stabilirii poziției CANSO față de proiectele de reglementări EASA aflate în diferite stadii de dezvoltare;
 - o reprezentarea ROMATSA în Gate One Coordination Council care propune agenda întâlnirilor directorilor generali Gate One, elaborează documente de poziție ale Gate One. Gate One asigură cadrul pentru un dialog deschis între ANSP-urile din regiune astfel încât să poată fi identificate abordările comune față de problematicile ATM aflate în dezbatere la nivel european, cum ar fi Airspace Architecture;

- o participarea la ODSG ATFCM Operations and Development Sub-Group – grup de lucru EUROCONTROL ce urmărește atât îmbunătățiri la nivelul serviciilor ATFCM cât și IFPS;
- o managementul codurilor SSR – în urma codurilor SSR au fost raportate la EUROCONTROL problemele constatate (coduri insuficiente, coduri care trebuie schimbate în FIRBucurești deoarece ATSU din amonte nu au schimbat codurile conform documentului ICAO CAL, conflicte de coduri SSR). Raportarea se realizează în cadrul EUROCONTROL/SCPG – SSR Code Planning Group, care ia măsurile necesare în vederea remedierii problemelor constatate. Specialiștii sistemelor ATM participă la EUROCONTROL/TCFG (Transponder Code Function Group). Managementul resurselor limitate (frecvențe, coduri SSR) este una din funcțiile NM. TCFG are un dublu rol, de a susține atât ICAO European Air Navigation Planning Group (EANPG) pentru managementul codurilor SSR în ICAO EUR Region, dar și NM în îndeplinirea funcției TCF;
- o pregătirea documentelor și amendamentelor acestora pentru introducerea în sistemul NIDS;
- o analiza, din punct de vedere operațional, a proiectelor de reglementări emise de Comisia Europeană; această activitate se derulează în contextul consultărilor inițiale de EASA/CANSO/MT/AACR, fiind studiate și analizate proiecte de reglementare CE cu impact asupra serviciilor de navigație aeriană. Activitatea se concretizează cu formularea de puncte de vedere argumentate la nivel operațional, care sunt ulterior transmise în cadrul proceselor formale de consultare;
- o participarea la grupul de lucru PPFDE (Flight Plan and Flight Data Evolutions Task Force) – grupul de lucru furnizează expertiza operațională NETOPS în ceea ce privește dezvoltările operaționale din domeniul planificării zborurilor și evoluției datelor de zbor;
- o participarea la întâlnirile NM pe linie operațională privind implementarea eNM/ANSPs 2019 summer measures, eNM/ANSPs 2020 summer measures;
- o participarea la întâlnirile operaționale organizate la nivel EUROCONTROL – în cadrul grupului EUROCONTROL NDOP (Network Directors of Operations) și la monitorizarea măsurilor de reducere a întârzierilor la nivelul rețelei prin intermediul Summer Coordination Cell (organizat în cadrul NDOP).

ACTIVITATEA TEHNICĂ

Coordonare programe

1. Elaborarea și aprobarea documentelor de planificare strategică ale R.A. ROMATSA:
 - o Planul de Afaceri Strategic (SBP) 2016-2020 și Planul de Afaceri Anual (ABP) 2018;
 - o Planul de Afaceri Anual (ABP) 2019 – ediția 13.0;
 - o Raportul privind stadiul de evoluție/realizare a principalelor linii de acțiune ale obiectivelor asumate de R.A. ROMATSA în Planul de Afaceri Anual – ABP 2018;

- o Planul de Afaceri (RP3 Business Plan – BP) 2020-2024;
 - o Planul Anual (AP) 2020.
2. Dezvoltarea și implementarea Sistemului ATM ROMATSA 2015+
- Acest obiectiv face parte din Strategia de modernizare a sistemelor de management al traficului aerian (ATM) din ROMATSA în contextul Programului Single European Sky. Programul ATM 2015+ include, pe lângă Proiectul ATM 2015+, și alte proiecte conexe care asigură infrastructura necesară instalării și testării sistemului:
- o Amenajarea sălii de contingență pentru sistem – Cota 0 (finalizată în 2014);
 - o Amenajarea sălii tehnice Extinse 1 (finalizată în 2014);
 - o Modernizarea APP Arad și Constanța pentru adaptarea la noul sistem ATM 2015+ (finalizată în 2018);
 - o Reamenajarea Sălii Simulator ACC (Vioară) pentru utilizarea ca TDS/CR1/SIM;
 - o Sala operațională ACC din CDZ București:
 - modernizarea sălii operaționale ACC din CDZ București
 - proiectul tehnic a fost depus spre analiză în anul 2015;
 - elaborarea temei de proiectare în vederea elaborării DALI;
 - în cadrul discuțiilor de elaborare a Planului de Investiții Multianual aferent Planului de Performanță pentru cea de-a treia perioadă de referință RP3, acest proiect a fost discutat pentru reevaluarea lucrărilor de modernizare, ținând cont de transferul în operare a Sistemului ATM 2015+ în sala de dirijare începând cu data de 08.04.2019;
 - valoarea estimată inițială de 5,9 mil euro a obiectivului de investiții a fost diminuată la 1,7 mil euro, valoare care include doar modernizarea consolelor.
 - adaptarea infrastructurii tehnice din sala operațională ACC în vederea punerii în operare a sistemului ATM 2015+, Faza 1 – finalizată în aprilie 2019;
 - o Amenajarea Sălii Tehnice Extinse 2 (proiectul a fost stopat și eliminat din Planul de Investiții Multianual pentru cea de-a treia perioadă de referință RP3);
 - o Instalarea unui nou hardware la Sala Tehnică Extinsă, Sala Test & Development Systems și Sala Centru de Rezervă (proiectul a fost stopat și eliminat din Planul de Investiții Multianual pentru cea de-a treia perioadă de referință RP3).

3. Managementul de proiect și alte proiecte

- o Turnul de Control Nou la Aeroportul Cluj Napoca

Scurt istoric

- proiectul a fost demarat pentru a îmbunătăți desfășurarea activității operaționale (vizibilitatea directă) în raport cu noua pistă de decolare/aterizare (PDA) și creșterea siguranței traficului aerian în

zona aeroportuară însă, prin Hotărârea nr. 58/24.11.2016, s-a decis stoparea investiției în faza de proiectare;

- în anul 2018, s-a decis rezilierea contractului pentru servicii de proiectare și returnarea garanției de bună execuție a contractului.

Activități 2019

- a fost solicitat sprijinul experților ROMATSA în domeniul economie, juridic și achiziții pentru identificarea pașilor ce trebuie urmați în conformitate cu legislația în vigoare pentru încercarea de valorificare prin vânzarea obiectivului de investiții în curs sau a unei părți a acestuia, de exemplu Proiectul Tehnic – livrabil obținut în cadrul contractului de servicii de proiectare menționat mai sus și reziliat în octombrie 2018;
- s-a prezentat Direcției Transporturi Aeriene din cadrul Ministerului Transporturilor și Infrastructurii și Comunicațiilor stadiul la zi al proiectului precum și al discuțiilor cu conducerea Consiliului Județean Cluj și Aeroportul Internațional Cluj-Napoca și s-a solicitat sprijin cu privire la încheierea unui parteneriat pentru continuarea proiectului;
- în luna iulie s-a hotărât eliminarea din Planul de investiții și stoparea proiectului;
- în august 2019, ROMATSA a solicitat acordul privind trecerea sumei de 829.116 lei (constând din premii și prime aferente concursului de soluții arhitecturale, servicii de proiectare-elaborare SF, elaborare documentație tehnică pentru obținerea Autorizației de Construire, , elaborare documentație PT+CS+DE și vize de la verificatorii MLPAT, elaborare plan de sănătate și securitate în muncă , avize și autorizații) cheltuită până în prezent pe acest obiectiv de investiții, pe cheltuieli de exploatare, cheltuieli nedeductibile, în urma stopării proiectului și eliminării obiectivului de investiție din Planul de investiții Multianual aferent perioadei RP3 (2020-2024)- raport neaprobat.

- o Echipare și relocare activitate – Turn de Control Nou la Aeroportul Suceava

Scurt istoric

- ROMATSA asigură echiparea spațiilor amenajate, conform contractului semnat în anul 2015, pentru proiectarea și executarea lucrărilor de cablare suplimentară și a pupitrelor din TWR.

Activități 2019

- s-a actualizat proiectul tehnic pentru lucrările de operaționalizare conform observațiilor transmise;
- s-a refăcut proiectul tehnic, de către proiectant, conform observațiilor ROMATSA și s-au corectat erorile din edițiile anterioare, implementând cerințele regiei în baza temei de proiectare actualizate (ed. 2019);
- s-a realizat Caietul de sarcini pentru achiziția de hardware și echipamente conexe sistemelor operaționale și Tema de proiectare

- pentru mobilierul tehnic, de birou și electrocasnice – finalizate în luna iunie 2019;
- au fost refăcute de către proiectant, conform observațiilor ROMATSA, Proiectul Tehnic și Devizul General;
 - s-a demarat elaborarea planurilor de transfer a activităților operative ATS/MET/CNS;
 - s-a preluat amplasamentul de la Aeroportul Suceava și, în data de 24.09.2019, s-a emis Ordinul de începere a lucrărilor;
 - în decembrie 2019, s-a întrunit comisia de recepție a lucrărilor dar recepția a fost suspendată 60 de zile pentru remedierea observațiilor formulate;
 - termenul de punere în funcțiune a fost estimat ca fiind iulie 2020.
- o Synchronised Performance Based Navigation Implementation Cohesion Europe – SPICE
- s-au organizat ședințe de lucru, întâlniri în cadrul proiectului cu reprezentanții aeroporturilor și reprezentanții AACR;
 - s-a elaborat proiectul Aranjamentului formal încheiat pentru furnizarea/originarea datelor aeronautice necesare procesului de proiectare (care va fi finalizat după desemnarea furnizorului de servicii de proiectare);
 - s-a finalizat caietul de sarcini pentru achiziționarea serviciilor de proiectare a procedurilor de zbor instrumental și s-a demarat procedura de achiziție;
 - personalul tehnic specializat al ROMATSA a efectuat studii de performanță DME/DME pentru zonele deservite de cele 12 sisteme DME care trebuie achiziționate și a stabilit coordonatele geografice pentru sisteme. Acestea urmează a fi completate de furnizorul sistemelor cu studii de amplasament pentru fiecare coordonată și studii de acoperire radio pentru fiecare amplasament;
 - au fost finalizate specificațiile tehnice, caietul de sarcini și documentația suplimentară necesară pentru declanșarea procedurii de achiziție publică a 12 sisteme DME prin licitație deschisă;
 - au fost finalizate procedurile de achiziție publică și au fost semnate contractele pentru activitatea de proiectare și implementare proceduri GNSS, fiind demarate acțiunile pregătitoare pentru procesul de proiectare a procedurilor de zbor la toate cele 16 aeroporturi. Pentru activitatea de îmbunătățire a acoperirii DME în FIR București a fost finalizată evaluarea ofertelor în cadrul procedurii de achiziție publică, contractul urmând a fi semnat în ianuarie 2020.
- o Suport pentru dezvoltarea și operarea Aeroportului Internațional Brașov – Ghimbav (AIBG)

Scurt istoric

- demararea proiectului s-a realizat prin Referatul de inițiere a proiectului de colaborare între R.A. ROMATSA și Consiliul Județean Brașov pentru asigurarea serviciilor suport în vederea dezvoltării și operării AIBG;
- s-a semnat Acordul de asistență tehnică cu EUROCONTROL în scopul evaluării ipotezelor de lucru necesare elaborării Analizei Cost-Beneficiu (CBA);
- s-au organizat ședințe ale Grupului de lucru și întâlniri cu reprezentanți ai CJ Brașov, AACR și EUROCONTROL.

Activități 2019

- negocierea Protocolului de colaborare între ROMATSA și CJ Brașov în vederea semnării;
- elaborarea și semnarea Protocolului de colaborare R.A. ROMATSA – CJ Brașov pentru asigurarea serviciilor suport în vederea dezvoltării și operării Aeroportului Internațional Brașov-Ghimbav în luna martie 2019;
- furnizarea către EUROCONTROL a ipotezelor de lucru necesare elaborării Analizei Cost-Beneficiu (CBA)- analiză finalizată în martie 2019;
- furnizare de servicii suport pentru elaborarea Caietului de sarcini pentru achiziția de servicii de elaborare a Studiului de fezabilitate pentru conceptul tehnic și operațional corespunzător asigurării serviciilor de navigație aeriană la Aeroportul Internațional Brașov-Ghimbav – transmis către CJ Brașov cu observațiile/completările grupului de lucru ROMATSA, pentru reluarea procedurii de achiziție;
- reluarea procedurii de achiziție la nivelul Consiliului Județean Brașov.

4. Alte activități

- o elaborarea și aprobarea Raportului anual cu privire la activitatea R.A. ROMATSA pentru anul 2018, conform OUG 109/2011;
- o elaborarea și aprobarea Raportului privind activitatea desfășurată în semestrul I al anului 2019 de către R.A. ROMATSA;
- o elaborarea Rapoartelor trimestriale cu privire la activitatea de conducere executivă și cu privire la evoluția R.A. ROMATSA – trimestrele I și II 2019;
- o participarea la ședința Grupului de lucru pentru implementarea în cadrul ROMATSA a cerințelor commune pentru furnizorii de management al traficului aerian și de servicii de navigație aeriană (ATM/ANS) prevăzute de Regulamentul (UE) 2017/373;
- o activități în cadrul Grupului de lucru având ca obiectiv „Documentarea, elaborarea, promovarea și susținerea pentru aprobare a Planului de Performanță al României, în partea care revine R.A. ROMATSA pentru a treia perioadă de referință 2020-2024” – participarea la întâlnirile de lucru și elaborarea documentelor solicitate de consultantul HELIOS, elaborarea Planului de Investiții Multianual, prognoza amortizării și alocării costurilor

- pe activitățile de rută și terminal (reglementat și nereglementat) aferent RP3 (2020-2024);
- o furnizarea datelor și informațiilor necesare pentru raportarea la PRU în scopul realizării Raportului ATM Cost Effectiveness – ACE 2018;
 - o asigurarea activităților de secretariat pentru întâlnirile Comisiei de Monitorizare a Sistemului de Control Intern Managerial din cadrul R.A. ROMATSA;
 - o participarea la activitățile Grupului de lucru pentru elaborarea unei propuneri de actualizare a Anexei nr. 2 la HG 74/1991 privind înființarea R.A. ROMATSA cu ultimele noutăți legislative;
 - o implementarea proiectului e-management
 - participarea la elaborarea caietului de sarcini pentru achiziția de servicii de mentenanță postgaranție și suport tehnic (Modul Oracle Hyperion Planning and Budgeting);
 - introducerea de date pentru elaborarea Planului de Formare Profesională în modul de planificare bugetară Hyperion.

Cer Unic European și SESAR

Inițiativa privind cerul unic european (SES) are drept scop consolidarea normelor actuale de siguranță a traficului aerian, contribuția la dezvoltarea durabilă a sistemului de transport aerian, contribuția la dezvoltarea durabilă a sistemului de transport aerian și îmbunătățirea performanțelor generale ale managementului traficului aerian (ATM) și ale serviciilor de navigație aeriană (ANS) pentru traficul aerian general din Europa, prin conformarea cu cerințele tuturor utilizatorilor spațiului aerian.

În conformitate cu legislația SES, furnizarea de ATM/ANS în cadrul Uniunii Europene face obiectul unei certificări emise de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română. În acest sens, la data de 14 decembrie 2018, ROMATSA a primit Certificatul de furnizor de servicii de navigație aeriană CN 09/14 decembrie 2018 emis de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română, în urma procesului de supraveghere a conformării organizației la cerințele comune pentru furnizarea serviciilor de navigație aeriană stabilite prin Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1035/2011 al Comisiei precum și cu cele ale art. 7 ale Regulamentului (CE) nr. 550/2004, cu modificările și completările ulterioare și ale art. 40 și art. 41 al Regulamentului (UE) nr. 2018/1139.

De asemenea, în conformitate cu prevederile Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2017/373¹, începând cu data de 02.01.2020 furnizorii de servicii ATM/ANS trebuie să fie certificați ca furnizori de management al fluxului de trafic aerian local (ATFM) și de management al spațiului aerian (ASM) tactic/ASM nivelul 3. În acest sens, ROMATSA a întreprins către autoritatea competentă – Autoritatea Aeroanautică Civilă Română, toate diligențele necesare certificării pentru aceste noi funcții. Astfel, la data de 06.12.2019 a fost publicată ediția 17 a Expozeului ROMATSA pentru documentarea certificării ca

¹ Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 2017/373 din 1 martie 2017 de stabilire a unor cerințe comune pentru furnizorii de management al traficului aerian/servicii de navigație aeriană și de alte funcții ale rețelei de management al traficului aerian și pentru supravegherea acestora, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 482/2008, a Regulamentelor de punere în aplicare (UE) nr. 1034/2011, (UE) nr. 1035/2011 și (UE) 2016/1377, precum și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 677/2011.

furnizor ATM/ASM (cod: DGR-SES-INF4504-ROE/CERT) în vederea actualizării informațiilor cuprinse în aceasta cu prevederile Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2017/373 și certificării organizației ca furnizor de ATFM la nivel local și de ASM local (tactic/ASM nivelul 3). În data de 20 decembrie 2019 Autoritatea Aeronautică Civilă Română a emis în favoarea regiei Certificatul CN 10/20.12.2019 care conferă organizației dreptul de a furniza, pe o perioadă nedeterminată, managementul fluxului de trafic aerian local (ATFM) și managementul spațiului aerian (ASM) tactic/ASM nivelul 3.

Contextul european este, de asemenea, dominat de Programul SESAR (Single European Sky ATM Research), ca pilon tehnologic și operațional al inițiativei SES. Programul SESAR are ca obiectiv implementarea, până în anul 2030, a unei infrastructuri ATM de înaltă performanță, care să permită dezvoltarea sigură și ecologică a transportului aerian în Uniunea Europeană.

Planul european general pentru ATM (European ATM Master Plan – ATM MP) reprezintă principalul instrument de planificare prin care este stabilită conectarea între activitățile de cercetare și dezvoltare și cele de punere în practică pentru realizarea obiectivelor de performanță SES. Astfel, în baza ATM MP Comisia Europeană definește proiectele SESAR comune, a căror implementare este coordonată de către SESAR Deployment Manager (SDM).

SESAR Development

ROMATSA participă în cadrul Programului de cercetare și dezvoltare SESAR 2020 prin proiectele PJ. 16-04 – Solution Workstation, Controller Productivity și PJ. 17-08 – SWIM-TI Common Runtime Registry, în calitate de terț susținător al INDRA, membru titular al SESAR Joint Undertaking (SESAR JU), stabilit în baza SJU Membership Agreement, semnat în noiembrie 2015.

Ambele proiecte fac parte din programul „SESAR 2020 Multi Annual Work Program” (MAWP) pentru perioada 2016-2020, fiind încadrate în Faza „Industrial Research & Validation”. Programul SESAR 2020 este derulat sub managementul SESAR JU, fiind finanțat prin programul Horizon 2020 cu o rată maximă de rambursare de 70% a costurilor eligibile.

În baza Declarațiilor de responsabilitate comună a terților susținători (Anexe la documentele Grant Agreement semnate de INDRA cu SESAR JU) semnate în anul 2016, în data de 01.03.2018, ROMATSA a semnat Acordul de colaborare cu INDRA, pentru fiecare din cele două proiecte.

Proiectul PJ 16-04 – Controller Working Position/Human Machine Interface – CWP/HMI-este o soluție care contribuie la obiectivele SESAR prin cercetarea unor modalități de interacțiune om-mașină inovative și tehnici de operare noi pentru dezvoltarea eficientă viitoare a unor noi tipuri de poziții de lucru pentru controlorii de trafic aerian (CWP – Controller Working Position).

Reprezentanții ROMATSA au contribuit activ la activitățile planificate alături de membrii celorlalte organizații implicate în proiect, participând la întâlnirile de lucru tehnice săptămânale de tip webex și la elaborarea documentelor de lucru și a livrabilelor stabilite prin planul de lucru.

Pe 21 noiembrie 2019 a avut loc întâlnirea TRL4 Maturity Gate, în urma căruia toate subactivitățile din cadrul proiectului au fost acceptate și au trecut în faza TRL4.

Proiectul PJ 17-08 – SWIM-TI Common runtime registry – soluție care contribuie la obiectivele SESAR prin furnizarea unui registru comun de tip runtime pentru infrastructura SWIM (System Wide Information Management), permițând descoperirea în timp real a serviciilor de tip SWIM în conformitate cu un set de criterii și oferind un mijloc de actualizare și recuperare a informațiilor dinamice despre serviciile SWIM.

Activitățile tehnice din cadrul acestei soluții s-au finalizat în primul trimestru al anului 2019, fiind aprobat de către SESAR JU pachetul de documente asociat ultimului livrabil contractual (D4.2.410-PJ.17-08 TRL4 TS-IRS”) din cadrul soluției.

SESAR Deployment

Participarea la implementarea proiectelor europene

În anul 2019, ROMATSA a fost implicată într-un număr de patru proiecte co-finanțate în cadrul Mecanismului pentru Interconectarea Europei (CEF), după cum urmează:

- o SWIM PKI – SWIM Common PKI (Public Key Infrastructure) and policies & procedure for establishing a Trust Framework

Proiectul face parte din apelul de proiecte „2017 CEF Transport Call” acțiunea „SESAR Deployment Programme Implementation – 2017 No. 2017-EU-TM-0076-M” (indicativ proiect: IP 2017_084_AF5), fiind încadrat în domeniul funcționalităților ATM „AF5 – Initial System Wide Information Management”, sub-funcționalitatea „S-AF 5.1 – Common Infrastructure components”, familia de proiecte „5.1.4 – Common SWIM PKI and Cybersecurity”. ROMATSA participă în calitate de contributor/beneficiar la acest proiect, coordonat de către EUROCONTROL și SESAR Deployment manager (SDM), alături de alte 28 de părți interesate din domeniul aviației.

Proiectul este co-finanțat în proporție de 50% din fonduri CEF prin acordul de finanțare „Specific Grant Agreement INEA/CEF/TRAN/M2017/1602559 under Framework Partnership Agreement No. MOVE/E2-2014-717/SESAR FPA”, semnat în data de 19 decembrie 2018. În data de 27 septembrie 2019 a fost semnat primul amendament la acordul de finanțare (retragerea FAB CE din cadrul proiectului IP 2017_084_AF5).

Conform responsabilităților asumate, reprezentanții ROMATSA au contribuit activ la activitățile planificate alături de membrii celorlalte organizații implicate în proiect, participând la elaborarea documentelor de lucru și a livrabelor stabilite prin planul de lucru. De asemenea, reprezentanții ROMATSA au participat atât la întâlnirile de lucru comune planificate, cât și la ședințele de lucru tehnice bi-lunare de tip webex.

Au fost transmise către EUROCONTROL și SDM informațiile privind activitățile derulate în cadrul ROMATSA, în vederea finalizării raportului anual de stadiu „IP ASR 2019”, fiind derulate și acțiunile necesare obținerii necesare obținerii certificării ASR 2019 din partea statului român.

Pe durata acțiunii „SESAR walking tours WAC 2019” desfășurată în cadrul evenimentului World ATM Congress 2019, la standul Danube FAB au fost susținute 2 sesiuni de prezentare a proiectului de către ROMATSA în colaborare cu EUROCONTROL.

În anul 2019 au fost finalizate și emise conform planului de lucru stabilit următoarele documente livrabile: D1.1 (Initial Trust Framework), D4.1 (Initial Interface with SWIM Governance Description) și D7.2 (Yearly Project Progress Report N°1).

- o NewPENS – Stakeholders contribution for the procurement and deployment of NewPENS

Proiect co-finanțat în proporție de 85% din fonduri CEF prin „Specific Grant Agreement No INEA/CEF/TRAN/M2015/1132963 under Framework Partnership Agreement No MOVE/E2-2014-717/SESAR FPA”. Proiectul este coordonat de EUROCONTROL iar ROMATSA participă în calitate de contributor/beneficiar.

Reprezentanții regiei au participat la Congresul de la Madrid 2019 unde au prezentat stadiul proiectului NewPENS în cadrul SESAR Walking tours.

În data de 22 iulie 2019 a fost emis raportul de acceptare On site Acceptance semnat de către ROMATSA și British Telecommunications (BT) pentru instalarea echipamentelor NewPENS.

În luna august a fost semnat Amendamentul nr. 7 la contractul BT prin mandatarea de către ROMATSA a EUROCONTROL.

În luna septembrie a fost emis raportul NewPENS Validation Test Report LRBBRO-1 de stabilire a procedurilor de verificare aferentă BT pentru acceptarea și validarea serviciilor de rețea NewPENS. În luna octombrie 2019 a avut loc migrarea serviciilor ETFMS DCD DDS NM și CHMI NM către NewPENS. În luna decembrie a aceluiași an s-a realizat dezafectarea echipamentelor PENS vechi, iar în prezent se analizează oportunitatea contractării serviciilor NewPENS pentru LARA.

- o SPICE – Synchronised PBN Implementation Cohesion Europe/2015-EU-TM-266-W

Proiect co-finanțat în proporție de 85% din fonduri CEF prin Grant Agreement under the Connecting Europe Facility (CEF) – Transport Sector Agreement No INEA/CEF/TRAN/M2015/1125723. Proiectul este implementat în perioada 17.02.2016-31.12.2020 și se derulează concomitent în patru state: Cipru, Portugalia, România, Slovacia, sub coordonarea EUROCONTROL. În urma implementării proiectului de către regie, 17 aeroporturi din țară vor avea implementate proceduri de apropiere instrumentală GNSS (augmentat de EGNOS) și rute standard de plecare/sosire SID/STAR GNSS, folosind semnalul sateliților.

De asemenea, vor fi instalate 12 echipamente de înaltă precizie, DME, care să susțină implementarea conceptelor navigației bazată pe performanță (PBN) în regiunea de informare a zborurilor FIR București. În anul 2018 au fost efectuate de către personalul tehnic specializat al ROMATSA studii de performanță DME-DME pentru zonele deservite de cele 12 sisteme DME care trebuie achiziționate.

În ceea ce privește proiectarea procedurilor de zbor, s-au desfășurat consultări cu Autoritatea Aeronautică Română și cele 16 aeroporturi pentru clarificarea

aspectelor referitoare la colectarea datelor de teren și obstacolare și stabilirea responsabilităților fiecărei părți în conformitate cu prevederile noilor reglementări intrate în vigoare. Pentru ambele activități au fost elaborate documentațiile în vederea demarării procedurilor de achiziție publică la începutul anului 2019.

o eGAFOR – electronic general Aviation Forecast

Proiect co-finanțat în proporție de 85% din fonduri CEF prin Grant Agreement under the Connecting Europe Facility (CEF) – Transport Sector No INEA/CEF/TRAN/M2016/1352262. ROMATSA participă în cadrul proiectului eGAFOR sub coordonarea Croația Control LTD- inițiatorul proiectului, alături de furnizorii de servicii meteorologice aeronautice Slovak Hydrometeorological Institute (SMHU), Slovenian Environment Agency (ASRO), Hungarian Meteorological Service (OMSZ), Bosnia and Herzegovina Air Navigation Services Agency (BHANSNA), Serbia and Montenegro Air Traffic Services (SMATSA) și IBL Software Engineering – ca dezvoltator de software.

Proiectul se derulează în perioada 30.07.2017-31.12.2020 iar în anul 2019 au fost realizate activități în cadrul task-urilor: Managementul proiectului și comunicare și Definirea scopului eGAFOR, inițierea dezvoltării sistemului eGAFOR și a pregătirii.

Activități în cadrul SDA AISBL – SESAR Deployment Manager

SESAR Deployment Alliance AISBL, în calitate de SESAR Deployment Manager, a continuat demersurile de consolidare a poziției sale.

În luna iunie 2019, ROMATSA a organizat, sub patronajul Președinției României la Consiliul Uniunii Europene, un eveniment de anvergură, în parteneriat cu SESAR Deployment Manager. Tematica evenimentului a fost axată pe soluțiile SESAR pentru managementul traficului aerian, rolul furnizorilor de servicii de navigație aeriană în susținerea creșterii traficului aerian în condiții de siguranță și necesitatea unei abordări în parteneriat cu aeroporturile, companiile aeriene, reprezentanții forțelor armate. La eveniment au participat reprezentanți ai Comisiei Europene, Parlamentul European, EUROCONTROL, SESAR JU, companii aeriene, aeroporturi etc.

De asemenea, a fost asigurată contribuția ROMATSA la nivel de guvernanță a SDA AISBL prin participarea la seminariile strategice și întâlnirile pentru luarea deciziilor în cadrul General Meeting of Members.

În luna decembrie 2019, doamna Roberta Neri, președintele A6 Steering Board, a fost mandatată de către ROMATSA pentru semnarea scrisorii comune (membrii SDA și NM), adresată Comisiei Europene, în vederea susținerii noului parteneriat SDM.

Conformarea cu cerințele comune pentru furnizorii de ATM/ANS

Procesul de conformare cu mijloacele, procedurile și celelalte aranjamente stabilite și/sau utilizate și descrise prin expozeul de prezentare al organizației se realizează în conformitate cu prevederile Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 2017/373.

În anul 2019, ROMATSA a continuat activitatea grupului de lucru pentru implementarea în cadrul regiei a cerințelor comune pentru furnizorii de management al traficului aerian și

de servicii de navigație aeriană (ATM/ANS) prevăzute de Regulamentul (UE) nr. 2017/373 (GL373).

Astfel, grupul de lucru a întreprins următoarele activități principale:

- o elaborarea și completarea matricelor de conformare cu Partea ATM/ANS OR, Partea ATS, Partea MET, Partea AIS, Partea CNS, Partea ATFM, Partea ASM și Partea PERS;
- o elaborarea fișelor de procese pentru ATFM, ASM, instruire ATSEP;
- o stabilirea funcției de manager responsabil (accountable manager) și a responsabilităților directe, corelate cu sistemul de management definit în Reg. 2017/373, precum și stabilirea funcției de manager pentru monitorizarea conformității, inclusiv a unui sistem de raportare către managerul responsabil;
- o asigurarea suportului pentru actualizarea/elaborarea documentelor interne, planurilor, procedurilor etc.;
- o asigurarea suportului către experții juridici și specialiștii managementului și pregătirii profesionale în vederea argumentării extinderii poliței de asigurare ROMATSA în ceea ce privește furnizarea celor două noi funcții ATFM și ASM;
- o crearea unei baze de date online care să fie utilizată în vederea realizării comunicării interne și externe;
- o pregătirea și transmiterea către Autoritatea Aeronautică Civilă Română a pachetului de certificare a ROMATSA ca furnizor de ATFM și ASM;
- o emiterea ediției 17/06.12.2019 a Expozeului ROMATSA pentru documentarea certificării ca furnizor ATM/ASM în vederea actualizării informațiilor cuprinse în aceasta cu prevederile Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2017/373 și certificării organizației ca furnizor de ATFM la nivel local și de ASM local (tactic/ASM nivelul3).

Ca urmare a activității GL373, la data de 20 decembrie 2019 Autoritatea Aeronautică Civilă Română a emis în favoarea ROMATSA certificatul CN 10/20.12.2019 care conferă organizației dreptul de a furniza pe o perioadă nedeterminată, managementul fluxului de trafic aerian local (ATFM) și managementul spațiului aerian (ASM) tactic/ASM nivelul 3.

Obiective pentru anul 2020

Pornind de la concluziile Raportul Wise Persons Group (WPG) cu privire la viitorul Cerului Unic European, precum și de la recomandările emise de către SESAR JU și NM cu privire la noua arhitectură a spațiului aerian, tranzacția către un Cer European Digital și noul European ATM Master Plan, ROMATSA își propune în anul 2020 să aibă o abordare sistemică cu privire la noile concepte emergente propuse de către Comisia Europeană în ceea ce privește furnizarea de servicii de ATM/ANS.

În acest sens, considerăm că regia trebuie să aibă o abordare proactivă către noile concepte de dezvoltare propuse de către Comisia Europeană, unul dintre instrumentele care permit consolidarea poziției ROMATSA pe plan regional și european și o pârgie eficientă pentru dezvoltarea timpurie de noi oportunități fiind chiar accesarea fondurilor europene.

De asemenea, ROMATSA va întreprinde toate demersurile necesare în vederea asigurării calității de membru, în cadrul viitorului parteneriat SDM.

Totodată, în anul 2020 vor fi continuate eforturile pentru asigurarea participării la proiectele europene aferente fazelor de dezvoltare și punere în practică a SESAR și cu privire la implicarea în definirea etapelor de dezvoltare a inițiativei SES Digital Backbone lansată de EUROCONTROL și grupul A6.

În vederea îmbunătățirii guvernantei corporative la nivelul regiei, ROMATSA va face demersurile necesare pentru dezvoltarea unui proiect de asistență tehnică prin Programul de Sprijin pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene.

Dezvoltare sisteme

În anul 2019, pe linia dezvoltării de sisteme, au fost realizate următoarele activități:

1. Activități legate de implementarea proiectelor ATM 2015+ (INDRA) și AviBit
 - o participare la activitatea GMT (Grupul de Management al Transferului) ATM 2015+;
 - o participare la testările integrate ale sistemelor ATM 2015+ și AviBit în lunile ianuarie și februarie 2019;
 - o pregătire shadowing/mirroring: propuneri și validare procedură de comutare între sistemele Leonardo și ATM 2015+, transfer legături OLDI între sistemele Indra și Leonardo (incluzând aplicații și proceduri);
 - o asigurare suport tehnic în toată perioada de transfer/monitorizare/post transfer a activității operaționale pe sistemele ATM 2015+/Indra și AviBit;
 - o fine tuning și monitorizare aplicații dezvoltate care asigură interfațarea sistemelor ATM2015+, AviBit cu sistemele Gateway, PASACT, RSUR, taxare din mediul operațional / de test;
 - o fine tuning și monitorizare aplicații care să furnizeze date necesare facturării serviciilor de trafic aerian în zona terminală și de aeroport, bazate pe informațiile existente în log-urile sistemelor ATM2015+ și AviBit;
 - o analiză probleme și observații apărute în perioada de monitorizare a sistemelor ATM 2015+/Indra și AviBit;
 - o analiză a specificațiilor Indra pentru patch-urile sistem Post-OPS 1 și 2 din lunile mai și iunie 2019;
 - o analiză a specificațiilor Indra și participare la testarea patch-urilor sistem ATM2015+ 7.1, 7.2 și 8.1 din lunile iulie, septembrie și decembrie 2019;
 - o efectuare teste OLDI cu HungaroControl (inclusiv mesaje TIM, ROF, transmisie și recepție rută);
 - o efectuare teste OLDI cu SMATSA Serbia în vederea extinderii setului de mesaje OLDI schimbate cu acest partener;
 - o activare rută în mesajele OLDI transmise către HungaroControl;
 - o participare la testarea sistemului ADB SafeGate/AviBit versiunea 2.0.2;
 - o participare la grupul de lucru constituit pentru modificarea sistemului ADB SafeGate/AviBit.

2. Proiecte interne SDS

- o modificare aplicație SRS WIND 1.0 care utilizează date radar mod S pentru calculul în timp real al informațiilor despre vânt și temperatură în zonele de aeroport;

- o dezvoltare versiune nouă SRS-CWP 2.0, pentru îmbunătățirea utilizării aplicației la turnuri;
- o pregătire documentație de autorizare SRS-CWP 2.0;
- o dezvoltare aplicație de configurare și monitorizare centralizată a environment-ului SRS CWP;
- o dezvoltare aplicație utilizată la colectarea de date radar ASTERIX CAT 62/65 pentru generarea de hărți de zgomot la Aeroportul Henri Coandă Otopeni;
- o dezvoltare și pregătire documentație pentru aplicația de monitorizare a persoanelor care lucrează singure în diverse locații izolate și/sau îndepărtate;
- o dezvoltare procedură de lucru pentru activitatea de proiectare software în cadrul serviciului;
- o monitorizare și fine tuning aplicație de verificare a facturării serviciilor de trafic aerian de rută;
- o coordonare a introducerii și actualizării datelor de configurare tehnico-operațională a sistemelor informatice suport SNA pentru sistemele de rezervă Leonardo și SRS;
- o modificare aplicației RSUR-Analiza (de colectare a informațiilor despre traficul dirijat utilizând informațiile furnizate de sistemele de supraveghere) și SRS-MET (aplicație de furnizare de imagini meteo la pozițiile de lucru SRS-CWP);
- o dezvoltare proceduri sql pentru optimizarea funcționării bazei de date a sistemului SCAAM;
- o pregătire și coordonare înlocuire servere SCAAM și RSUR București;
- o dezvoltarea de aplicații de prelucrare a fișierelor SO6 utilizate în cadrul Departamentului Operațional pentru analiza traficului aerian.

3. Cooperări internaționale

- o participare la TWG (Technical Working Group), SAPSC (Strategy and Planning Standing Committee) Danube FAB;
- o participare la proiectul PJ16.04 (CWP-HMI - Workstation Controller Productivity) din cadrul Programului SESAR 2020 (1 noiembrie 2016 - 31 decembrie 2019): analiză documente livrabile, participare la webex-uri, întâlniri de lucru la Budapesta, Praga, Langen și Stockholm;
- o participare la grupul de lucru european pentru revizia standardului OLDI și elaborarea unui ghid de implementare a standardului OLDI, vizând includerea noilor concepte operaționale (FRA, reentrantă);
- o participare la grupul de lucru al centrelor de transmisie date facturare servicii de trafic aerian de rută (CRCO).

4. Activități legate de alte proiecte ROMATSA

- o efectuare teste OLDI cu rută, pentru testarea recepției mesajelor OLDI de la Budapesta, în vederea implementării operaționale SEE FRA (FRA H24);
- o participare la testele OLDI dintre sistemul ATM Leonardo și noua versiune a sistemului ATM al HungaroControl;
- o participare la implementarea operațională SEE FRA (FRA H24);
- o participare la monitorizarea implementării SESAR Deployment Programme;

- o participare implementarea proiectului CR1 - Vioară;
- o participare la activitatea de testare FAT a noii versiuni a sistemului Leonardo;
- o participare la activitatea de testare SAT a noii versiuni a sistemului Leonardo;
- o participare la activitatea Grupului de Lucru pentru implementarea Regulamentului 2017/373;
- o participare în echipa ROMATSA constituită pentru achiziția unui sistem AIM.

5. Activități desfășurate pe linia securității informatice

- o Implementare a Sistemului de Management al Securității Informatice pentru sistemele operaționale;
- o participare la etapele preliminare de definire și dezvoltare a unui SOC (Security Operations Center) în cadrul ROMATSA.

Obiective de investiții

În activitatea de investiții s-au desfășurat următoarele activități cu caracter permanent:

- o s-au organizat și derulat activități de achiziție de servicii de proiectare, lucrări de construcții montaj și de produse din lista cheltuielilor de capital pe anul 2019;
- o s-au finalizat și urmărit contractele încheiate cu furnizorii din țară și străinătate pentru obiectivele de investiții. S-au asigurat membrii în comisiile de evaluare pentru procedurile de achiziție aferente obiectivelor de investiții;
- o s-au efectuat activități de predare de amplasamente pentru lucrările de construcții montaj și s-au inspectat obiectivele de investiții în vederea urmăririi și coordonării realizării lucrărilor conform proiectelor aprobate;
- o s-au organizat și realizat recepții pentru obiectivele de investiții la finalizarea lor;
- o s-au organizat și derulat activități ale Consiliului Tehnico-Economic al ROMATSA;
- o s-au transmis spre avizare temele de proiectare, proiectele și documentele de achiziții aferente obiectivelor de investiții;
- o s-a urmărit derularea lucrărilor conform termenelor din graficele de execuție, anexă la contractele cu antreprenorul general, subantreprenori și alte contracte și s-au aplicat, când a fost cazul, prevederile clauzelor contractuale (penalități, daune și altele), în cazul nerespectării acestor termene;
- o s-a urmărit implementarea planului de măsuri de îmbunătățire a activității regiei.

Realizarea Programului de Investiții

Lista cheltuielilor de capital, aprobată pe anul 2019 de către Consiliul de Administrație al R.A. ROMATSA) este defalcată pe capitole, astfel:

- o Capitolul A – Obiective de investiții în continuare: 70.086.607 lei
- o Capitolul B – Obiective de investiții noi: 6.847.143 lei
- o Capitolul C – Dotări și alte cheltuieli de investiții: 42.338.502 lei
- o Capitolul D – Rambursări credite: 0 lei

În cele ce urmează, prezentăm situația realizărilor, pentru fiecare obiectiv în parte, pe capitolele componente ale programului de investiții:

Nr. crt.	Nominalizarea obiectivelor de investiții	Termen de finalizare	Realizat (%)
OBIECTIVE ÎN CONTINUARE			
1	Actualizare software sistem DPS Leonardo	iunie 2019	100
2	Sistem detecție vânt de forfecare la AIHCB (LIDAR)	septembrie 2020	22,36
3	Extindere protecție împotriva trăsnetelor la pilon și shelter CE/CR Ruta NDB Oradea	martie 2019	100
4	Modernizare sală ACC din CDZ București (amenajare sală în vederea implementării sistemului ATM 2015+, contract INDRA în derulare)	decembrie 2020	0
5	Sistem ATM 2015+ (SW, HW)	aprilie 2020	51,67
6	Baza materială și Didactică COM-VHF Pregătire	decembrie 2019	0
7	Echipare anexă clădire CDZ Constanța	mai 2019	0
8	Platforme betonate la Centrul de recepție VHF din incinta AIHCB	decembrie 2019	0
9	Modernizare împrejmuire și porți acces la DSNA Sibiu	decembrie 2019	91,93
10	Echipare turn control nou la Aeroportul Suceava	decembrie 2019	36,09
11	Amenajare sală simulator ACC pentru funcționare ca TDS/CR1/SIM	decembrie 2019	48,19
12	Sala Tehnică Extinsă 2	decembrie 2020	0
13	Amenajare acces auto clădire radiofar îndepărtat DSNA Sibiu	decembrie 2019	1,84
14	Sistem computerizat integrat AIS (pentru asigurarea ADQ, elaborare hărți, proceduri și e-AIP)	decembrie 2020	0
15	Modernizare dispecerat DOS	decembrie 2019	0,23
16	Coșuri de fum centrală termică	decembrie 2019	72,55
17	Implementare acord PBN		
17.1	Achiziție DME-uri INEA	decembrie 2020	0
17.2	Implementare PBN Constanța	decembrie 2020	0
18	Instalare senzori meteo ROMAWOS pentru Categoria II RWY 27 la Aeroportul Craiova	martie 2019	100
19	Sistem cablare structurală la DSNA Oradea	decembrie 2020	100
20	Instalație electrică TWR Oradea	decembrie 2020	100
21	Amenajare platformă cu instrumente meteorologice la aeroportul din Craiova	ianuarie 2019	100
OBIECTIVE NOI			
1	Alimentare energie electrică la RF apropiat Oradea	august 2019	82,64
2	Modernizare Turn control DSNA Timișoara	decembrie 2019	0
3	Modernizare sală odihnă și sală de dirijare la DSNA Oradea	decembrie 2019	0
4	Modernizare sistem detecție și semnalizare incendiu	august 2019	100
5	Amenajare și dotare vigie la TWR Cluj	decembrie 2019	9,21
6	Modernizare sisteme EAL prioritare și neprioritare	decembrie 2019	86,14

	DSNA Satu Mare		
7	Cablare structurală TWR Arad	octombrie 2019	100
8	Cablu Tc ILS LLZ Arad	octombrie 2019	97,43
9	Amplasare scară metalică acces punct observații meteorologice DSNA Tulcea	septembrie 2019	5,67
10	Extindere supraveghere WAM în EST FIR București	decembrie 2020	0

Diferențe înregistrate în raport cu obiectivele

Diferența dintre valoarea aprobată și valoarea realizată este cauzată de imposibilitatea obținerii autorizărilor de construire la anumite obiective de investiții precum și întocmirii unor acte adiționale de decalare de termene de finalizare din rațiuni tehnico-operaționale. De asemenea s-au întâmpinat greutăți la validarea documentațiilor în SEAP, cauzate de modificările legislative în domeniul achizițiilor. Totodată, o serie de proceduri pentru obiective de investiții cu valori mari au fost anulate și reluate din cauza ofertelor neconforme sau neprezentării ofertanților.

SIGURANȚA, CALITATEA, MEDIUL ȘI SECURITATEA AERONAUTICĂ

Obiectivul principal pentru anul 2019 al activităților Direcției Siguranță și Calitate l-a constituit îmbunătățirea și consolidarea Sistemului de Management al Siguranței și Sistemului de Management al Calității și de Mediu, pentru a asigura menținerea valabilității certificatelor care atestă conformarea la cerințele Regulamentului (UE) nr. 1035/2011 (abrogat la 02.01.2020), Regulamentului (UE) 2017/373 și la standardele ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015.

Obiectivele specifice pe domenii de activități au fost subordonate îmbunătățirii continue a Sistemelor de Management al Siguranței, al Calității și de Mediu, al Sistemului de Management al Securității (*aeronautice și informatice*) și funcționării Danube FAB.

Domeniul siguranță

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2019 în domeniul managementul siguranței au fost:

- o îmbunătățirea Sistemului de Management al Siguranței în conformitate cu recomandările AACR, EUROCONTROL, EASA și ICAO în vederea creșterii nivelului de siguranță a serviciilor de navigație aeriană furnizate de ROMATSA;
- o auditarea internă de siguranță a subunităților regiei (au fost efectuate toate cele 17 misiuni de audit intern de siguranță planificate pentru anul 2019);
- o evaluarea riscurilor și stabilirea măsurilor de reducere a acestora pentru proiecte importante ale regiei;
- o elaborarea planurilor de măsuri în urma auditurilor interne de siguranță și auditurilor de supraveghere efectuate de AACR, precum și urmărirea stadiului de implementare a acestora;

- o colectarea informațiilor referitoare la evenimentele de siguranță raportate, investigarea lor și urmărirea stadiului de implementare a recomandărilor de siguranță (măsurile corective și preventive necesare);
- o monitorizarea indicatorilor de performanță în domeniul siguranță, în conformitate cu cerințele din Planul de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință, RP2;
- o participarea la întocmirea Planului de Performanță pentru cea de-a treia perioadă de referință 2020-2024 (RP3);
- o instruirea personalului în vederea cunoașterii prevederilor Regulamentului (UE) nr. 2017/373;
- o ca urmare a procesului intern de actualizare a documentației necesare conformării ROMATSA la cerințele Regulamentului (UE) 2017/373 și pentru certificarea ROMATSA ca furnizor ASM și ATFM, a fost întocmită o nouă ediție a Manualului de Management al Siguranței care a fost transmisă către AACR pentru aprobare.

Pe tot parcursul anului 2019, s-a acordat o atenție deosebită funcționării sistemului de raportare a evenimentelor de siguranță și conținutului informațional vehiculat de acest sistem. În acest context, se precizează că monitorizarea siguranței a avut ca rezultat înregistrarea a 2001 raportări de evenimente de aviație civilă. În contextul indicatorilor din Planul de Performanță Danube FAB, toate evenimentele de natură tehnică, precum și toate evenimentele de natură operațională, înregistrate ca încălcare de eșalonare sau runway incursion, au fost analizate/investigate utilizând RAT (Risk Assessment Tool).

Analiza acestor evenimente, extragerea informațiilor utile necesare în vederea stabilirii recomandărilor de siguranță – RS (măsurile corective și prevenire), în număr de 75, au implicat un volum mare de muncă pentru personalul specializat, în contextul unei colaborări permanente cu personalul operațional, tehnic și din subunitățile regiei. Stadiul implementării măsurilor corective și preventive propuse și înregistrate în rapoartele de închidere a investigării evenimentelor de siguranță a fost urmărit, în mod consecvent, atât dedicat, cât și în cadrul vizitelor de audit intern de siguranță desfășurate în subunitățile și compartimentele AC ROMATSA.

Activitatea de certificare ROMATSA ca furnizor de ATFM și ASM în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) nr. 2017/373 a implicat o corelare/coordonare susținută cu comisia de certificare AACR privind activitățile și procesele de evaluare și audit desfășurate de AACR. Astfel, în urma analizei Planurilor de acțiuni corective și corecții, precum și a dovezilor obiective de implementare, la 20 decembrie 2019, AACR a transmis următoarele documente:

- o Certificatul CN 10/20.12.2019 de furnizor de management al fluxurilor de trafic aerian (ATFM), emis în beneficiul R.A. ROMATSA, și
- o Raportul final de certificare nr. 36378/19.12.2019.

În tabelul următor sunt prezentate, comparativ, nivelul de siguranță realizat (NS) de către R.A. ROMATSA în anul 2019 și nivelul de siguranță minim acceptabil exprimat prin valorile maxim acceptabile pe an (NSmA).

Indicatori performanță	NS (realizat în 2019)	NSmA (valori maxim acceptabile pe an)
------------------------	--------------------------	--

Număr accidente cu contribuție ROMATSA	0	0
Număr incidente grave cu contribuție ROMATSA	0	1
Număr incidente majore cu contribuție ROMATSA	1	9

Nivelul de siguranță ROMATSA realizat în anul 2019 este superior nivelului de siguranță minim acceptabil și confirmă realizarea pe întreaga perioadă a obiectivului de siguranță planificat.

Prin contribuția și efortul conjugat al personalului din structurile regiei, cu atribuții în domeniile siguranță, calitate, mediu și securitate, s-a reușit în anul 2019 realizarea obiectivelor propuse:

- o certificarea R.A. ROMATSA ca furnizor de servicii/funcții de management al fluxurilor de trafic aerian (ATFM) și management al spațiului aerian (ASM) – Certificat CN 10/20.12.2019 – prin finalizarea la timp și în bune condiții a procesului de verificare a conformării organizației cu cerințele aplicabile din Regulamentul (UE) nr. 2017/373;
- o menținerea certificărilor Sistemelor de Management al Calității și Mediului conform cu cerințele ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015.

Domeniile calitate și mediu

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2019 în domeniul managementul calității și de mediu au fost:

- o auditarea internă de calitate și de mediu a subunităților regiei (au fost efectuate 17 audituri interne de calitate și mediu, planificate pentru anul 2019);
- o elaborarea rapoartelor și a planurilor de măsuri în urma auditurilor interne de calitate și mediu, precum și urmărirea stadiului de implementare a acestor măsuri;
- o verificarea, în cadrul auditurilor interne de calitate, a modului de gestionare a riscurilor pe activități în cadrul R.A. ROMATSA;
- o monitorizarea indicatorilor de performanță în domeniul calității;
- o monitorizarea indicatorilor de performanță în domeniul mediu, în conformitate cu cerințele din Planul Național de Performanță;
- o diseminarea de către specialiștii de siguranță și calitate, în cadrul întregii structuri SMS și SMC/SMM ROMATSA pe parcursul activităților de audit intern de siguranță, calitate, mediu, precum și a celor legate de menținerea certificatelor ROMATSA conform EU nr. 1035/2011 și Regulamentului (UE) nr. 373/2017, ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015, a informațiilor și recomandărilor conținute în rapoartele de audit și supraveghere AACR, Bureau Veritas și în rapoartele de audit intern de siguranță, calitate și mediu;
- o monitorizarea și evaluarea, pe parcursul auditului intern de calitate și mediu, a gradului de maturitate și a punctelor slabe ale Sistemului de Management al Calității și Sistemului de Management de Mediu din cadrul regiei, ca suport pentru management în procesul de îmbunătățire continuă;
- o monitorizarea satisfacției clienților interni (salariați) și externi, realizată prin colectarea, centralizarea și prelucrarea datelor din chestionarele specifice;

- o realizarea Analizei Efectuate de Management la cel mai înalt nivel a Sistemului de Management al Calității și de Mediu în vederea îmbunătățirii acestor sisteme;
- o instruirea coordonatorilor locali de calitate și mediu în vederea pregătirii auditului de supraveghere al Bureau Veritas;
- o participarea la desfășurarea auditului de recertificare de către firma Bureau Veritas Certification, în vederea reconfirmării pentru ROMATSA a certificatelor ISO 9001:2015 (domeniul: calitate- inclusiv pentru formarea personalului de specialitate pentru domeniul serviciilor de navigație aeriană) și ISO14001:2015 (domeniul: mediu), în Administrația Centrală și în următoarele subunități ale regiei: DR București, DSNA București, DSNA Cluj, DSNA Târgu Mureș, DSNA Baia Mare și DSNA Satu Mare;
- o menținerea certificării SMC și SMM ROMATSA conform Standardelor ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015, în urma auditului extern de supraveghere al Bureau Veritas;
- o participarea specialiștilor din cadrul Serviciului Calitate și Mediu la proiectele de mediu ce au drept obiectiv reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, îmbunătățirea calității aerului în zonele aeroportuare și reducerea zgomotului;
- o asigurarea reprezentării ROMATSA pe domeniile calitate și mediu în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL, CANSO și Danube FAB.

Nivelul calității serviciilor furnizate

Nivelul calității serviciilor furnizate este atestat și de menținerea certificării Sistemului de Management al Calității ROMATSA în urma auditului de supraveghere realizat de către firma Bureau Veritas Certification.

De remarcat este faptul că, în cadrul auditului de supraveghere nu au fost identificate neconformități și Sistemul de Management al Calității RA ROMATSA a fost apreciat ca fiind matur, conform cu cerințele ISO 9001:2015, corelat și cu cerințele de siguranță impuse de regulamentele operaționale aplicabile și s-a observat o continuă îmbunătățire a modului de lucru și a percepției asupra sistemului. Echipa de audit a constatat o bună cunoaștere a Sistemului de Management al Calității de către personalul implicat. De asemenea, a fost apreciat efortul continuu de menținere a unui nivel ridicat de performanță operațională și de actualizare a documentației și a procedurilor, în concordanță cu modificările standardelor de referință și a regulamentelor aplicabile. Calitatea serviciilor oferite la acest moment de regie confirmă faptul că efectuarea constantă și continuă a procesului riguros de audit intern de siguranță, calitate și mediu, reprezintă un mecanism necesar și util pentru menținerea unui nivel ridicat al calității serviciilor.

Nivelul calității serviciilor este monitorizat anual prin „*indicatori pentru calitatea serviciilor*” și anume:

- o fluidizarea traficului;
- o capacitatea per FIR;
- o satisfacția clienților;
- o disponibilitatea echipamentelor PNA;
- o indice de disponibilitate la timp a datelor meteorologice.

Acești indicatori au fost realizați în anul 2019 la nivelul întregii ROMATSA, analiza acestora realizându-se în cadrul Analizei Efectuate de Management.

Domeniul securitate aeronautică și informatică

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2019 în domeniul managementul securității aeronautice și informatice au fost:

- o urmărirea stadiului de implementare a planurilor de măsuri rezultate în urma auditurilor interne de securitate aeronautică și informatică din anul 2018;
- o elaborarea și transmiterea la termen către AACR – Direcția Securitate Aeronautică și Cibernetică, a Raportului Anual privind activitățile desfășurate în domeniul securității aeronautice și informației în cursul anului 2018;
- o transmiterea către subunitățile regiei a Programului de Securitate Aeronautică – PSA al R.A. ROMATSA – ed. 2.0;
- o transmiterea către subunitățile ROMATSA a Procedurii de securitate aeronautică – Reglementarea accesului controlat în facilitățile R.A. ROMATSA, ed. 3.0;
- o pregătirea dosarelor și finalizarea procesului de recrutare a persoanelor ce urmează a fi desemnate ca Responsabili Locali de Securitate Aeronautică pentru unele subunități ale regiei;
- o verificarea și avizarea procedurilor de securitate aeronautică care reglementează accesul controlat în facilitățile subunităților ROMATSA;
- o participarea, împreună cu reprezentanții jandarmeriei, la ședințele de analiză comună între Direcția Generală de Jandarmi a Municipiului București (în calitate de prestator) și R.A. ROMATSA (în calitate de beneficiar) a activității pe linie de pază și protecție instituțională, desfășurate/prestate de către efectivele de jandarmi – Batalionul 10, la obiectivul regiei – CDZ București;
- o pregătirea și participarea la auditul de securitate aeronautică și informatică efectuat de către autoritatea competentă în domeniul securității aeronautice – AACR, la ROMATSA, în luna octombrie 2019;
- o participarea, împreună cu reprezentanții Jandarmeriei Române, la elaborarea Analizei de Risc la securitatea fizică pentru obiectivul CDZ;
- o efectuarea unor inspecții de securitate aeronautică și informatică la subunitățile ROMATSA: DSNA Bacău, DSNA Sibiu, DSNA Suceava, DSNA Iași, DSNAR Arad, DSNA Timișoara;
- o transmiterea unui punct de vedere pentru finalizarea acțiunilor de către AACR a procesului de amendare a Cap. 13 din Programul Național de Securitate Aeronautică;
- o elaborarea și aprobarea Rapoartelor de inspecție/audit la subunitățile regiei: DSNA Bacău, DSNA Sibiu, DSNA Suceava, DSNA Iași, DSNAR Arad, DSNA Timișoara;
- o participarea la auditul de securitate aeronautică și informatică al AACR, inclusiv la activitatea de certificare de către AACR a ROMATSA în conformitate cu cerințele Regulamentului (EU) 373/2017.

Securitatea informației

- o elaborarea și transmiterea către Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor a unui punct de vedere privind aplicarea, în cazul regiei, a Legii nr. 362/2018 privind asigurarea unui nivel comun ridicat de securitate a rețelelor și sistemelor informatice rezultată în urma transpunerii Directivei (EU) nr. 1148/2016 (NIS);
- o elaborarea unui material justificativ pentru Comitetul de Direcție al ROMATSA pentru luarea unei decizii în ceea ce privește achiziția, implementarea și operarea unui Security Operations Center;
- o elaborarea și transmiterea către ministerul de resort a propunerilor de amendamente la documentul EASA NPA – 01 Aircraft Security;
- o inițierea discuțiilor cu INDRA Sistemas, Raytheon și Jones Group privind oferta de realizare a unui Security Operation Center (SOC) în cadrul regiei;
- o pregătirea și organizarea unei întâlniri la sediul ROMATSA cu experți INDRA în vederea implementării și operării în cadrul regiei a unui Security Operation Center;
- o transmiterea unui punct de vedere pentru finalizarea acțiunilor de către AACR a procesului de amendare a documentului PIAC-PPSCy, ed. 01/2019;
- o realizarea unei întâlniri cu Orange Romania în vederea identificării unei viitoare colaborări în cadrul unor proiecte de securitate cibernetică;
- o participarea la exercițiul Cydex 2019, organizat de Centrul Cyberint;
- o actualizarea capitolelor cuprinse în ROF (Regulamentul de Organizare și Funcționare) ROMATSA privind activitățile specialiștilor în securitate aeronautică și informatică;
- o elaborarea unui punct de vedere către AACR/MTIC privind Strategia Cibernetică în Aviația Civilă;
- o elaborarea și transmiterea către CANSO a unui punct de vedere cu privire la noul regulament de securitate cibernetică în aviația civilă, propus de EASA;
- o elaborarea și transmiterea către CANSO a unui punct de vedere cu privire la noua Strategie de securitate cibernetică în domeniul aviației civile propuse de CANSO;
- o transmiterea unui punct de vedere pentru finalizarea acțiunilor de către AACR a procesului de amendare a capitolului 14 din Programul Național de Securitate Aeronautică;
- o pregătirea propunerilor de amendamente la documentul EASA NPA-07 Regulamentul (UE) 20XX/XXXX (securitatea cibernetică în aviația civilă) și transmiterea lor în termen util la EASA;
- o transmiterea răspunsului la invitația AACR, adresată entităților din aviația civilă, de a lua parte la un proiect pilot în vederea dezvoltării unui sistem național de securitate cibernetică în aviația civilă;
- o participarea la auditul de securitate aeronautică și informatică al AACR, inclusiv la activitatea de certificare de către autoritate a R.A. ROMATSA în conformitate cu cerințele Regulamentului (UE) nr. 373/2017.

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Indicatorii de performanță în domeniul siguranței

În tabelul următor sunt prezentate comparativ nivelul de siguranță realizat (NS) de către R.A. ROMATSA în anul 2019 și nivelul de siguranță minim acceptabil exprimat prin valorile maxim acceptabile pe an (NSmA):

Indicatori de performanță	NS (realizat în 2019)	NSmA (valori maxim acceptabile pe an)
Număr accidente cu contribuție ROMATSA	0	0
Număr incidente grave cu contribuție ROMATSA	0	1
Număr incidente majore cu contribuție ROMATSA	1	9

Obiectivul de siguranță ROMATSA realizat în anul 2019 este superior nivelului de siguranță minim acceptabil și confirmă realizarea pe întreaga perioadă a obiectivului de siguranță planificat.

Indicatorii de performanță în domeniul calității serviciilor

OBIECTIVE		INDICATORI	ȚINTE (valori anuale maxim acceptabile)	STADIUL DE REALIZARE 2019	
Creșterea nivelului calității serviciilor de trafic aerian	Fluidizarea traficului	Minute întârziere pe rută cauzate de probleme de personal neplanificate – cod S	max. 0,05 min/zbor	0	Realizat
	Capacitatea per FIR	Număr de aeronave/oră/FIR	183	< 183	Realizat
	Satisfacția clienților	Număr de reclamații cu relevanță în ATM	max. 6	5	Realizat
Disponibilitatea echipamentelor PNA (indicator din fișa de proces)		Nr. de ore de funcționare/nr. total de ore declarat (%)	min. 95%	> 95%	Realizat
Indice de disponibilitate la timp a datelor meteorologice		Nr. de mesaje emise și recepționate/nr. total de mesaje ce	min. 90%		Realizat

(indicator din fișa de proces)	trebuiau emise (%)			
--------------------------------	--------------------	--	--	--

Obiectivele de calitate ROMATSA pentru anul 2018 au fost îndeplinite.

PROIECTUL Danube FAB

Cadru general

Danube FAB reprezintă blocul funcțional de spațiu aerian înființat prin „Acordul între România și Republica Bulgaria privind instituirea Blocului Funcțional de Spațiu Aerian Danube FAB” (Acordul Danube FAB), semnat la Bruxelles la 12 decembrie 2011 și ratificat prin Legea nr. 192/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 741 din 2 noiembrie 2012.

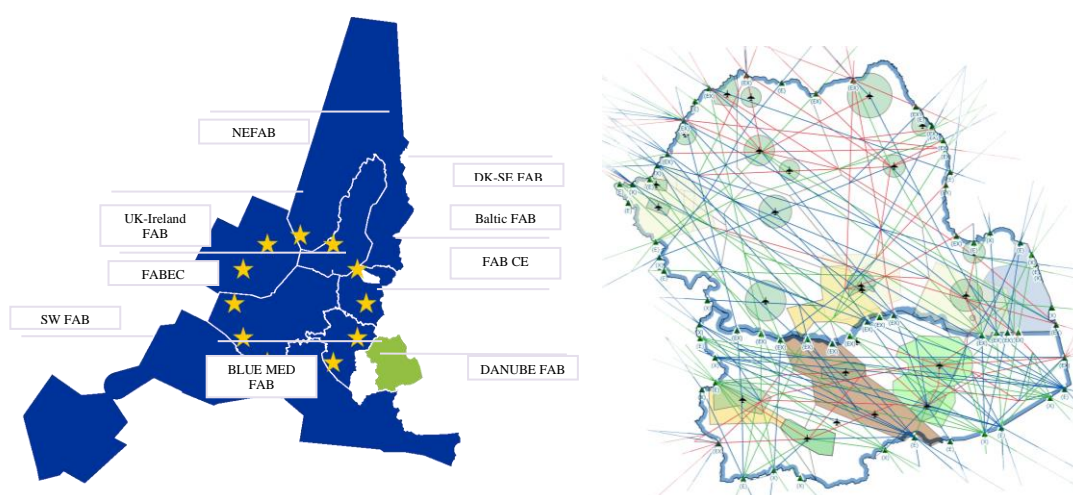

Figura 1 - Danube FAB

Subsecvent Acordului Danube FAB s-au semnat Acordul de Cooperare dintre cele două Autorități Naționale de Supervizare și Acordul de Cooperare dintre cei doi Furnizori de Servicii de Navigație Aeriană, ROMATSA și BULATSA.

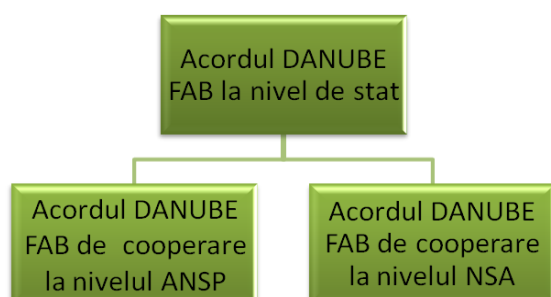

Figura 2- Structura cadrului principal de reglementare Danube FAB

Intrarea în vigoare a acestui document a condus la stabilirea organismelor care guvernează Danube FAB, astfel: Consiliul de Guvernare (Governing Council), Comitetul autorităților naționale de supervizare (NSA Board) și Comitetul furnizorilor de servicii de navigație aeriană (ANSP Board).

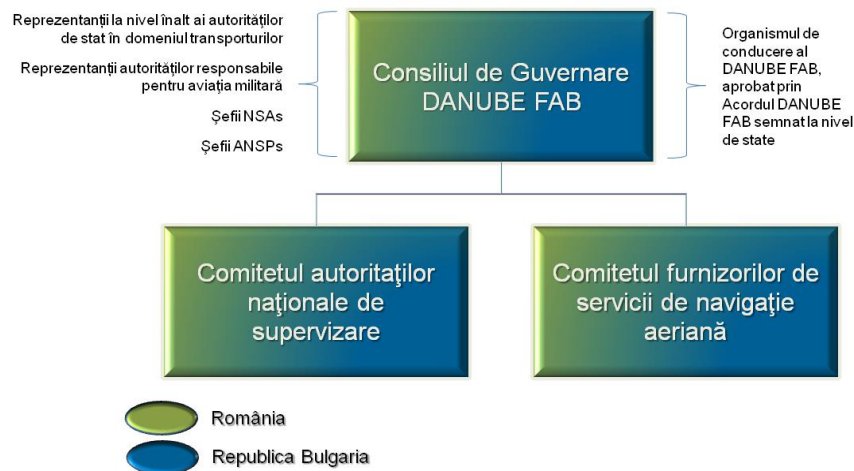

Figura 3 - Structura organizatorică DANUBE FAB

Totodată, în conformitate cu prevederile Acordului DANUBE FAB, pentru a-și îndeplini atribuțiile, Comitetul furnizorilor de servicii de navigație aeriană a înființat Comitetul permanent pentru strategii și planificare (SAPSC), care la rândul său, a înființat alte două comitete permanente suport: Comitetul permanent operațional (OSC) și Comitetul permanent pentru siguranță, calitate mediu și securitate (SQSESC).

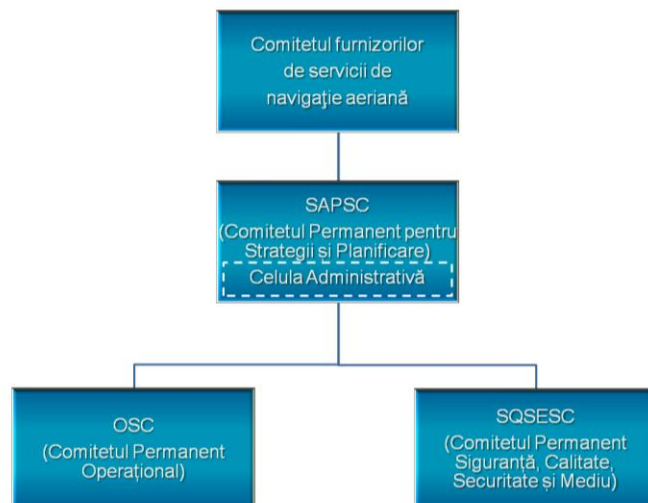

Figura 4 – Organismele suport create la nivelul ANSP Board

Mai multe informații și documente sunt disponibile pe www.danubefab.eu.

Structuri de guvernare Danube FAB

Pe parcursul anului 2019 au avut loc două întâlniri ale Consiliului de guvernare Danube FAB, în data de 28 mai în România și, respectiv, în data de 07 noiembrie în Republica Bulgaria.

De asemenea, pe parcursul anului 2019 au avut loc două întâlniri ale Comitetului furnizorilor de servicii de navigație aeriană (ANSP Board), astfel: în data de 27 mai, în România și în data de 06 noiembrie, în Republica Bulgaria.

Planificare strategică

În anul 2019 au fost definitive și adoptate documentele „Programul Strategic Danube FAB pentru perioada 2019-2023”, „Planul Anual Danube FAB pentru anul 2019” și „Raportul Anual Danube FAB pentru anul 2018”, documente realizate în conformitate cu prevederile Acordului Danube FAB (disponibile pe www.danubefab.eu).

De asemenea, au fost inițiate documentele „Programul Strategic Danube FAB pentru perioada 2020-2024” și „Planul Anual Danube FAB pentru anul 2020”, în conformitate cu prevederile Acordului Danube FAB. Pentru primul document s-a decis realizarea lui ulterior elaborării unui studiu strategic de impact asupra Danube FAB al noilor evoluții preconizate ale SES. Planul Anual 2020 a fost finalizat și coordonat cu toți acționarii în vederea adoptării sale la începutul anului 2020.

Consultare cu partenerii sociali

Procesul de consultare cu partenerii sociali în cadrul Danube FAB este asigurat prin organizarea în mod regulat a Forumului de Consultare Socială (SCF), în conformitate cu prevederile Acordului de cooperare semnat la nivelul ROMATSA și BULATSA.

Următoarea întâlnire Social Consultation Forum este prevăzută a avea loc în semestrul I 2020.

Activități prioritare:

- o Free Routes Airspace (FRA)

Începând cu data de 7 noiembrie 2019 a fost implementat SEE FRA (FRA H24) în CTA București, Sofia și Budapesta. Tot cu aceeași dată se menține SEEN FRA (FRA pe timpul nopții), care include și CTA Bratislava.

- o Raționalizarea Tehnică și Infrastructura

În cadrul Danube FAB infrastructura CNS este analizată în comun de către ROMATSA și BULATSA, iar acolo unde este cazul, se realizează achiziții în comun. Danube FAB a continuat activitățile prevăzute în documentele de planificare adoptate la nivel de FAB în sprijinul coordonării, raționalizării și/sau utilizării în comun a infrastructurii tehnice. De asemenea, s-a agreat și inițiat actualizarea unor documente comune de planificare la nivelul Grupului de Lucru Tehnic.

- o Cooperarea Inter-FAB

În cadrul platformei de coordonare inter-FAB Danube FAB s-a implicat activ prin participarea la întâlniri și workshop-uri tematice, inclusiv în cadrul Congresului Mondial ATM 2019 (Madrid, 12-14 martie). Danube FAB a organizat la București, în perioada 25-26 septembrie 2019, cea de-a cincea întâlnire a grupului de comunicare inter-FAB, întâlnire la care au participat cinci FAB-uri. Având la bază Strategia de

comunicare inter-FAB, elaborată de Danube FAB, întâlnirea a avut scopul de a identifica și întreprinde activitățile de comunicare internă între FAB-uri prin intermediul IFCP (Inter-FAB Coordination Platform) și externă, față de terți, în principal având în vedere lansarea RP3 de către CE dar și ca urmare a mai multor studii efectuate sub umbrela CE.

- o Extinderea Danube FAB

În anul 2019, Danube FAB a continuat demersurile pentru extinderea cooperării cu statele vecine culminând, în cadrul celei de-a 13-a întâlniri a Consiliului de Guvernare Danube FAB, cu acordarea formală a statutului de Observator către Republica Moldova.

Activități de comunicare:

- o participarea Danube FAB, în calitate de expozant, la Congresul Mondial ATM 2019 în perioada 12-14 martie la Madrid și demararea activităților în vederea participării și la ediția din anul 2020.

AUDIT INTERN

Activitatea de audit intern derulată în cursul anului 2019, s-a desfășurat în conformitate cu prevederile Legii nr. 672/2002 privind auditul public intern, republicată, cu modificările și completările ulterioare, a prevederilor OMT nr. 1.380/2016 pentru aprobarea Normelor specifice privind exercitarea activității de audit intern în cadrul Serviciului Audit al Ministerului Transporturilor precum și în cadrul compartimentelor de audit intern ale entităților publice din subordinea/sub autoritatea acestuia și în baza Planului anual de audit intern pentru anul 2019, aprobat de directorul general al R.A. ROMATSA.

A. Sintetic, activitatea de audit intern la nivelul anului 2019, a constat în derularea următoarelor misiuni/acțiuni de audit intern:

- o misiunea de audit intern de consiliere cu tema „Evaluarea Sistemului de Control Intern Managerial (SCIM) implementat la nivelul R.A. ROMATSA”.

În cadrul misiunii de audit intern au fost implicate toate structurile de specialitate din cadrul Administrației Centrale și subunitățile regiei, scopul misiunii fiind acordarea de consiliere formalizată asupra tuturor operațiunilor specifice derulate și aferente activităților de autoevaluare a Sistemului de Control Intern Managerial (SCIM) pentru anul 2018, derulate de Comisia ROMATSA de monitorizare, coordonare și îndrumare metodologică a implementării și dezvoltării Sistemului de Control Intern Managerial, structură implicată în aceste activități specifice derulate la nivelul regiei.

- o misiunea de audit intern de consiliere cu tema „Analiza, la nivelul lunii ianuarie 2019, a modului/stadiului de îndeplinire de către structurile auditate din cadrul R.A. ROMATSA, a recomandărilor Compartimentului Audit Intern ca urmare a misiunilor derulate în perioada 2013 – 31.12.2018”.

În procesul evaluării au fost implicate structurile de specialitate din Cadrul R.A. ROMATSA care au făcut obiectul misiunilor de audit intern derulate în perioada 2013-2018.

La momentul declanșării misiunii de audit intern directorul general a dispus efectuarea unei analize/misiuni de consiliere informală pe această temă.

Ulterior, pentru atingerea scopului și obiectivelor propuse, pe parcursul derulării misiunii de audit, echipa de audit a desfășurat un audit de sistem, respectiv o evaluare în profunzime a sistemelor de conducere și de control intern managerial din cadrul structurilor funcționale ale R.A. ROMATSA, auditate în perioada 2013-2018, cu scopul de a evalua stadiul/gradul modul de implementare a recomandărilor consemnate de către experții de audit intern în rapoartele de audit ca urmare a misiunilor de audit intern derulate la structurile din cadrul regiei, avizate de conducerea regiei, în perioada menționată, de a stabili dacă, în urma implementării recomandărilor formulate de auditul intern, activitatea s-a îmbunătățit iar aceasta funcționează eficient economic și eficace, contribuind la atingerea obiectivelor generale ale regiei ca rezultat al progreselor înregistrate.

De asemenea, echipa de audit intern a avut în vedere consilierea structurilor auditate cu privire la finalizarea procesului de implementare a recomandărilor.

- o acțiunea de audit intern cu tema „Activitatea specifică de aprovizionare derulată la nivelul R.A. ROMATSA, modul de gestionare, depozitare și control al stocurilor, precum și procedura de ținere a evidenței bunurilor aprovizionate, inclusiv în custodie”.

În procesul evaluării au fost implicații specialiștii din în domeniile logistic și tehnic.

De asemenea, pentru aducerea la îndeplinire a obiectivelor misiunii de audit intern, s-au solicitat informații și/sau documente de la Direcția Economică, precum și de la structurile financiar-contabile, resurse umane și administrativ (FCRUA) sau SRTMIA de la nivelul subunităților.

Au mai fost cerute relații /informații/documente și de la experții în domeniile administrativ și patrimoniu precum și resurse umane din administrația centrală în ceea ce privește implicarea/rolul în justificarea tichetelor de masă acordate salariaților.

Perioada auditată a vizat activitatea anului 2017 și 2018.

S-a efectuat un audit intern de regularitate/asigurare precum și un audit intern de sistem prin:

- examinarea și evaluarea respectării ansamblului principiilor, regulilor procedurale și metodologice care îi sunt aplicabile privind organizarea, funcționarea, desfășurarea cu eficiență a activităților de planificare, organizare, coordonare și control a operațiunilor specifice aferente aprovizionării, examinarea și comensurarea modului în care aplicarea celor de mai sus conduce la o funcționare economică, eficientă și eficace a activităților desfășurate/derulate la nivelul R.A. ROMATSA prin intermediul prin intermediul specialiștilor din domeniul logistic și structurile SRTMIA de la nivelul subunităților;

- identificarea deficiențelor și formularea de recomandări pentru corectarea acestora.

Scopul misiunii de audit intern este acela de a furniza directorului general al R.A. ROMATSA o asigurare independentă asupra regularității/conformității procedurilor și a operațiunilor, cu cadrul normativ de reglementare în ceea ce privește modul de desfășurare cu eficiență a operațiunilor de planificare, organizare, coordonare și control al activităților specifice aferente aprovizionării derulate la nivelul regiei experților din domeniul logistic, precum și de la structurile în domeniul financiar-contabilitate, resurse umane și administrativ (FCRUA) sau SRTMIA la nivelul subunităților, precum și o asigurare cu privire la procesul de management al riscurilor, de control și de conducere (governanță).

- o acțiunea/activitatea de audit intern cu tema „Asigurarea bunurilor/patrimoniului și salariaților regiei – personal deținător de licență și manageri”.

În procesul evaluării au fost implicați specialiștii din domeniul juridic, administrativ, patrimoniu și resurse umane care au responsabilități dedicate în domeniul temei auditate.

De asemenea, s-au solicitat unele documente și/sau informații din domeniul auditat, de la Serviciul Contabilitate și de la Serviciul Proceduri și Monitorizare Achiziții.

S-a efectuat un audit de regularitate, prin examinarea și evaluarea respectării principiilor, regulilor procedurale și metodologice privind organizarea și funcționarea activităților auditate.

Scopul misiunii de audit intern este asigurarea Directorului General al R.A. ROMATSA privind desfășurarea cu eficiență a activităților de planificare, organizare, coordonare urmărire și control al operațiunilor specifice/acțiunilor de încheiere/derulare a contractelor/polițelor de asigurare a bunurilor/patrimoniului și salariaților regiei-personal deținător de licență și manageri, derulate la nivelul regiei prin intermediul Direcției Juridice și Administrativ, Serviciul Administrativ și Patrimoniu, Serviciul Juridic și Serviciul Resurse Umane.

- o o misiune de consiliere informală derulată de auditorii interni pentru monitorizarea/urmărirea aducerii la îndeplinire a Planului de măsuri pentru implementarea recomandărilor din raportul de audit al performanței al Curții de Conturi a României în urma misiunii „Performanța activității specifice desfășurate de către Regia Autonomă Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian – ROMATSA” înregistrat sub nr. 4449/01.03.2019, parte integrantă a Deciziei Directorului General al R.A. ROMATSA nr. 428/15.07.2019.
- o o misiune de audit intern „Analiza cauzelor care au dus la nerealizarea achizițiilor directe și luarea măsurilor care se impun, precum și dispunerea măsurilor necesare în vederea desfășurării acestei activități în condiții de eficiență și eficacitate”.

Misiunea de audit intern s-a desfășurat la nivelul Serviciului Logistică și Serviciului Proceduri și Monitorizare Achiziții, structuri de specialitate din cadrul Administrației Centrale cu responsabilități în domeniul auditat.

S-a efectuat un audit intern de regularitate în vederea asigurării managementului asupra regularității/conformității procedurilor și a operațiunilor cu cadrul normativ de reglementare, prin compararea realității cu sistemul de referință stabilit.

Scopul misiunii de audit intern îl reprezintă analiza și evaluarea cauzelor care au dus la nerealizarea achizițiilor directe inclusiv a activităților pe planificare, organizare, coordonare și control a operațiunilor specifice aferente achizițiilor directe derulate la nivelul R.A. ROMATSA prin intermediul structurilor de specialitate, precum și dispunerea măsurilor necesare în vederea desfășurării acestei activități în condiții de eficiență și eficacitate.

- o o misiune de audit intern cu tema „Evaluarea sistemului de prevenire a corupției – anul 2019”

În procesul evaluării au fost implicate persoane cu funcții de conducere din cadrul Administrației Centrale și/sau angajați care au avut/au responsabilități pe linia activităților anticorupție, fiind efectuat un audit de regularitate, prin examinarea și evaluarea respectării principiilor, regulilor procedurale și metodologice privind organizarea și funcționarea activităților auditate.

Scopul misiunii de audit intern este de a da asigurare Directorului General al R.A. ROMATSA că sistemul de prevenire a corupției și implementarea Strategiei Naționale Anticorupție 2016-2020 la nivelul regiei respectă cadrul legislativ existent și se desfășoară în condiții de eficacitate.

- o o misiune de audit intern „Analiza activităților specifice de investiții, începerea, executarea și finalizarea lucrărilor prevăzute în programul de investiții aprobat la nivelul R.A. ROMATSA”

Misiunea de audit intern a fost desfășurată la nivelul Servicii Investiții din cadrul Direcției Tehnice/Administrația Centrală și structurile SRTMIA de la nivelul Subunităților.

S-a efectuat un audit intern de regularitate în vederea asigurării managementului asupra regularității/conformității procedurilor și a operațiunilor, cu cadrul normativ de reglementare, prin compararea realității cu sistemul de referință stabilit.

Scopul misiunii de audit intern îl reprezintă asigurarea Directorului General al R.A. ROMATSA că activitățile specifice de investiții, începerea, executarea și finalizarea lucrărilor prevăzute în programul de investiții aprobat la nivelul R.A. ROMATSA se desfășoară cu respectarea cadrului legislativ și în condiții de eficacitate.

- o o misiune de audit intern, ad-hoc cu tema „Analiza activității derulate la nivelul regiei în perioada 10.10 – 04.11.2019 în cadrul Administrației Centrale și Subunități” ca urmare a solicitării auditorilor interni din cadrul Ministerului Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor.

În procesul evaluării, au fost implicate anumite structuri de specialitate din cadrul Administrației Centrale, respectiv:

- Direcția Economică
- Compartimentul Contabil Șef
- Serviciul Financiar
- Serviciul Contabilitate
- Serviciul Bugete și Centre de Cost
- Serviciul Proceduri și Monitorizare Achiziții
- Serviciul Resurse Umane

De asemenea, în procesul evaluării și în contextul temei auditate, au fost solicitate date/informații și de la subunitățile R.A. ROMATSA.

S-a efectuat un audit intern de regularitate, în vederea asigurării Directorului General al R.A. ROMATSA că structurile auditate și activitățile desfășurate în cadrul acestora, în intervalul selectat, au respectat cadrul normativ și procedurile aplicabile.

Scopul misiunii de audit intern îl reprezintă asigurarea Directorului General al R.A. ROMATSA că structurile auditate și activitățile desfășurate în cadrul acestora, în intervalul selectat, au respectat cadrul normativ și procedurile aplicabile.

B. Realizarea altor acțiuni

În anul 2019, experții audit intern au întreprins următoarele:

- o potrivit ROF-ului Comitetului de Audit al Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA, Compartimentul Audit Intern a asigurat/asigură activitățile de secretariat Comitetului de Audit, aceste activități fiind permanente, derulându-se pe lângă activitățile specifice compartimentului;
- o au participat cu statut de invitați la ședințele Comisiei SCIM și a prezentat puncte de vedere/opinii referitoare la aceste activități specifice;
- o au organizat concursul pentru ocuparea postului vacant de auditor intern din cadrul Compartimentului Audit Intern din Administrația Centrală, concurs organizat în conformitate cu:
 - pct. II.4 din Hotărârea Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA nr. 22/19.11.2018 (prin care s-a aprobat suplimentarea numărului total de posturi în cadrul Administrației Centrale, cu un post de auditor intern în cadrul Compartimentului Audit Intern);
 - și a celor stipulate în cadrul documentului intern „Procedura privind angajarea, avansarea, promovarea, definitivarea și schimbarea locului de muncă pentru personalul regiei”, cod DGR-SRU-PIN 0253-AAPP, ed. 3.1/21.05.2018, începând cu data de 15.07.2019, auditorul intern fiind încadrat potrivit Deciziei Directorului General al R.A. ROMATSA nr. 414/08.07.2019.

În cadrul legal permis, au realizat o serie de acțiuni de consiliere informală sau consiliere formalizată, pe aspecte referitoare la editarea unor proceduri specifice, materiale ale managementului direct, puncte de vedere privind fundamentarea unor posturi din cadrul Administrației Centrale, probleme din domeniul CRP/COS, care au condus la o înțelegere mai corectă din partea structurilor de specialitate auditate, a unor responsabilități specifice dar și la îmbunătățirea acestora, inclusiv prin recomandările/soluțiile propuse.

EVOLUȚIA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ ÎN ANUL 2019

1) Evoluția indicatorilor de performanță conform cerințelor Regulamentului (UE) nr. 390/2013

La nivelul anului 2019 evoluția indicatorilor de performanță stabiliți pentru ROMATSA prin Planul de Performanță Danube FAB pentru perioada 2015-2019 se prezintă astfel:

1.1. Domeniul cheie de performanță privind siguranța

a) Nivelul de eficacitate al managementului siguranței

Denumire indicator	Țintă 2018	Realizat
Nivelul de eficacitate al managementului siguranței – Cultura de siguranță	Nivel C	Nivel D
Nivelul de eficacitate al managementului siguranței – Alte obiective de management al siguranței	Nivel C	Nivel D

b) Aplicarea clasificării privind severitatea pe baza metodologiei instrumentului de analiză a riscurilor (RAT)

Denumire indicator	Țintă 2019	Realizat
Raportarea nerespectării distanței minime de separare (SMI)	80%	100%
Raportarea evenimentelor specifice ATM (ATMs)	100%	100%

c) Just culture

Domeniu	Da	Nu

Politici și implementarea acestora	9	0
Legal/Juridic	3	4
Raportare incidentelor și investigații	2	0

1.2 . Domeniul cheie de performanță privind mediul

În cadrul domeniului cheie privind mediul indicatorul cheie de performanță – KEA – eficiența medie a zborului de rută pe orizontală corespunzătoare traiectoriei efective se stabilește și se monitorizează la nivel de FAB.

Danube FAB	Țintă 2018	Realizat
KEA	1.37%	2.52%

Conform analizei operaționale, deteriorarea valorii indicatorului este cauzată, în principal, de restricțiile reciproce impuse de Ucraina și Rusia, începând cu data de 15 noiembrie 2015, privind survolurile în spațiile aeriene ale celor două state. Această situație este determinată de traiectoriile atipice ale zborurilor care tranzitează spațiul aerian al Danube FAB, generând creșterea ineficiențelor, în conformitate cu metodologia aplicabilă. Nerespectarea indicatorului privind mediul nu atrage după sine necesitatea aplicării unui mecanism de penalizare, întrucât la nivelul Planului de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019) nu a fost stabilit un mecanism de stimulare financiară pentru acest indicator. Pentru reducerea impactului asupra mediului România și Bulgaria au continuat implementarea Free Routes Airspace, de la 6 decembrie 2018 intrând în vigoare SEEN FRA pe timp de noapte și cu Slovacia, alături de România, Bulgaria și Ungaria, iar din 7 noiembrie 2019 a fost extins SEE FRA H24 între România, Bulgaria și Ungaria. În concluzie, ROMATSA a luat toate măsurile care sunt în aria sa de responsabilitate pentru acest domeniu de performanță, iar neîndeplinirea indicatorului nu este cauzată de serviciile de navigație aeriană, ci de unii factori exogeni.

1.3. Domeniul cheie de performanță privind capacitatea

Tabelul următor prezintă situația indicatorului privind numărul mediu de minute de întârziere ATFM (managementul fluxului de trafic aerian) pe rută per zbor la nivelul regiei:

ROMATSA	Țintă 2018	Realizat
Numărul mediu de minute de întârziere ATFM (managementul fluxului de trafic aerian) pe rută per zbor	0 min/zbor	0.09 min/zbor

ROMATSA a asigurat integral capacitatea pe timpul sezonului de vară 2019 conform angajamentelor cuprinse în Planul de Capacitate al ACC București 2019-2024. Cu toate acestea, indicatorul aferent activității de rută a înregistrat o evoluție negativă la nivelul întregului an 2019, ținta (0 minute de întârziere ATFM) nefiind respectată, atât la nivel

național, unde s-au înregistrat 0,09 minute întârziere ATFM/zbor, cât și la nivel de FAB. Cele 26592 minute de întârziere ATFM sub cod P și 40699 minute întârziere sub cod T, au fost generate anterior sezonului de vara 2019 în contextul aplicării temporare a regularizărilor LRBM15, LRBM68 și LRBM9 ca urmare a implementării noului sistem ATM și necesității de a permite controlorilor să se familiarizeze cu acesta într-un mediu operațional sigur. Conform celor prevăzute în Planul de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019), pentru indicatorul de capacitate se aplică un mecanism de stimulare financiară pentru cauze dependente de activitatea ATC ("capacity", "routing", "staffing", "equipment"), managementul spațiului aerian și evenimente speciale (cod C, R, S, T, M și P din manualul ATFCM). Astfel, pentru anul 2021 se va aplica o ajustare a tarifului cu -722.095 lei (0,1% din veniturile aferente serviciilor de navigație aeriană de rută).

1.4. Domeniul cheie de performanță privind eficiența costurilor

Evoluția costurilor totale de rută, a inflației, precum și a tarifului unitar determinat de rută la nivelul anului 2019 în raport cu Planul de Performanță pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019) este prezentată în tabelul de mai jos:

ROMATSA	Monedă	Determinat 2018	Actual 2018
Costuri totale ANS (servicii de navigație aeriană) exprimate în termeni nominali	RON	859.757.273	848.192.017
Inflație %		3,07%	3,90%
Index inflație (100 în 2009)		130,48	130,83
Costuri totale ANS (servicii de navigație aeriană) exprimate în termeni reali (prețuri la nivelul anului 2009)	RON	658.908.133	648.308.739
Numărul total de unități de servicii pentru activitatea de rută	MII	5.222.000	5.117.438
Tarif unitar determinat exprimat în termeni reali (prețuri la nivelul anului 2009)	RON	126,18	126,69

Tabelul următor prezintă costurile aferente activității de rută înregistrate la nivelul anului 2019 defalcate per tip de costuri în raport cu costurile determinate conform Planului de Performanță pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019).

Categorie cost	Determinat	Actual	Diferență (valoric)	Diferență (%)
Personal	605.779	585.195	-20.584	-3,40%
Alte costuri de funcționare	101.633	78.974	-22.659	-22,29%
Amortizare	49.030	31.701	-17.329	-35,34%
Costul capitalului	40.369	25.942	-14.427	-35,74%
Costuri excepționale	0	33.143	33.143	0
Costuri totale	796.811	754.956	-41.855	-5,25%

2) Procesul de consultare formală a utilizatorilor spațiului aerian

În conformitate cu prevederile reglementărilor europene (Regulamentul de punere în aplicare nr. 391/2013 de stabilire a unei scheme comune de tarificare pentru serviciile de navigație aeriană și Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2019/317 al Comisiei din 11 februarie 2019 de instituire a unui sistem de performanță și de tarificare în cadrul cerului unic european) precum și cu reglementările naționale, ROMATSA asigură anual consultarea reprezentanților utilizatorilor cu privire la diferențele dintre realizările anului anterior pentru activitatea de rută și elementele determinate prin Planul de Performanță aprobat. Consultările sunt organizate de două ori pe an, la nivelul ansamblului statelor membre EUROCONTROL, în cadrul Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL. Informațiile detaliate privind evoluția costurilor și a traficului precum și aplicarea mecanismelor de împărțire a riscurilor privind traficul și costurile sunt puse la dispoziția reprezentanților utilizatorilor, a EUROCONTROL și a Comisiei Europene la termenele și în conformitate cu tabelele de raportare și informațiile suplimentare prevăzute în Regulamentul privind schema comună de tarificare precum și în procedurile și documentele EUROCONTROL.

Pentru serviciile de navigație aeriană terminală prestate pe aeroporturile supuse legislației europene (Regulamentul de punere în aplicare nr. 391/2013 de stabilire a unei scheme comune de tarificare pentru serviciile de navigație aeriană), consultarea reprezentanților utilizatorilor se efectuează, de regulă, anual, pentru toate statele membre ale UE, în organizarea Comisiei Europene, cu sprijinul EUROCONTROL – PRU. Și pentru aceste consultări informațiile detaliate privind costurile și traficul sunt puse la dispoziția reprezentanților utilizatorilor, a EUROCONTROL și a Comisiei Europene la termenele și în conformitate cu tabelele de raportare și informațiile suplimentare prevăzute în Regulamentul privind schema comună de tarificare.

În anul 2019 au avut loc următoarele sesiuni de consultări:

- 26-27 iunie, în cadrul celei de-a 112-a sesiuni a Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL au fost realizate consultări multilaterale asupra estimărilor inițiale privind bazele de cost și tarifele unitare de rută pentru anul 2020.
- 20 august – au fost realizate consultări cu utilizatorii spațiului aerian privind Planul de Performanță al României pentru cea de-a treia perioadă de referință (2020 - 2024).

- 20-21 noiembrie - au fost realizate consultări multilaterale asupra estimărilor finale privind bazele de cost și tarifele unitare de rută pentru anul 2020 în cadrul celei de-a 113-a sesiuni a Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL.

În cursul anului 2019, Comisia Europeană nu a organizat consultări multilaterale asupra bazelor de cost și tarifelor unitare pentru serviciile de navigație aeriană terminală pentru anul 2020. De asemenea, reprezentanții utilizatorilor nu au solicitat alte consultări față de cele descrise mai sus.

În conformitate cu prevederile regulamentelor europene, Comisia Europeană analizează datele și informațiile incluse în bazele de cost pentru serviciile de navigație aeriană de rută.

3) Evoluția indicatorilor de performanță conform metodologiei SEID (Specification for Economic Disclosure) a EUROCONTROL – PRU (Performance Review Unit) în anul 2019 Ipotezele de lucru utilizate în proiecția indicatorilor de performanță pentru anul 2019 sunt următoarele:

- o în conformitate cu datele publicate de serviciul de statistici și prognoze STATFOR din cadrul EUROCONTROL numărul total de zboruri IFR a crescut cu aproximativ 1,24% comparativ cu anul 2018 pentru activitatea de rută și cu aproximativ 1,23% pentru activitatea de terminal;
- o în costurile totale ATM/CNS gate-to-gate nu sunt incluse costurile EUROCONTROL, plățile către autorități guvernamentale și de reglementare, costurile MET și cele privind TVA;
- o numărul de personal utilizat în calculul indicatorilor de performanță reprezintă media personalului din anul respectiv, atât în privința personalului ATCO, cât și pentru personalul suport;
- o eliminarea efectelor inflației în proiecția indicatorilor de performanță, în conformitate cu practica PRU EUROCONTROL, prin transformarea elementelor financiare aferente performanței în euro 2019 (utilizând cursul de schimb EURO/RON aferent anului 2019) și prin adăugarea inflației (conform datelor furnizate de EUROSTAT).

Tabelul de mai jos cuprinde evoluția principalilor indicatori de eficiență a costurilor:

INDICATORI EFICIENȚA COSTURILOR (valori exprimate în EURO 2019)	2018	2019	Diferența 2019 vs 2018 [%]
Eficiența financiară a costurilor totale "gate-to-gate" per oră zbor compozită	385,04	388,51	0,9%
Eficiența financiară a costurilor pentru activitatea de rută per oră zbor IFR	367,49	370,81	0,9%
Eficiența financiară a costurilor	136,92	138,24	0,97%

pentru activitatea de terminal per mișcare IFR			
Rata costurilor-suport	3,17	3,23	1,94%
Costuri suport per ora de zbor compozita (RON/ora)	263,46	268.16	1,79%
Costuri salarii personal suport per ora de zbor compozita fără putere de cumpărare	173,67	177,62	2,27%

Analizând valorile indicatorilor de eficiență a costurilor realizați în anul 2019 în comparație cu cei din anul 2018 au rezultat următoarele:

- o Costurile de furnizare ATM/CNS au scăzut în anul 2019 cu aproximativ 1,73% (în termeni reali) ceea ce a condus la o evoluție negativă a indicatorilor: Costuri ATM/CNS gate-to- gate/ora de zbor compozită, Costuri ATM/CNS de rută/ora de zbor controlată și Costuri ATM/CNS/mișcare IFR.
- o Indicatorul costuri suport/ora de zbor compozită a înregistrat o creștere de 1,79% ca urmare a creșterii costurilor totale raportat la costurile ATCO în OPS.

COOPERARE INTERNĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ

A. Activități în domeniul organizării

A fost finalizat procesul de actualizare a Regulamentelor de Organizare și Funcționare ale subunităților ROMATSA. S-a asigurat, pe tot parcursul anului, secretariatul ședințelor de negociere între Patronat și Sindicatul ATSR, activitate care constă în asigurarea suportului privind întocmirea și gestionarea proceselor verbale, încheiate după fiecare întâlnire a celor două comisii de negociere

B. Activități în domeniul Relațiilor

Cooperare internă și externă

1. principalele evenimente/manifestări organizate la inițiativa societății/regiei sau la care au participat membrii delegați ai regiei, în plan intern:

- o în anul 2019, R.A. ROMATSA a colaborat cu direcțiile de specialitate din Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor (Direcția Transport Aerian, Direcția Comunicare, Relația cu Sindicatele, Patronatele și Organizațiile Neguvernamentale) cu Autoritatea Aeronautică Civilă Română, Compania Tarom, Ministerul Apărării Naționale, Statul Major al Forțelor Aeriene, Asociația Aeroporturilor din România, etc.
- o aceste colaborări au avut ca rezultat dezvoltarea și perfecționarea relațiilor și eforturilor ce au ca obiectiv principal armonizarea și integrarea României în sistemul specializat european (EUROCONTROL, Uniunea Europeană, etc.) și

asigurarea, împreună cu MapN a utilizării coordonate a spațiului aerian al României de către aviația civilă și militară.

2. deplasări în exterior la conferințe, evenimente, întâlniri de lucru etc. în domeniul transporturilor aeriene, scopul și costurile suportate/fiecare eveniment:

- în anul 2019 relațiile de cooperare ale R.A. ROMATSA cu organizațiile aeronautice internaționale din profilul său și cu furnizorii de servicii de navigație aeriană din alte state europene, au continuat, ținând cont de necesitatea cooperării în plan regional și asigurarea unui lobby la nivel european în vederea asigurării unei poziții avantajoase a României în cadrul structurilor ATM viitoare, rezultate prin aplicarea conceptului Cer European Unic.
- în anul 2019 au fost aprobate de către MT deplasări externe.

3. obiective atinse sau alte rezultate în domeniu

În conformitate cu reglementările MT privind relațiile mass-media și cu aprobarea Consiliului de Administrație, managementul regiei a acordat o atenție deosebită promovării imaginii regiei și a României pe plan intern și extern.

R.A. ROMATSA nu și-a promovat imaginea prin machete publicitare în mass-media.

Totodată, în consens cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1035/2011 de stabilire a cerințelor comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 482/2008 și (UE) nr. 691/2010, în anul 2019 a fost publicată a 18-a ediție (atât în limba română cât și în limba engleză) a Raportului Anual ROMATSA, al cărui conținut realizează un câștig în acțiunea de promovare a imaginii regiei fiind difuzat, prin site-ul regiei, către organismele interne și internaționale de profil, companii aeriene, alți furnizori de servicii de trafic aerian, ministere, bănci și alți operatori cu care colaborează ROMATSA.

POLITICA RESURSELOR UMANE

Furnizarea serviciilor de navigație aeriană de o manieră sigură, eficientă și continuă este susținută de implementarea celor mai bune practici în vederea utilizării resurselor umane și integrării factorului uman în operarea sistemului ATM.

În spiritul cerințelor de implementare accelerată a obiectivelor Cerului Unic European într-un mod eficient și eficace și cu scopul de a ne menține ca unul din cei mai performanți furnizori de servicii de navigație aeriană din punct de vedere al siguranței, eficienței și protecției mediului utilizăm cele mai avansate sisteme și tehnologii și ne asigurăm de motivarea și formarea profesională continuă a personalului.

Activitățile din domeniul resurselor umane – complexe și extinse ca urmare a numărului mare de angajați, a modificărilor intervenite în legislația națională în materie și a specificului obiectului de activitate (care induce cerințe suplimentare pentru personal în

interesul siguranței navigației aeriene) au fost realizate cu respectarea prevederilor legale și a reglementărilor aeronautice naționale și internaționale.

În conformitate cu dinamica de personal aprobată (necesarul de angajat și pensionările limită de vârstă, anticipate/anticipate parțial/cu reducerea vârstei standard de pensionare pentru activitate desfășurată în grupe de muncă/pensionările de invaliditate), în anul 2019, în cadrul regiei s-au derulat în principal concursuri interne/externe în vederea ocupării posturilor vacante din cadrul regiei și un proces de recrutare și selecție de CTA Ab Initio.

Total recrutări – 135 de persoane, din care:

- o 82 CTA Ab Initio (controlori de trafic aerian în pregătire pentru obținerea licenței)
- o 10 CITA (personal de informare aeronautică)
- o 29 PNA (personal protecția navigației aeriene)
- o 7 MET (personal meteorologic aeronautic)
- o 7 PAD (personal administrație).

Structura personalului R.A. ROMATSA la data de 31 decembrie 2019 se prezintă astfel:

- o 42,22% CTA (controlori de trafic aerian)
- o 4,24% CITA (controlori informare trafic aerian)
- o 21,71% PNA (personal protecția navigației aeriene)
- o 7,91% MET (personal meteorologic aeronautic)
- o 23,86% PAD (personal administrație).

Formarea profesională a salariaților regiei constituie o direcție de acțiune prioritară, materializată prin planificarea, coordonarea și realizarea unui program complex de pregătire – Planul de Formare Profesională. Prioritatea o constituie formarea profesională a personalului operațional (CTA, CITA, PNA, MET), în paralel urmărindu-se asigurarea ritmicității pregătirii personalului suport, în concordanță cu prevederile Legii nr. 35/2003, republicată – Codul Muncii.

Pregătirea profesională a personalului R.A. ROMATSA urmărește atât utilizarea resurselor proprii (cursuri de pregătire pentru care ROMATSA este certificată de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română) cât și participarea la cursurile de specialitate realizate de către furnizorii acreditați de servicii de pregătire profesională (Școala Superioară de Aviație, British Council, CODECS, Inspectoratele Teritoriale de Muncă, KPMG, CISCO, QUASSARO, ORACLE – pe plan intern și IANS, PANAM, IATA, NATS – pe plan extern).

Puncte de reper privind activitatea de formare profesională:

- o Programe de formare și perfecționare profesională interne, cu participarea a peste 1000 de salariați;
- o Programe de formare și perfecționare profesională externe, cu participarea a peste 400 de salariați.

Au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind controlul pentru revalidarea aptitudinii medicale a personalului ROMATSA cu statut de personal aeronautic ne-navigant (din controlul traficului aerian, protecția tehnică și meteorologică a navigației aeriene și de telecomunicații aeronautice), precum și controalele medicale anuale de sănătate pentru ceilalți salariați, prevăzute de lege.

Totodată, au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind examinarea/evaluarea de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română în vederea obținerii/revalidării licențelor, calificărilor și autorizărilor asociate acestora.

La nivelul regiei s-a aplicat principiul egalității de șanse și tratamentul echitabil față de toți salariații, fiind astfel interzisă orice formă de discriminare, fie ea directă sau indirectă, ce s-ar putea baza pe criterii de sex, orientare sexuală, caracteristici genetice, vârstă, apartenență națională, rasă, etnie, religie, opțiune politică, origine socială, dizabilități, situație sau responsabilitate materială, apartenența ori activitatea sindicală.

Toți salariații s-au bucurat de drepturi și șanse egale pe parcursul derulării relațiilor de muncă.

ACTIVITATEA ÎN DOMENIUL JURIDIC

Serviciul Juridic este compartimentul de concepție și execuție constituit în subordinea Directorului Direcției Juridice și Administrativ cu funcțiunile suport de asigurare a verificării documentare și urmărire a respectării legalității în actele legate de desfășurarea activității RA ROMATSA, de reprezentare și apărare a intereselor regiei în fața organelor de jurisdicție, Parchetelor, notarilor, autorităților administrației locale și centrale de stat, Curții de Conturi, executorilor judecătorești.

În anul 2019 în activitatea Serviciului Juridic se regăsesc următoarele :

Activități cu caracter permanent:

- o acordare asistență de specialitate în domeniul juridic pentru departament /direcțiile / compartimente din Administrația Centrală și subunitățile RA ROMATSA;
- o reprezentare, susținere și apărarea intereselor regiei în fața organelor de jurisdicție, Parchetelor, notarilor, autorităților administrației locale și centrale de stat, Curții de Conturi, executorilor judecătorești;
- o întocmirea și susținerea acțiunilor și a altor acte prevăzute de lege, în vederea recuperării prejudiciilor materiale suferite de RA ROMATSA;
- o atacarea, la organele competente, a hotărârilor judecătorești considerate nelegale și neîntemeiate;
- o întocmirea, împreună cu departamentele, direcțiile și serviciile din R.A. ROMATSA – Administrația Centrală și subunități, obiecțiunile, contestațiile, plângerile la procesele verbale de control întocmite de organele Ministerului Finanțelor;
- o participarea în comisii de evaluare pentru licitații sau concursuri de oferte, negocierea și încheierea contractelor și a convențiilor încheiate de RA ROMATSA;
- o informarea departamentelor direcțiilor și serviciilor/compartimentelor subordonate Directorului General din RA ROMATSA – Administrația Centrală,

precum și a subunităților privind apariția actelor normative care privesc activitatea regiei;

Activități care asigură suportul informațional și documentar de sinteză necesar luării deciziilor de management aferente activităților din domeniul juridic - cu următoarele atribuții subsecvente:

- o elaborarea de materiale, analize și sinteze și punerea la dispoziția Directorului General, Comitetului Director și Consiliului de Administrație al R.A. ROMATSA, a informațiilor care să permită acestora luarea celor mai bune decizii, pe termen scurt, mediu și lung, pe linia domeniului juridic;
- o colectat datele necesare elaborării diferitelor rapoarte specifice derulării activităților: juridice și administrative și asigură întocmirea și transmiterea acestora;
- o realizarea materialelor documentare de sinteză (rapoarte periodice, etc.) pentru prezentarea regiei și a activității către Consiliul de Administrație, Ministerul Transporturilor (sub a cărei autoritate funcționează regia, precum și a altor autorități).

Situația litigiilor RA ROMATSA aflate în curs de soluționare sau în faze procesuale pe rolul instanțelor de judecată la data de 31.12.2019

În cursul anului 2019, ROMATSA a fost implicată într-un număr de 49 de litigii, din care 36 erau încă în derulare la data de 31.12.2019.

Pe parcursul anului au fost soluționate definitiv un număr de 13 litigii.

EXERCITIUL FINANCIAR

SITUAȚII FINANCIARE ÎNTOCMITE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2018

Raportul auditorului independent

Raport cu privire la situațiile financiare

Opinie

- 1 Am auditat situațiile financiare ale R.A. ROMATSA („Regia”), cu sediul social în Bd. Ion Ionescu de la Brad nr. 10, Sector 1, București, identificată prin codul unic de înregistrare fiscală 1589932, care cuprind situația poziției financiare la data de 31 decembrie 2019 și situația rezultatului global, situația modificărilor capitalurilor proprii și situația fluxurilor de trezorerie aferente exercițiului încheiat la această dată, precum și un sumar al politicilor contabile semnificative și notele explicative.
- 2 Situațiile financiare la 31 decembrie 2019 se identifică astfel:

- Activ net/Total capitaluri proprii	442.278.107 lei
- Profitul net al exercițiului financiar	36.822.773 lei
- 3 În opinia noastră, situațiile financiare anexate prezintă fidel, sub toate aspectele semnificative, poziția financiară a Regiei la data de 31 decembrie 2019, și performanța sa financiară și fluxurile sale de trezorerie aferente exercițiului încheiat la data respectivă, în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară adoptate de Uniunea Europeană cu modificările ulterioare.

Baza pentru opinie

- 4 Am desfășurat auditul nostru în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit („ISA”), Regulamentul UE nr. 537 al Parlamentului și al Consiliului European (în cele ce urmează „Regulamentul”) și Legea nr. 162/2017 („Legea”). Responsabilitățile noastre în baza acestor standarde sunt descrise detaliat în secțiunea „Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare” din raportul nostru. Suntem independenți față de Regie, conform Codului Etic al Profesioniștilor Contabili emis de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Etică pentru Contabili (codul IESBA), conform cerințelor etice care sunt relevante pentru auditul situațiilor financiare în România, inclusiv Regulamentul și Legea, și ne-am îndeplinit responsabilitățile etice conform acestor cerințe și conform

Codului IESBA. Credem că probele de audit pe care le-am obținut sunt suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră.

Aspectele cheie de audit

- 5 Aspectele cheie de audit sunt acele aspecte care, în baza raționamentului nostru profesional, au avut cea mai mare importanță pentru auditul situațiilor financiare din perioada curentă. Aceste aspecte au fost abordate în contextul auditului situațiilor financiare în ansamblu și în formarea opiniei noastre asupra acestora și nu oferim o opinie separată cu privire la aceste aspecte.

ASPECT CHEIE AUDIT

Obligații privind beneficiile angajaților

Regia acordă salariaților, conform prevederilor contractului de muncă, beneficii în bani în funcție de vechimea în muncă și, respectiv, la pensionare.

Aceste beneficii reprezintă un număr variabil de salarii, diferențiate în funcție de categoria profesională a salariatului.

Nivelul acestor beneficii este de 456.060.473 RON la 31 decembrie 2018.

Datorită nivelului semnificativ al valorii acestor beneficii și a ipotezelor folosite, considerăm că acestea reprezintă un aspect cheie de audit.

Ajustarea veniturilor pentru activitatea de rută și recunoașterea veniturilor

Regia înregistrează venituri în baza Convenției Internaționale privind cooperarea pentru siguranța spațiului de navigare ce asigură statelor membre un

ABORDAREA NOASTRĂ

Procedurile noastre cu privire la obligațiile privind beneficiile angajaților includ, printre altele:

- înțelegerea raționamentelor și ipotezelor aplicate de conducere pentru fiecare din categoriile de beneficii;
- discuții cu reprezentanții departamentelor de specialitate, respectiv experții externi care au furnizat asistență pentru a înțelege și a confirma ipotezele folosite în calcul;
- implicarea specialiștilor interni în revizuirea modelelor de calcul și evaluarea rezonabilității variabilelor incluse în calcul;
- evaluarea adecvării informațiilor prezentate comparativ cu informațiile statistice istorice;
- înțelegerea controlului intern existent cu privire de modul de determinare și acordare a beneficiilor pentru salariați, inclusiv verificarea prevederilor incluse în contractul de muncă;

Procedurile noastre cu privire la ajustarea veniturilor pentru activitatea de rută:

- înțelegerea și evaluarea metodologiei utilizate, respectiv a consecvenței aplicării acesteia de la un exercițiu financiar la altul;

ASPECT CHEIE AUDIT

sistem comun de taxare a rutelor (o taxare unică a zborului).

EUROCONTROL reprezintă autoritatea care asigură implementarea acestei Convenții oferind tuturor statelor membre servicii de calculare, facturare și colectare prin intermediul Oficiului Central de Tarife de Rută.

Veniturile astfel obținute sunt reglementate, pe cicluri de reglementare, și, periodic, la finalul fiecărui ciclu se procedează la regularizarea nivelului acestora, respectiv recuperarea supra/sub tarifărilor. Ciclul de reglementare curent acoperă perioada 2015-2019.

Regia trebuie să analizeze anticipat regularizările de venituri obținute de la EUROCONTROL pentru activitatea de rută și estimate a se produce la finalul ciclului de reglementare.

Datorită aspectelor prezentate mai sus am considerat ajustarea veniturilor pentru activitatea de rută un aspect cheie de audit.

ABORDAREA NOASTRĂ

- înțelegerea controlului intern existent cu privire de modul de determinare a regularizărilor de venituri;
- revizuirea acurateții și completitudinii veniturilor înregistrate pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2019 (inclusiv proceduri de confirmare a tranzacțiilor în relația cu EUROCONTROL);
- evaluarea adecvării modului de prezentare a informațiilor în notele explicative la situațiile financiare.

Alte informații – Raportul administratorilor

- 6 Administratorii sunt responsabili pentru întocmirea și prezentarea altor informații. Acele alte informații cuprind Raportul administratorilor, care include și declarația nefinanciară, dar nu cuprind situațiile financiare și raportul auditorului cu privire la acestea și nici declarația nefinanciară, aceasta fiind prezentată într-un raport separat.

Opinia noastră cu privire la situațiile financiare nu acoperă și aceste alte informații și, cu excepția cazului în care se menționează explicit în raportul nostru, nu exprimăm nici un fel de concluzie de asigurare cu privire la acestea.

În legătură cu auditul situațiilor financiare pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2019, responsabilitatea noastră este să citim acele alte informații și, în acest demers, să apreciem dacă acele alte informații sunt semnificativ inconsecvente cu situațiile financiare, sau cu cunoștințele pe care noi le-am obținut în timpul auditului, sau dacă ele par a fi denaturate semnificativ.

În ceea ce privește Raportul administratorilor, am citit și raportăm dacă acesta a fost întocmit, în toate aspectele semnificative, în conformitate cu Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 2844/2016, cu modificările ulterioare, pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară adoptate de Uniunea Europeană cu modificările ulterioare, punctul 20.

În baza exclusiv a activităților care trebuie desfășurate în cursul auditului situațiilor financiare, în opinia noastră:

- a) informațiile prezentate în Raportul administratorilor pentru exercițiul financiar pentru care au fost întocmite situațiile financiare sunt în concordanță, în toate aspectele semnificative, cu situațiile financiare;
- b) Raportul Administratorilor a fost întocmit, în toate aspectele semnificative, în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 2844/2016, cu modificările ulterioare, pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară adoptate de Uniunea Europeană cu modificările ulterioare, punctul 20.

În plus, în baza cunoștințelor și înțelegerii noastre cu privire la Regie și la mediul acesteia, dobândite în cursul auditului situațiilor financiare pentru exercițiul financiar încheiat la data de 31 decembrie 2018, ni se cere să raportăm dacă am identificat denaturări semnificative în Raportul administratorilor. Nu avem nimic de raportat cu privire la acest aspect.

Responsabilitățile conducerii și ale persoanelor responsabile cu governanța pentru situațiile financiare

- 7 Conducerea este responsabilă pentru întocmirea și prezentarea fidelă a situațiilor financiare în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară adoptate de Uniunea Europeană cu modificările ulterioare și pentru acel control intern pe care conducerea îl consideră necesar pentru a permite întocmirea de situații financiare lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare.
- 8 În întocmirea situațiilor financiare, conducerea este responsabilă pentru aprecierea capacității Regiei de a-și continua activitatea, prezentând, dacă este cazul, aspectele referitoare la continuitatea activității și utilizând contabilitatea pe baza continuității activității, cu excepția cazului în care conducerea fie intenționează să lichideze Regia sau să oprească operațiunile, fie nu are nicio altă alternativă realistă în afara acestora.
- 9 Peroanele responsabile cu guvernarea sunt responsabile pentru supravegherea procesului de raportare financiară al Regiei.

Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare

- 10 Obiectivele noastre constau în obținerea unei asigurări rezonabile privind măsura în care situațiile financiare, în ansamblu, sunt lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare, precum și în emiterea unui raport al auditorului care include opinia noastră.
Asigurarea rezonabilă reprezintă un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garanție a faptului că un audit desfășurat în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit va detecta întotdeauna o denaturare semnificativă, dacă aceasta există. Denaturările pot fi cauzate fie de fraudă, fie de eroare și sunt considerate semnificative dacă se poate preconiza, în mod rezonabil, că acestea, individual sau cumulativ, vor influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate în baza acestor situații financiare.
- 11 Ca parte a unui audit în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit, exercităm raționamentul profesional și menținem scepticismul profesional pe parcursul auditului. De asemenea:
 - identificăm și evaluăm riscurile de denaturare semnificativă a situațiilor financiare, cauzată fie de fraudă, fie de eroare, proiectăm și executăm proceduri de audit ca răspuns la respectivele riscuri și obținem probe de audit suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră. Riscul de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de fraudă este mai ridicat decât cel de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de eroare, deoarece fraudă poate presupune înțelegeri secrete, fals, omisiuni intenționate, declarații false și evitarea controlului intern;

- înțelegem controlul intern relevant pentru audit, în vederea proiectării de proceduri de audit adecvate circumstanțelor, dar fără a avea scopul de a exprima o opinie asupra eficacității controlului intern al Regiei;
 - evaluăm gradul de adecvare a politicilor contabile utilizate și caracterul rezonabil al estimărilor contabile și al prezentărilor aferente de informații realizate de către conducere;
 - formulăm o concluzie cu privire la gradul de adecvare a utilizării de către conducere a contabilității pe baza continuității activității și determinăm, pe baza probelor de audit obținute, dacă există o incertitudine semnificativă cu privire la evenimente sau condiții care ar putea genera îndoieli semnificative privind capacitatea Regiei de a-și continua activitatea. În cazul în care concluzionăm că există o incertitudine semnificativă, trebuie să atragem atenția în raportul auditorului asupra prezentărilor aferente din situațiile financiare sau, în cazul în care aceste prezentări sunt neadecvate, să ne modificăm opinia. Concluziile noastre se bazează pe probele de audit obținute până la data raportului auditorului. Cu toate acestea, evenimente sau condiții viitoare pot determina Regia să nu își mai desfășoare activitatea în baza principiului continuității activității;
 - evaluăm prezentarea, structura și conținutul general al situațiilor financiare, inclusiv al prezentărilor de informații și, în măsura în care situațiile financiare reflectă tranzacțiile și evenimentele de bază, într-o manieră care realizează prezentarea fidelă.
- 12 Comunicăm persoanelor responsabile cu guvernanta, printre alte aspecte, aria planificată și programarea în timp a auditului, precum și principalele constatări ale auditului, inclusiv orice deficiențe semnificative ale controlului intern, pe care le identificăm pe parcursul auditului.
- 13 De asemenea, furnizăm persoanelor responsabile cu guvernanta o declarație că am respectat cerințele etice relevante privind independența și că le-am comunicat toate relațiile și alte aspecte despre care s-ar putea presupune, în mod rezonabil, că ne afectează independența și, acolo unde este cazul, măsurile de protecție aferente.
- 14 Dintre aspectele comunicate cu persoanele responsabile cu guvernanta, stabilim care sunt aspectele cele mai importante pentru auditul situațiilor financiare din perioada curentă și care reprezintă, prin urmare, aspecte cheie de audit. Descriem aceste aspecte în raportul auditorului, cu excepția cazului în care legile sau reglementările interzic prezentarea publică a aspectului sau a cazului în care, în circumstanțe extrem de rare, determinăm că un aspect nu ar trebui comunicat în raportul nostru deoarece se preconizează în mod rezonabil ca beneficiile interesului public să fie depășite de consecințele negative ale acestei comunicări.

Raport cu privire la alte dispoziții legale și de reglementare

- 15 Am fost numiți să audităm situațiile financiare ale R.A. ROMATSA pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2019. Durata totală neîntreruptă a angajamentului

nostru este de 4 ani, acoperind exercițiile financiare încheiate la 31 decembrie 2017 până la 31 decembrie 2020.

16 Societatea nu are comitet de audit conform cerințelor legale în vigoare la data raportului nostru. În absența acestui comitet, raportul suplimentar va fi adresat către Consiliul de Administrație.

Confirmăm că:

- Opinia noastră de audit este în concordanță cu raportul suplimentar prezentat Comitetului de Audit al Regiei, pe care l-am emis în aceeași dată în care am emis și acest raport. De asemenea, în desfășurarea auditului nostru, ne-am păstrat independența față de entitatea auditată.
- Nu au fost furnizate serviciile non-audit interzise, menționate la articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul UE nr. 537/2014.

Partenerul de misiune al auditului pentru care s-a întocmit acest raport al auditorului independent este Alina Mirea.

DELOITTE AUDIT SRL

Înregistrată în Registrul public electronic al auditorilor
financiar și firmelor de audit cu nr. FA 25

SITUAȚIA POZIȚIEI FINANCIARE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2019

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este indicat altfel)

ACTIVE	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
ACTIVE IMOBILIZATE		
Imobilizări corporale	354.388.418	349.183.386
Imobilizări necorporale	62.536.760	57.295.303
Drepturi de utilizare a activelor în leasing	21.722.476	-
Investiții în entități asociate	-	-
Alte investiții	143.600.218	140.136.922
Creanțe privind impozitul amânat	-	-
Total active immobilizate	<u>582.247.872</u>	<u>546.615.611</u>
Active curente		
Stocuri	11.009.276	11.742.414
Clienți și conturi asimilate	141.699.082	159.498.723
Cheltuieli înregistrate în avans	14.131.091	13.514.517
Alte active circulante	8.320.782	35.874.483
Impozit pe profit de recuperat	-	-
Numerar și echivalente de numerar	<u>339.374.040</u>	<u>455.247.514</u>
Total active curente	<u>514.534.271</u>	<u>675.877.651</u>

ACTIVE	31 decembrie 2019	31 decembrie 2018
Total active	<u>1.096.782.143</u>	<u>1.222.493.262</u>
CAPITALURI PROPRII ȘI DATORII		
Capitaluri proprii		
Patrimoniu	376.954.042	376.954.042
Rezerve legale	34.633.712	32.792.574
Rezultat reportat	30.690.353	19.363.224
Total capitaluri proprii	<u>442.278.107</u>	<u>429.109.840</u>
Datorii pe termen lung		
Venituri înregistrate în avans	1.283.132	9.624.379
Obligații privind beneficiile angajaților	415524.446	357.483.511
Alte datorii pe termen lung	20.376.314	=
Total datorii pe termen lung	<u>437.183.892</u>	<u>367.107.890</u>
Datorii curente		
Datorii comerciale	35.017.312	25.768.029
Datorii privind impozitul pe profit curent	-	-
Obligații curente privind beneficiile angajaților	115.760.349	140.633.099
Provizioane	43.025.263	98.924.734
Alte datorii curente	23.517.220	160.949.670
Total datorii curente	<u>217.320.144</u>	<u>426.275.532</u>
Total datorii	<u>654.504.036</u>	<u>793.383.422</u>
Total capitaluri proprii și datorii	<u>1.096.782.143</u>	<u>1.222.493.262</u>

**SITUAȚIA REZULTATULUI GLOBAL PENTRU EXERCIȚIUL FINANCIAR
ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2019**

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este indicat altfel)

Nr. crt.	2019	2018
Cifra de afaceri	988.806.725	973.670.108
Alte venituri din exploatare	3.915.711	7.848.450
Salarii și alte drepturi de personal	(718.693.137)	(674.042.303)
Depreciere și amortizare	(46.057.560)	(40.791.926)
Contribuția la EUROCONTROL	(36.877.079)	(34.659.552)
Contribuția la planuri de contribuții determinate	(33.605.456)	(30.663.249)
Alte servicii efectuate de terți	(25.898.347)	(21.277.771)
Alte cheltuieli de exploatare	(108.196.987)	(131.598.310)
Rezultat din exploatare	<u>23.393.870</u>	<u>48.485.447</u>
Venituri financiare, net	<u>13.428.903</u>	<u>3.728.666</u>
Profit/(Pierdere) înainte de impozitul pe profit	<u>36.822.773</u>	<u>52.214.113</u>
Cheltuiala cu impozitul pe profit	=	=
Profitul/(Pierderea) perioadei atribuibil Proprietarului Regiei	<u>36.822.773</u>	<u>52.214.113</u>
Alte elemente ale rezultatului global		
Elemente care nu vor fi niciodată reclasificate în profit sau		

Nr. crt.	2019	2018
pierdere:		
Câștiguri/(Pierderi) actuariale privind planurile de beneficii determinate, net de taxe	(23.654.505)	(77.662.446)
Alte mișcări	=	=
Efectul impozitului asupra altor elemente ale rezultatului global	=	=
Alte elemente ale rezultatului global, net de taxe	(23.654.505)	(77.662.446)
Total rezultat global	<u>13.168.268</u>	<u>(25.448.333)</u>

SITUAȚIA MODIFICĂRILOR CAPITALURILOR PROPRII PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2019

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este indicat altfel)

	Patrimoniu	Rezerve legale	Rezultatul reportat	Total
Sold la 1 ianuarie 2019	376.954.042	32.792.574	19.363.224	429.109.840
Rezultatul global aferent perioadei	-	-	-	-
Profitul/(Pierdere) exercițiului	-	-	36.822.773	36.822.773
Alte mișcări	-	-	-	-
Alte elemente ale rezultatului global, din care:				
Recunoaștere câștig/(pierdere) actuarial, net de taxe	-	-	(23.654.505)	(23.654.505)
Creșterea rezervei legale	=	<u>1.841.138</u>	<u>(1.841.138)</u>	=
Total rezultat global al perioadei	-	1.841.138	11.327.129	13.168.268
Total contribuții de la și distribuiri către Statul Român:				
Distribuirea profitului către Statul Român	=	=	=	=
Total tranzacții cu Statul Român	=	=	=	=
Sold la 31 decembrie 2019	<u>376.954.042</u>	<u>34.633.712</u>	<u>30.690.353</u>	<u>442.278.107</u>

SITUAȚIA MODIFICĂRILOR CAPITALURILOR PROPRII PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2018

(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este indicat altfel)

	Patrimoniu	Rezerve legale	Rezultatul reportat	Total
Sold la 1 ianuarie 2018	376.954.042	30.181.868	47.422.263	454.558.173
Rezultatul global aferent perioadei:				
Profitul/(Pierdere) exercițiului	-	-	52.214.113	52.214.113
Alte mișcări	-	-	-	-
Alte elemente ale rezultatului global, din care:				
Recunoaștere câștig/(pierdere) actuarial, net de taxe	-	-	(77.662.446)	(77.662.446)
Creșterea rezervei legale	=	<u>2.610.706</u>	<u>(2.610.706)</u>	=
Total rezultat global al perioadei	-	2.610.706	(28.059.039)	(25.448.333)

Total contribuții de la și distribuiri către Statul Român

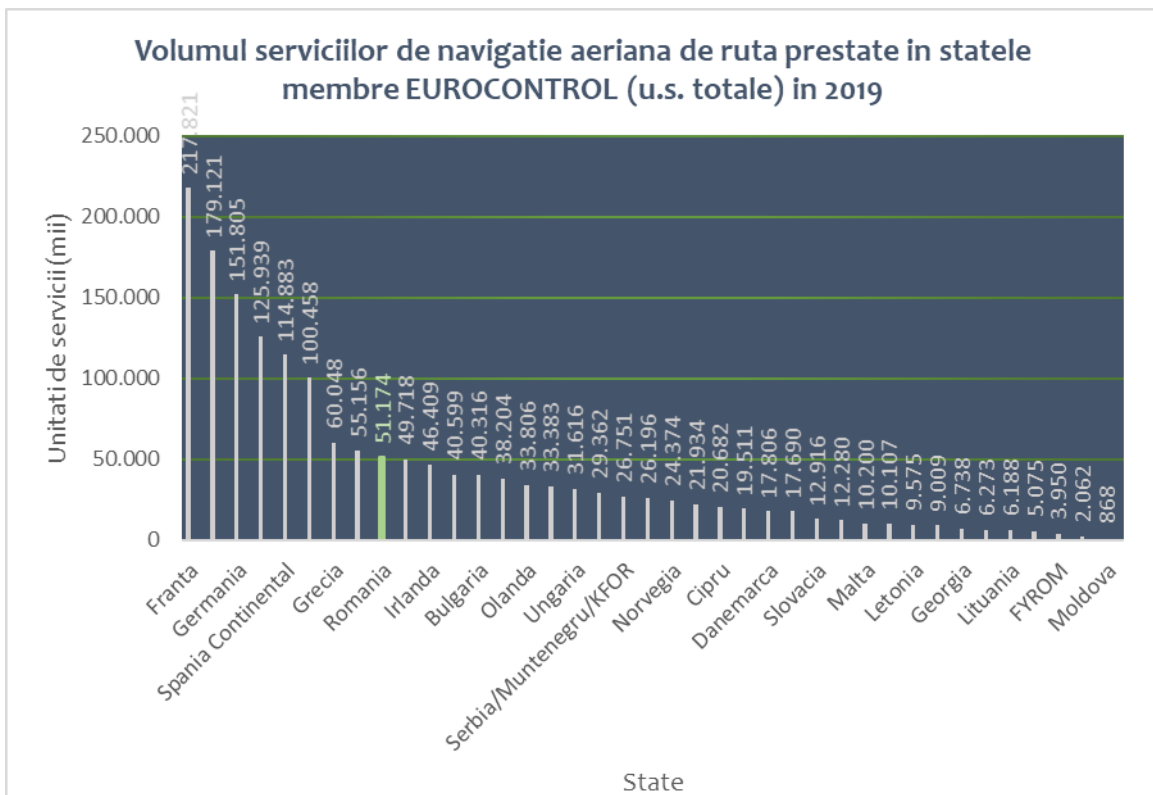
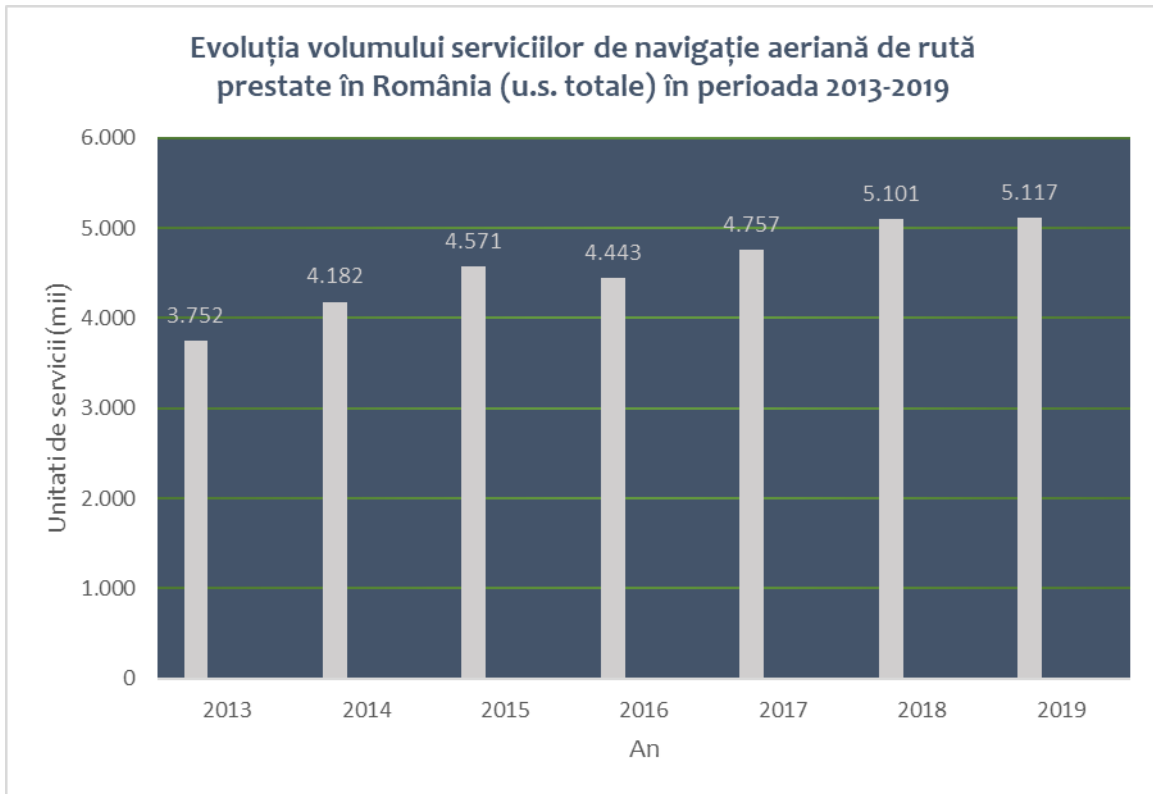
Distribuirea profitului către Statul Român	=	=	=	=
Total tranzacții cu Statul Român	=	=	=	=
Sold la 31 decembrie 2018	376.954.042	32.792.574	19.363.224	429.109.840

SITUAȚIA FLUXURILOR DE TREZORERIE PENTRU EXERCIȚIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2019
(toate sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este indicat altfel)

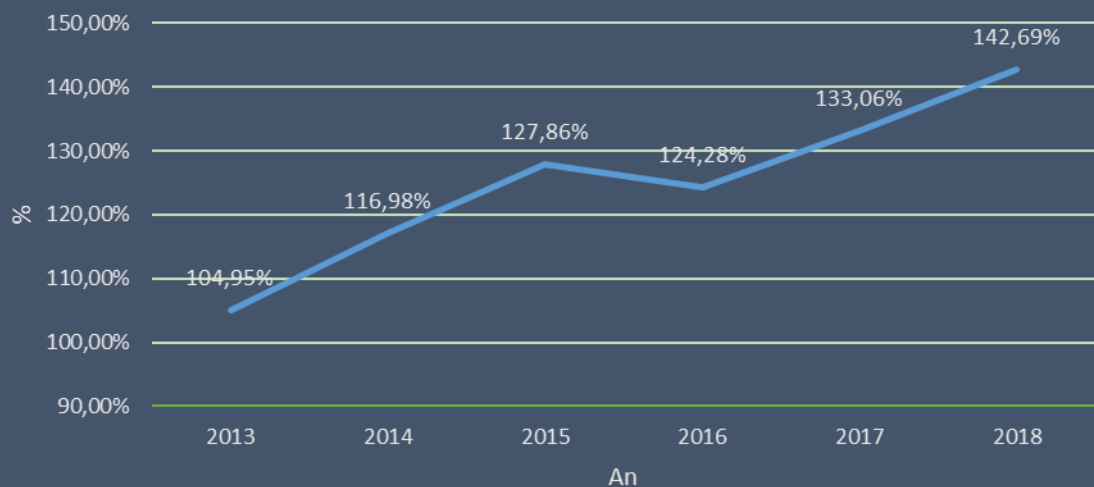
	2019	2018
Fluxuri de trezorerie din activitatea de exploatare:		
Profitul/(Pierderea) exercițiului înaintea impozitării	36.822.773	52.214.113
Ajustări pentru elementele nemonetare:		
Cheltuieli de exploatare privind deprecierea și amortizarea	43.263.407	40.791.925
Amortizare aferentă dreptului de utilizare active în leasing	2.794.153	-
(Câștig)/Pierdere netă din vânzarea de imobilizări corporale	(246.488)	(1.960.787)
Deprecierea/(reversare provizion) clienților și conturilor asimilate, net	65.488.969	3.369.775
Venituri din dobânzi	(2.808.393)	(3.735.043)
Cheltuieli cu dobânzi	963.351	-
Provizioane	(38.619.086)	39.956.748
Venituri din subvenții	(2.173.877)	(1.165.854)
Fluxuri de numerar înainte de modificările capitalului circulant	105.484.810	129.470.877
Modificări în stocuri	733.138	(464.660)
Modificări în clienți și conturi asimilate	(20.135.627)	(12.658.101)
Modificări în cheltuieli înregistrate în avans	(616.574)	76.772
Modificări în alte active circulante	-	-
Modificări în datoriile comerciale	(9.249.283)	(41.828.523)
Modificări în venituri în avans	(143.531.260)	(200.232)
Modificările capitalului circulant	(67.314.797)	74.396.133)
Impozit pe profit plătit	-	(16.968.517)
Dobânzi plătite	(963.351)	-
Numerar net utilizat în/(generat din) activitatea de exploatare	(68.278.148)	57.427.616
Fluxuri de numerar utilizate în activitatea de investiții:		
Achiziții de imobilizări	(44.396.981)	(35.928.308)
Încasări din vânzarea imobilizărilor	309.011	2.671.663
Împrumuturi (acordate)/restituite și imobilizări financiare	(3.463.296)	(203.885)
(Achiziții de)/Încasări din obligațiuni și titluri de trezorerie, depozite cu scadența peste 3 luni	-	-
Dobânzi încasate	2.877.433	4.109.788
Numerar net generat în activitatea de investiții	(44.673.833)	(29.350.742)
Fluxuri de numerar utilizate în activitatea de finanțare:		
Plăți aferente leasing	(2.921.494)	-
Numerar net utilizat în activitatea de finanțare	(2.921.494)	-

	2019	2018
Fluxuri de trezorerie din activitatea de exploatare:		
Creșterea/(Scăderea) netă a numerarului și a echivalentelor de numerar	<u>(115.873.474)</u>	<u>28.076.874</u>
Numerar și echivalente de numerar la 1 ianuarie	<u>455.247.514</u>	<u>427.170.640</u>
Numerar și echivalente de numerar la 31 decembrie	<u>339.374.040</u>	<u>455.247.514</u>

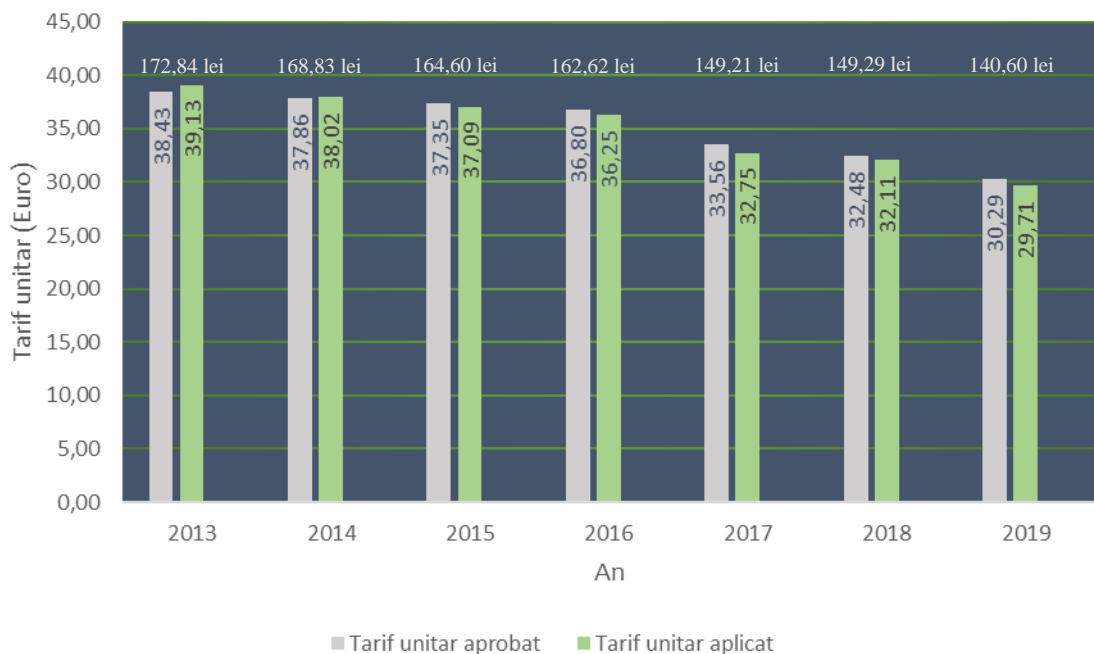
GRAFICE

Evoluția volumului serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în România (u.s. totale) în perioada 2013-2019 fata de anul 2013

Evoluția tarifului unitar de rută al României în perioada 2013-2019

*începând cu anul 2008 tariful unitar de rută este stabilit în moneda națională. Tarifele unitare efectiv aplicate în perioada 2013-2019 au fost ajustate lunar în funcție de variația cursului REUTERS leu/euro mediu lunar de închidere al lunii precedente față de cursul de referință folosit la calculul tarifului unitar aprobat.

GLOSAR/GLOSSARY

AACR/RCAA	Autoritatea Aeronautică Civilă Română Romanian Civil Aeronautical Authority
ACC	Centrul de Control Regional Area Control Center
AFP	Mesaj ATC de Propunere a Planului de Zbor ATC Flight Plan Proposal Message
AIHCB	Aeroportul Internațional Henri Coandă București Bucharest Henri Coandă International Airport
AIS	Servicii de Informare Aeronautică Aeronautical Information Services
AIP	Publicație de Informare Aeronautică Aeronautical Information Publication
AIRAC	Regularizarea și Controlul Distribuiri Informațiilor Aeronautice Aeronautical Information Regulation and Control
ANCOM	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații National Authority for Management and Regulation in Communications
ANM	Administrația Națională de Meteorologie National Meteorological Administration
ANSP	Furnizori de servicii de trafic aerian Air Navigation Service Provider
ANS	Servicii de Navigație Aeriană Air Navigation Services
AOC	Centrul de Operațiuni Aeriene Air Operation Center
APP	Apropiere Approach
APV	Procedură de Apropiere cu Ghidare Verticală Approach Procedure with Vertical Guidance
ARN	Rețeaua Europeană de Rute ATS European ATS Route Network

ARTAS	Sistem de Supraveghere și Urmărire a Zborurilor într-o Zonă Geografică Definită ATM Surveillance Tracker and Server
A-SMGCS	Sistem de Control și de Ghidare a Mișcărilor pe Suprafață Advance Surface Movement Guidance & Control System
ATM	Organizarea Traficului Aerian Air Traffic Management
ATS	Servicii de Trafic Aerian Air Traffic Services
ATIS	Serviciul Automatizat de Informare la Terminal Automatic Terminal Information Service
ATSU	Unitate de Servicii de Trafic Aerian Air Traffic Services Unit
BMA	Birou Meteorologic de Aerodrom Aerodrome Meteorological Bureau
BULATSA	Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Bulgaria Bulgarian Air Traffic Services Authority
CAL	Identificator de Locație Code Allocation List
CANSO	Organizația Internațională a Serviciilor de Navigație Aeriană Civil Air Navigation Services Organisation
CBS	Sectoare Transfrontaliere de Spațiu Aerian Cross Border Sectors
CDM	Luare de decizii prin colaborare Collaborative Decision Making
CDO	Operațiuni de Coborâre Continuă Continuous Descent Operations
CITA	Controlor de Informare Trafic Aerian Air Traffic Information Controller
CNS	Comunicație, Navigație, Supraveghere Communication, Navigation, Surveillance

CNPMNA	Centrul Național de Protecție Meteorologică a Navigației Aeriene Aeronautical Meteorological Centre
CPDLC	Comunicare Între Controlori de Trafic Aerian și Pilot prin Data Link Controller–Pilot Data Link Communications
CPPZI	Cerințe Privind Proiectarea Procedurilor de Zbor Instrumental Instrument Flight Procedure Design Requirement
CS	Servicii Centralizate Centralized Services
CTA/ATC	Controlor de Trafic Aerian Air Traffic Controller
D-ATIS	Serviciu de Informare Automată în Format Digital pentru Zona de Terminal Digital Automatic Terminal Information Service
DLS	Servicii Data Link Data Link Services
DME	Echipament pentru Măsurare la Distanță Distance measuring equipment
DTM	Direcția Topografică Militară Military Topographic Department
DVOR	Radiofar omnidirecțional VHF Doppler Doppler VHF Omnidirectional Range
EAD	Baza de Date AIS Europeană European AIS Database
EASA	Agenția Europeană pentru Siguranța Aviației European Aviation Safety Agency
EGNOS	Sistem de Radionavigație prin Satelit European Geostationary Navigation Overlay Service
ESA	Agenția Spațială Europeană European Space Agency
ESSIP	Implementare Cer Unic European European Single Sky Implementation
EUROCONTROL	Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene European Organization for the Safety of Air Navigation

FAT	Teste de Acceptare la Producator Functional Acceptance Test
FAB	Bloc Funcțional de Spațiu Aerian Functional Airspace Block
FDPS	Sistem de Procesare a Datelor de Zbor Flight Data Processing System
FEAST	Test Pentru Selecție CTA The First European Air Traffic Controller Selection
FIR	Regiunea de Informare a Zborurilor Flight Information Region
FPL	Plan de Zbor Flight plan
FRA	Flexibilitatea Rutelor de Spațiu Aerian Free Route Airspace
FSA	Mesaj de Activare a Zborului First System Activation
GAT	Trafic Aerian General General Air Traffic
IATA	Asociația Internațională a Transportatorilor Aerieni International Air Transport Association
ICAO	Organizația Internațională a Aviației Civile International Civil Aviation Organization
ILS	Sistem de Aterizare După Instrumente Instrument Landing System
LARA	Managementul Spațiului Aerian Local și Sub-Regional Local and sub-Regional Airspace Management
LoA	Scrisoare de Înțelegere Letter of Agreement
LSSIP	Implementarea Locală a Cerului Unic Local Single Sky Implementation
LVO	Operațiuni în Condiții de Vizibilitate Redusă

	Low Visibility Operations
LVTO	Decolare la Vizibilitate Redusă Low Visibility Take - Off
MBI	Teme de Briefing Obligatorii Mandatory Briefing Items
MRT	Timp Mediu de Răspuns Mean Response Time
MSA/ASM	Managementul Spațiului Aerian Airspace Management
NATS	Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Anglia National Air Traffic Services
NDB	Semnalizare Luminoasă Non-direcțională Non-directional Beacon
NEST	Instrument de Planificare Strategică la Nivel de Rețea Network Strategic Tool
N-FRA	Flexibilitatea Rutelor de Spațiu Aerian pe Timp de Noapte Night Free Route Airspace
NIDS	Sistem Operativ de Afișare Informații și Date New Information Display System
NMOC	Centru Operațional de Management al Rețelei Network Manager Operations Centre
NOTAM	Notice to Airmen Avize către Navigatori
NSA	Autoritatea Națională de Supervizare National Supervisory Authority
OAT	Trafic Aerian Operațional Operational Air Traffic
OMM/WMO	Organizația Meteorologică Mondială World Meteorological Organization
PAN-AM	Academia Internațională de Aviație International Flight Academy

PANS-ATM	Procedura Serviciilor de Navigație Aeriană-Managementul Traficului Aerian Procedure for Air Navigation Services-Air Traffic Management
PNP	Plan Național de Performanță Performnace National Plan
PPP	Paritatea Puterii de Cumpărare Purchasing Power Parity
PRNAV	Zonă de Navigație de Precizie Precision Area Navigation
QMS	Sistemul de Management al Calității Quality Management System
RACR	Reglementări Aeronautice Civile Române Romanian Civil Aeronautical Regulation
RACMR	Reglementarea Aeronautică Civilă Militară Română Romanian Civil Military Aeronautical Regulation
ROMAWOS	Sistem de Observare în Timp Real a Vremii Real-Time Operated and Managed Weather Observation System
RTS	Simulare în Timp Real Real Time Simulation
RVT	Turn Virtual de Control la Distanță Remote and Virtual Tower
SAR	Căutare și Salvare Search and Rescue
SAP	Plan Strategic de Acțiune Strategy & Action Plan
SAT	Teste de Acceptare la Beneficiar Site acceptance test
SES	Cer Unic European Single European Sky
SESAR	Program de dezvoltare ATM în cadrul CUE Single European Sky ATM Research
SID	Decolare După Instrumente Standard Standard Instrument Departure

SMFA	Statul Major al Forțelor Aeriene Romanian Air Force
SMG	Statul Major General Air Force Staff
SSR	Secondary Surveillance Radar Radar de Supraveghere Secundar
STAR	Rută de Aterizare Standard Standard Terminal Arrival Route
STS	Servicii de Comunicații pe Suport Special Telecommunication Service
SUR	Supraveghere Surveillance
TEN-T	Rețeaua Transeuropeană de Transport The Trans-European Transport Network in Europe
TMA	Zona de Control de Terminal Terminal Control Area
TWR	Turn de control Tower
UFSA/FUA	Utilizarea Flexibilă a Spațiului Aerian Flexible Use of Airspace
VCS	Sistem de Comunicare Vocală Voice Communication System
VFR	Reguli de Zbor la Vedere Visual Flight Rules
WAM	Tehnologie de Supraveghere în Vederea Asigurării Eșalonării Aeronavelor Wide Area Multilateration